

” TÄS VIEHÄTTÄÄ SE ET TÄS ELÄÄ NIINKU SIIN HISTORIASSA”
Port Arthur, portsalaisuus ja symbolinen järjestys – uskontotieteellinen
näkökulma asuinalueeseen ja asuinalueidentiteettiin

Tatu Väyrynen
Pro gradu -tutkielma
Uskontotiede
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Humanistinen tiedekunta
Turun yliopisto
Lokakuu 2015

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurien ja taiteiden tutkimuksen laitos

VÄYRYNEN, TATU: "Täs viehättää se et täs elää niinku siin historiassa." Port Arthur, portsalaisuus ja symbolinen järjestys – uskontotieteellinen näkökulma asuinalueeseen ja asuinalueidentiteettiin

Pro gradu -tutkielma, 105 s., 15 liites.

Uskontotiede

Lokakuu 2015

Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee Turun Port Arthurin kaupunginosaa ja sen asukkaiden käsityksiä omasta asuinalueestaan. Tutkielmassa hahmotellaan uudenlaista uskontotieteellistä näkökulmaa asuinalue- ja kaupunkitutkimukseen. Näin tutkielma osallistuu sekä yleistä kaupunkitutkimusta että uskontotieteellistä kaupunkitutkimusta koskevaan keskusteluun.

Teoreettis-metodologisilta lähtökohdilta tutkielma ammentaa symbolisesta uskontoantropologiasta, ihmismaantieteestä sekä yhteiskuntatieteellisestä ja humanistisesta identiteettitutkimuksesta. Käsitteet tila ja paikka, symbolinen järjestys sekä identiteetti muodostavat tutkielman teoreettisen viitekehyksen. Aineistona on kymmenen itse tekemääni teemahaastattelua. Haastattelussa hyödynnettiin myös valokuvia. Analyysimenetelmänä tutkielmassa on teoriaohjaava sisällönanalyysi.

Tutkielma osoittaa, miten Port Arthurin asukkaiden kokemus asuinalueesta heille merkityksellisenä paikkana, alueen symbolinen järjestys sekä asukkaiden asuinalueeseen liittyvä paikkaidentiteetti ovat keskinäisessä vuorovaikutussuhteessa toisiinsa. Kokemus Port Arthurista merkityksellisenä paikkana perustuu miellyttäväksi koettuun ja aluetta muusta Turusta erottavaan vanhaan puutalomiljööseen, alueella järjestettäviin tapahtumiin ja yksilön henkilökohtaisesti tärkeisiin kokemuksiin. Port Arthurin symbolinen järjestys voidaan jakaa kahteen osaan: materiaaliseen ja henkiseen järjestykseen. Materiaalisen järjestyksen muodostaa alueen vanha puutalomiljöö ja henkisen järjestyksen kokemus historiallisuudesta ja yhteisöllisyydestä. Tätä järjestystä alueen asukkaat ylläpitävät esimerkiksi pyrkimällä rajaamaan heidän mielestään alueelle sopimattomat asiat – kuten kerrostalot – alueen ulkopuolelle. On tärkeä ymmärtää, että jako materiaaliseen ja henkiseen järjestykseen ei ole kategorinen: molemmat ovat läheisesti vuorovaikutuksessa toisiinsa. Portsalainen paikkaidentiteetti puolestaan syntyy henkilökohtaisesti merkityksellisen paikan ja Port Arthurin symbolisen järjestyksen yhdistyessä yksilön kokemuksessa.

Tutkielma tarjoaa uudenlaisen näkökulman analysoida ihmisten ja ihmisyyhteisöjen suhdetta elinympäristöönsä. Lisäksi tutkielman lähestymistapaa voidaan hyödyntää erilaisten tilakiistojen analyysissä ja ratkaisussa. Tutkielman näkökulmaa voidaan soveltaa myös ihmislähtöisessä kaupunkisuunnittelussa.

Asiasanat: asuinalueidentiteetti, kaupunkitutkimus, paikka, Port Arthur, Portsa, portsalaisuus, symbolinen järjestys, tila, Turku, uskontotiede

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Tutkimusongelma.....	2
1.2	Kaupunki tutkimuskohteena	4
1.2.1	Kaupunkitutkimus ja Port Arthur	4
1.2.2	Uskontotieteellinen kaupunkitutkimus – mitä ja miksi?	8
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	12
2.1	Tila ja paikka	12
2.2	Symbolinen järjestys	15
2.3	Identiteetti	21
3	KOHTI KENTTÄÄ: PORT ARTHUR ENNEN JA NYT	26
3.1	Työläiskaupunginosan synty ja varhaisvaiheet.....	26
3.2	Port Arthur sotien jälkeen ja nykypäivänä	29
3.3	”Minun Portsani”	31
4	AINEISTON TUOTTAMINEN, ARVIOINTI JA ANALYYSIMENETELMÄ	35
4.1	Haastatteluaineisto tutkimusaineistona.....	35
4.2	Tutkimusaineiston tuottaminen	36
4.3	Aineiston kuvaus sekä aineiston ja tuottamisprosessin arviointia.....	39
4.4	Tutkimuseettiset ratkaisut	41
4.5	Aineiston analysoiminen: sisällönanalyysi.....	43
5	PORT ARTHURIN JÄLJILLÄ	47
6	PORT ARTHURIN SYMBOLINEN JÄRJESTYS	55
6.1	Materiaalinen järjestys.....	55
6.2	Henkinen järjestys.....	67
7	ONKO PORTSALAISUUS IDENTITEETTI?	80
8	LOPUKSI	87
	LÄHTEET	94
	LIITTEET	
	Liite 1 – Haastatteluissa käytetyt kuvat	
	Liite 2 – Haastattelukutsut	
	Liite 3 – Tiedote haastatelluille	
	Liite 4 – Kartta Port Arthurista ja sen paikoista	

1 JOHDANTO

Perimätiedon mukaan Turun Port Arthurin asuinalue on saanut nimensä vuonna 1904 Venäjän ja Japanin välille syttyneen sodan tapahtumista. Sodassa Japani valloitti Venäjän Liaotungin niemimaalla sijaitsevan laivastotukikohdaksi tarkoitettun Port Arthurin kaupungin. Sodan tapahtumia seurattiin myös Suomessa. Turun Puutarhakadulle oltiin rakentamassa asuinrakennusta, kun uutiset Port Arthurin valloituksesta saapuivat Suomeen. Kyseisen asuinrakennuksen kivijalkaa rakentanut uunimuurari oli tarinan mukaan kyllästynyt pikkupoikien jatkuviin uteluihin ja tokaissut heille olevansa muuraamassa Port Arthurin linnan muuria. Toinen versio tarinasta kertoo, että muurari olisi todennut talon savupiippuja ihmetteleville ohikulkijoille niiden olevan Port Arthurin sotalaivojen piippuja. (Eenilä 1974, 10,12; Kajander 1983, 24.)

Tätä tarinaa eivät ilmeisesti mitkään viralliset asiakirjatiedot varmista, eikä sen todenperäisyydestä näin voida olla varmoja. Sen sijaan moni turkulainen on varmaankin yhtä mieltä siitä, että Port Arthur (kansanomaisemmin pelkkä ”Portsa”) on yksi Turun omaleimaisimmista asuinalueista.¹ Nykyisin Port Arthur on virallisesti osa Turun keskustan kahdeksatta kaupunginosaa. Tarkemmin Port Arthurilla viitataan yleensä Mikaelinkirkolta alkavaan, Kakolan vankila-alueen ja Pansiontien väliin jäävää aluetta. Alueella on kaksi koillinen-lounas-suunnassa kulkevaa pääkatua: Puutarhakatu ja Rauhankatu. (Ks. kuva 1.) Suurin osa alueen elinkeinosta on sijoittunut Puutarhakadun varrelle. Näitä ovat esimerkiksi alueen K-Kauppa, leipomo ja pyöräkauppa. Omaleimaiseksi Port Arthurin tekee sen arkkitehtuuri, joka koostuu pääasiallisesti vanhoista puutaloista, joista vanhimmat ovat 1900-luvun taitteesta. Näiden lisäksi alueella on myös joitakin kivitaloja ja uudempia kerrostaloja.

---

¹ Tästä eteenpäin käytän asuinalueesta nimitystä Port Arthur ja luettavuuden parantamiseksi alueen asukkaasta portsalainen huomattavasti hankalamman portarthurilainen sijasta.

kimuksen tehtävänä on näiden symbolien sekä niiden muodostaman järjestelmän ja välittämien merkitysten tutkiminen ja tulkinta (Geertz 2000, 5, 27).

Tutkielmassa ymmärrän Port Arthurin tällaiseksi symbolijärjestelmäksi. Tästä lähtökohdasta käsin muodostuvat tutkielmani tutkimuskysymykset, jotka voidaan esittää hierarkkisesti. Ylätason tutkimuskysymyksinä ovat

1. Minkälainen merkityksiä välittävä symbolijärjestelmä Port Arthur ja portsalaisuus on?
2. Miten tätä symbolijärjestelmää tuotetaan ja ylläpidetään?

Tutkielmani keskiössä on siis Port Arthurin ja portsalaisuuden kulttuurisen rakenteen ja toiminnan analyysi. Koska nämä kysymykset yksinään ovat abstrakteja ja hankalasti lähestyttäviä, voidaan niitä tarkentaa kolmella alatason kysymyksellä:

- a) Mitä – materiaalisia tai ei-materiaalisia – asioita portsalaiset pitävät asuinaluettaan määrittävinä sekä sitä leimaavina ja...²
- b) ... mitä asioita puolestaan asuinalueen kannalta ristiriitaisina ja sinne kuulumattomina?
- c) Mikä on Port Arthuria määrittävien ja sinne kuulumattomien asioiden suhde portsalaisuuteen?

Keskeiseksi symbolijärjestelmää määrittäväksi piirteeksi näen siis erilaiset rajanvedot tähän järjestelmään kuuluvien ja kuulumattomien asioiden välillä. Kyse on yhteisöllisestä toiminnasta, jonka avulla käsitystä omasta yhteisöstä, sen jäsenistä

---

² Kuvaan aluetta määrittäviä materiaalisia ja ei-materiaalisia asioita analyysissäni käsiteparilla materiaallinen–henkinen. Poikkean tässä nykyisen kulttuurintutkimuksen valtavirrasta, jossa 1980-luvun puolivälin ”aineellisesta käänteestä” lähtien on käytetty käsiteparia aineellinen–aineeton. Aineeton kulttuuri kattaa esimerkiksi erilaiset käsitykset ja kokemukset ja aineellinen kulttuuri esimerkiksi ne esineet ja tilat, joihin aineettoman kulttuurin osat ovat yhteydessä. (Koski & al. 2015, 103.) Valintaani on kaksi syytä. Ensinnäkin osa haastattelemistani portsalaisista toi esille, miten Port Arthurissa on omanlainen ”henki” (ks. esim. TKU/A/14/43:3; luku 6.2). Toisaalta edelliseen liittyen haluan valinnallani korostaa, että analyysini painopiste ei ole käsiteparissa materiaallinen–henkinen, vaan näihin liittyvässä symbolisessa järjestyksessä (ks. luku 2.2).

ja suhteesta muuhun ympäristöön ja muihin yhteisöihin tuotetaan ja ylläpidetään. Tällainen kulttuurisen ja symbolisen toiminnan dynamiikka ilmenee esimerkiksi erilaisten tiukkojen ja jäsentensä toimintaa kontrolloimaan pyrkivien uskonnollisten liikkeiden toiminnassa. Näen kuitenkin, että kyse on laajemmin inhimilliseen kulttuuriin kuuluvasta toiminnasta, joka on läsnä vähemmän eksplisiittisesti myös ihmisten arkipäiväisessä toiminnassa. Yksi esimerkki tästä on omaan asuinalueeseensa kiinnittyminen.

1.2 Kaupunki tutkimuskohteena

1.2.1 Kaupunkitutkimus ja Port Arthur

YK:n tekemän selvityksen mukaan yli puolet maailman väestöstä asui kaupungeissa vuonna 2014. Kaupungistuminen on ollut nopeaa, sillä vielä 1950-luvulla 70% maailman väestöstä asui maaseudulla. Trendi näyttäisi myös jatkuvan, sillä samassa selvityksessä arvioidaan, että vuonna 2050 yli kaksi kolmasosaa maailman väestöstä tulee asumaan kaupungeissa. Sadassa vuodessa tilanne tulee siis kääntymään pääläelleen. (Yhdistyneet kansakunnat 2015, 7.) Tästä kontekstista käsin kaupunkitutkimus toimii ja saa oikeutuksensa.

Kaupunkitutkimus (engl. *urban studies*) on lähtökohdiltaan monitieteistä. Tämän vuoksi eri oppiaineissa tehtävä kaupunkitutkimus lähestyy kaupunkia oppiaineen omista lähtökohdistaan, eikä kaupunkitutkimuksella ole yhtä yhteistä teoria- tai tutkimustaustaa, josta kaikki kaupunkitutkimusta tekevät tutkijat ammentaisivat. (Jauhiainen & Harvio 2008, 27–28; Jonas & al. 2015, 5; Virtanen 2012, 1; Beauregard 2010, 931–932; Paddison 2001, 1; Parker 2004, 173–174.) Kansatieteilijä Timo J. Virtanen onkin todennut, että moderni kaupunkitutkimus on ”kysymys- ja asiantuntija- eikä niinkään oppiaineorientoitunut” (Virtanen 2012, 3).

Kirjassa *Urban geography: a critical introduction* (2015) Andrew E. G. Jonas, Eugene McCann ja Mary Thomas tiivistävät kaupunkitutkimuksen kolmeen keskeiseen

tutkimuskohteeseen: kaupungistumisen, kaupunkielämän sekä kaupunkisuunnittelun tutkiminen (engl. *urbanization and development, urbanism ja planning*; Jonas & al. 2015, 10–17). Kirjoittajien mukaan kaupunkielämän (engl. *urbanism*) tutkimisessa on keskeistä ymmärtää kaupunki ihmisten tuottamaksi eletyksi paikaksi (Jonas & al. 2015, 14).³ Koska tutkimuskohteenani on Port Arthur ja sen asukkaiden kokemukset omasta asuinalueestaan, sijoittuu tutkielmani Jonasin, McCannin ja Thomasin tekemällä jaottelulla kaupunkielämän tutkimuksen piiriin.

Port Arthuria tarkasteltaessa on syytä huomioida eräs kaupunkitutkimuksen keskeinen käsite: gentrifikaatio eli keskiluokkaistuminen. Sillä tarkoitetaan prosessia, jossa alemman tulotason asukkaiden asuttamalle alueelle muuttaa korkeammin koulutettuja ja paremman tulotason omaavia uusia asukkaita. Yleensä tähän liittyy – yksityisen pääoman turvin tapahtuva – alueen kokonaisvaltainen kunnostaminen ja remontoiminen. Toisaalta käänttöpuolena on alkuperäisen väestön (pakko)muutto alueelta. (Lees & al. 2008, 4–5, 9–10; Smith 1996, 32; Jonas & al. 2015, 31–32.)

Perinteisesti gentrifikaatiota on tarkasteltu taloudellisena ilmiönä, jossa keskeisellä sijalla on tonttien taloudellisen tuottosuhteen maksimoiminen (Smith 1979, 545–546; Lees & al. 2008, 43–55; Jonas & al. 2015, 32–35). Uudempi gentrifikaatio-tutkimus kuitenkin painottaa myös ilmiön kulttuurisia puolia (ks. esim. Lees & al. 2008, 94–112). Esimerkiksi sosiologi Japonica Brown-Saracino kutsuu ”sosiaalisiksi säilyttäjiksi” (engl. *social preservationists*) ihmisiä, jotka muuttavat gentrifikaation kohteena olevalle alueelle, koska he uskovat löytävänsä sieltä autenttisen yhteisön. Tälle ryhmälle ei ole Brown-Saracinon mukaan tärkeintä taloudellinen hyöty, vaan alueen kulttuurin ja alkuperäisen väestön suojeleminen ja säilyttäminen. (Brown-Saracino 2004, 135–136; ks. myös Brown-Saracino 2009.)

---

³ Ks. myös luku 2.1.

Työ- ja elinkeinoministeriölle tekemässään selvityksessä *Kaupunkitutkimus Suomessa 2000-luvulla* (2008) maantieteilijä Jussi S. Jauhiainen ja Susanna Harvio tekevät Jonasin, McCannin ja Thomasin jaottelua hienojakoisemman erittelyn modernin suomalaisen kaupunkitutkimuksen keskeisistä aihepiireistä.⁴ Heidän mukaansa suomalainen kaupunkitutkimus voidaan jakaa seitsemään – osittain tutkimuskohtaisesti päällekkäiseen – aihepiiriin, joista oman pro gradu -tutkielmani kannalta keskeisin on kaupunkikulttuuri ja -sociologia.⁵ Jauhaisen ja Harvion mukaan tämän aihepiirin tutkimuksissa keskeisenä teemoina ovat ”kaupunkitila, sen kokeminen ja muutokset, kaupunkimarkkinointi ja -imago sekä kaupunkiväestö”. (Jauhiainen & Harvio 2008, 32.) Kyse on siis selkeästi humanistisesti ja yhteiskuntatieteellisesti orientoituneesta kaupunkitutkimuksesta.

Koska kaupunkitutkimus on luonteeltaan poikkitieteellinen tutkimusala, on sen kattama tutkimuskenttäkin hyvin laaja ja monipuolinen.⁶ Esittelen nyt tarkemmin tutkimuksia, jotka liittyvät selkeästi omaan tutkimuskohteeseeni ja ongelmanasetteluuni.

Suoraan Port Arthuria käsittelevää tutkimusta on varsin vähän. Merkittävimmät näistä ovat 1970-luvulla julkaistut Port Arthurin historiaa ja alueen sosioekonomista asemaa, sekä sen kehitystä käsittelevät Ulla Korhosen ja Simo Paavilaisen *Port Arthur – turkulainen työväen kaupunginosa* (1972), Jukka Eenilän *Port Arthur, turkulainen työväenkaupunginosa 1900–1920* (1974) ja Teppo Jokisen *Port Arthur -*

---

⁴ Selvityksen yhteydessä Jauhiainen ja Harvio kokosivat tietokannan, joka kattaa 2000-luvulla tehdyt suomalaiset kaupunkitutkimuksen alaan kuuluvat tutkimukset. Tietokanta on ladattavissa Excel-muodossa työ- ja elinkeinoministeriön internetsivuilta (Työ- ja elinkeinoministeriö). Tietokannasta tarkemmin ja siihen kuuluvien tutkimusten hyväksymiskriteereistä ks. Jauhiainen & Harvio 2008, 13–16.

⁵ Muita ovat kaupunkipolitiikka ja -talous, kaupunkisuunnittelu ja arkkitehtuuri, kaupunkihistoria, kaupungin sosiaalinen ja fyysinen rakenne, kaupunkiluonto ja -ekologia sekä kaupunkiarkeologia. (Jauhiainen & Harvio 2008, 30–31).

⁶ Hyvä, yleistajuinen ja kattava katsaus kaupunkitutkimukseen on jo mainittu Jonas & al. 2015; muita ks. esim. Short 2006; Gottdiener & Budd 2005; Parker 2004.

75: raportti vanhasta puutalokaupunginosasta asuinalueena (1975). Nämä ovat keskeisiä lähteitä oman tutkielmani Port Arthurin historiaa käsittelevässä luvussa.

Näiden lisäksi Port Arthuria käsitellään kahdessa pro gradu -tutkielmassa. Näistä ensimmäinen on Jaana Lehtiön *Muistelmatyypinen arkikerronta Turun Portsasta tehtyjen haastattelujen valossa* (1985) ja toinen Tarja Eskelisen *Taistelu kaupunkitilasta: diskurssianalyysi kaupunginosan suojelupyrkimyksistä Vancouverin Strathconassa ja Turun Port Arthurissa* (2007). Lehtiön folkloristiikkaan tekemä pro gradu -tutkielman tutkimuskohteena on kolmen Port Arthurissa aikaisemmin asuneen henkilön muistelmat asuinalueestaan. Kyse on ensisijaisesti muistelmatutkimuksesta, ei Port Arthuria ja/tai portsalaisuutta käsittelevä ja analysoiva tutkielma. Eskelisen taidehistorian gradu puolestaan tarkastelee ja vertailee sitä, miten kahden asuinalueen asukkaat perustelevat oman asuinalueensa vanhan rakennuskannan säilyttämistä. Tutkielma on siis lähtökohdiltaan vertaileva. Koska kyse on diskurssianalyttisestä tutkielmasta, Eskelinen kiinnittää huomion myös siihen, millaista sosiaalista todellisuutta vastustuksessa käytetyllä kielellä rakennetaan. Molemmat tutkielmat siis poikkeavat niin ongelmanasettelultaan kuin teoreettis-metodologisilta ratkaisuiltaankin selvästi omasta tutkielmastani.

Akateemisten tutkimusten ja tutkielmien lisäksi Port Arthuria on tarkasteltu myös yleisemmälle lukijakunnalle suunnatuissa teoksissa. Yksi tällainen on Marja-Liisa Pyöli-Vainion *Port Arthur: elämänmeno*a (1992). Kyseinen teos tiivistää hyvin Port Arthurin historian, sekä kuvaa alueen ihmisten elämää sen alkua ajoista 1990-luvulle asti. Myös Pyöli-Vainion kirja on tärkeä lähde tämän tutkielman Port Arthurin historiaa käsittelevässä luvussa. Pyöli-Vainion teoksen lisäksi Port Arthuria käsittelevät taiteilija Ismo Kajander kirjassaan *Portsa* (1983) sekä Marja Kallio kirjassaan *Portsalaisia: muistelmia Mutavärkiltä Mikaelinkirkolle* (1983). Näistä Kajanderin teos koostuu kirjoittajan itse ottamista Port Arthuria ja sen asukkaita esittävästä valokuvista ja henkilökohtaisiin kokemuksiin perustuvista lyhyistä teksteistä. Kallion teos puolestaan sisältää Kallion kirjoittamia tunnettujen portsalaisien lyhyitä muistelmia. Kumpaakaan näistä teoksista en hyödynnä lähteenä, mutta

molemmat ovat kyllä tarjonneet mielenkiintoista tietoa Port Arthurin asukkaiden elämästä menneinä vuosikymmeninä.

Gentrifikaation näkökulmasta Port Arthuria on tarkastellut maantieteilijä Jussi S. Jauhiainen. Hänen mukaansa Port Arthur on oiva esimerkki niin sanotusta ”pehmeän elvytyksen” gentrifikaatiosta, jolle on tyypillistä keskiluokkaistuvan alueen asukkaiden ja julkisen hallinnon yhdessä toteuttama kaupunkipolitiikka ja kaupungin kehittäminen. (Jauhiainen 1997a, 137, 141–142; 1997b, 77–78; ks. myös 1990; 1995.) Port Arthurin kohdalla keskeisellä sijalla tässä olivat Asuntohallituksen 1980-luvulla myöntämät matalakorkoiset perusparannuslainat (Jauhiainen 1997b, 74).⁷ Jauhiaisen lisäksi myös Jarkko Rasinkangas näkee sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön väitöskirjassaan Port Arthurin yhdeksi selkeimmin gentrifikoituneeksi alueeksi Turussa (Rasinkangas 2013, 157).

Port Arthuria koskeva tutkimusta on siis jonkin verran saatavilla. Nämä tutkimukset ovat kuitenkin lähinnä alueen historiaa ja sosioekonomista muutosta kartoittavia, ja esimerkiksi kulttuurisia tekijöitä painottavaa Port Arthuria käsittelevää gentrifikaatio-tutkimusta ei käytännössä ole tehty. Tätä puutetta paikkaavat osaltaan erilaiset ei-akateemiset Port Arthuria käsittelevät teokset. Niistä uusin on kuitenkin Marja-Liisa Pyöli-Vainion jo yli 20 vuotta vanha teos. Näistä tekijöistä joh-tuen näen Port Arthuria ja alueen asukkaiden kokemuksia käsittelevän humanistisen tutkimuksen puutteellisena. Oma tutkielmani paikkaa tätä puutetta.

1.2.2 Uskontotieteellinen kaupunkitutkimus – mitä ja miksi?

Hakusanalla uskontotiede ei löydy ainoatakaan tutkimusta Jauhiaisen ja Harvion kokoamasta suomalaisen kaupunkitutkimuksen tietokannasta (ks. alaviite 4). Vaikkei uskontotieteellinen kaupunkitutkimus käsitteenä olekaan kovin yleinen,

---

⁷ Tarkempi kuvaus Port Arthurin historiasta ja sen alueellisesta muutoksesta ks. luku 3.

ovat uskontotieteilijät kyllä operoineet kaupunkikontekstissa. Yhtä lailla muiden tieteenalojen kaupungista ja kaupunkielämästä kiinnostuneet tutkijat ovat tutkineet uskontoja.

Uskontotieteilijä Kim Knottin mukaan uskonnollisten yhteisöjen tutkimuksessa tulisi korostaa paikallista kontekstia, jossa nämä yhteisöt toimivat. Itse hän on ollut mukana Leedsin yliopiston projektissa, jossa on kartoitettu paikallisia uskonnollisia yhteisöjä ja niiden toimintaa. (Knott 1998, 279–280; 2005, 2–3.) Myös Turussa vastaavanlaista tutkimusta on tehty. Jo Vuonna 1981 uskontotieteilijä Martti Junnonaho kirjoitti Turun uskonnollista kenttää tarkastelevan teoksen *Turun uskonnollinen tarjonta* (1981) ja myöhemmin uskonnontutkija Tuomas Martikainen on jatkanut ja täydentänyt tätä tutkimusta (Martikainen 1996; ks. myös 2002).

Uskonnosta kiinnostuneet sosiologit Marian Burchardt ja Irene Becci puolestaan näkevät, että kaupunkiympäristön ja uskonnollisten yhteisöjen välisen vuorovaikutuksen huomioiminen on tärkeää, koska tällainen avaa uusia näkökulmia uskonnolliseen kokemukseen ja uskonnollisten yhteisöjen toimintaan (Burchardt & Becci 2013, 13). Esimerkiksi Becci itse on tutkinut berliiniläistä baptistiseurakuntaa ja sen jäsenten osallistumista oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen sosiaalisten ongelmien ratkaisemiseen (Becci 2013). Maantieteilijän koulutuksen saanut politiikantutkija Oliver Valins on niinkään tarkastellut uskonnollisen yhteisön toimintaa kaupunkikontekstissa. Hänen tutkimuskohteenaan ovat olleet Manchesterin Broughton Parkissa asuva ultraortodoksinen juutalaisyhteisö ja sen jäsenten käsitykset omasta asuinalueestaan, sekä se, miten tämä yhteisö luo ja ylläpitää jakoa oman yhteisönsä ja muun yhteiskunnan välillä (Valins 2003). Erilaiset uskonnollisten yhteisöjen ja muiden kaupunkilaisten väliset tilakiistat ovat myös olleet eri tutkijoiden tutkimuskohteena (ks. esim. Gale & Nylor 2002; Nylor & Ryan 2002; Tervaportti 2012).

Yleisemmällä tasolla uskonnollisten yhteisöjen ja kaupungin välistä suhdetta ovat tarkastelleet esimerkiksi antropologit Simon Coleman ja Peter Collins. Colemanin

mukaan evankelinen protestanttisuus on syntyajoistaan aina tähän päivään asti tarvinnut kaupunkiympäristöä sekä opillisista että pragmaattisista syistä. Hänen mukaansa kaupunki tarjoaa sekulaarin ”toisen”, jota vasten koetellaan omaa uskoa, mutta myös ympäristön, josta uusia jäseniä voidaan hankkia. (Coleman 2009, 34–38.) Collins on taas kiinnittänyt huomiota siihen, miten kveekareiden kokoontumispaikkojen arkkitehtuuri on muuttunut kaupungistumisen myötä (Collins 2009).

Edellä esitetty katsaus uskontoa ja kaupunkia käsitteleviin tutkimuksiin ei suinkaan ole kaikenkattava.⁸ Sen sijaan sen tarkoitus on osoittaa, että uskontoa ja kaupunkia on tutkittu verrattain paljon. Lisäksi kaupunkiantropologiassa ja -etnologiassa urbaanilla symbolismilla (engl. *urban symbolism*) on verrattain vahva asema. Peter J. M. Nas tiivistää urbaanin symbolismin kaupunkiympäristössä ilmenevien symbolien ja niiden sosiaalisen tuottamisen tutkimukseksi. Kyse voi olla niin pat-saiden, arkkitehtuurin kuin erilaisten tapahtumien ja juhlien tutkimuksesta. Oleellista on, että nämä kaupunkiympäristön materiaaliset ja ei-materiaaliset osat välittävät tiettyjä arvoja ja käsityksiä, jotka eivät itsessään ole niissä läsnä. (Nas 1998, 546.) Tällainen tutkimus voi esimerkiksi tarkastella koko kaupunkia symbolisena kokonaisuutena (esim. Nas 1993; Colombijn 1998) tai yksittäistä rakennusta ja sen merkitystä kaupungin asukkaille ja historialle (esim. Jezernik 1999).

Vaikka kaupunkia, uskontoa ja erilaisia symboleja on tutkittu aikaisemmin, tämä tutkielma edustaa uudenlaista ja poikkeavaa näkökulmaa niin uskonnontutkimuksen kuin kaupunkitutkimuksen piirissäkin. Uskonnontutkimuksessa siksi, että tutkielmani keskiössä eivät ole uskonnolliset yhteisöt, joiden toiminnan kontekstina kaupunkiympäristö on. Sen sijaan tutkielmani keskiössä on kaupunginosa ja sen

---

⁸ Laajempia katsauksia ks. esim. Pinxten & Dikomits (toim.) 2009; Becci & al. (toim.) 2013. Näiden ja jo esiteltyjen lisäksi erityisesti uskontomaantieteessä tehty paikkatutkimus tulee varsin lähelle edellä kuvattua uskontotieteellistä tutkimusta. Näistä tarkemmin ks. esim. Kong 2001; Knott 2005.

asukkaat. Tutkielmassani uskontotieteellisyys tarkoittaa siis minun teoreettis-metodologisia lähtökohtiani, ei tutkimuksen kohdetta. Kyse on siis nimenomaan uskontotieteellisestä *kaupunkitutkimuksesta*. Kaupunkitutkimuksen kannalta tutkielmani anti on puolestaan siinä, että uskontotieteen teoreettisia näkökulmia ei ole aikaisemmin sovellettu kaupunkitutkimuksen piirissä. Uudenlaiset näkökulmat ovatkin yksi keskeisimmistä asioista, joita Jauhiainen ja Harvio tekemässään selvityksessä penäävät suomalaiselta kaupunkitutkimukselta (Jauhiainen & Harvio 2008, 55). Edelleen uskontotieteellisellä näkökulmalla voi nähdäkseni olla paljon annettavaa gentrifikaation kulttuurisia puolia korostavalle tutkimukselle sekä erilaisten aluekiistojen analysoimisessa ja ratkaisemisessa. Lisäksi koen, että urbaanin symbolismin yksi heikkous on sen turvautuminen liian minimalistiseen symbolin ja symbolisuuden määritelmään (ks. yllä). Näin uskontotieteellinen näkökulma voi tarjota myös vahvemman analyttisen pohjan tälle tutkimusperinteelle.

2 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tila ja paikka

Tilaa ja paikkaa koskevan humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen kiinnostuksen synty voidaan ajoittaa 1960- ja 1970-luvuilla nousseeseen positivistisen maantieteen kritiikkiin. Tuolloin huomattiin, että naiivin empirismin maantieteellisen tutkimuksen metodit ja teorit eivät kyenneet vastaamaan alueellista oikeudenmukaisuutta ja (epä)tasa-arvoa koskeviin kysymyksiin. Positivistista maantiedettä kritisoitiinkin yhteiskuntapakaisuudesta ja siitä, että se oli unohtanut ihmisen osana tutkimuskohdettaan. (Haarni & al. 1997, 11–12.)

Positivistisen maantieteen tilakäsitystä on kritisoitu muun muassa kriittisen yhteiskuntamaantieteen piirissä. Maantieteilijä Tuukka Haarnin mukaan luonnontieteissä tila ymmärretään absoluuttiseksi ja itsenäiseksi alueeksi, ”joka on olemassa riippumatta siinä olevista objekteista” (Haarni 1997, 90). Näin esimerkiksi kaupunkitila näyttäytyy itsellisenä ja sitä asuttavista ihmisistä irrallisena tai heihin ainoastaan yksisuuntaisesti vaikuttavana asiana. Tälle vaihtoehtoinen yhteiskuntatieteellinen käsitys tilasta puolestaan korostaa tilan ja siinä toimivien ihmisten vuorovaikutteista suhdetta. Tila ei siis ole itsellinen avaruus, vaan yhteiskunnallisen ja sosiaalisen toiminnan tulos. (Haarni 1997, 94; ks. myös Massey 1985.) Yhteiskuntamaantieteilijä Hille Koskela onkin todennut, että tila on poliittinen kategoria, joka ”*tuotetaan* jokapäiväisissä käytännöissä” (Koskela 1997, 74). Kriittisen yhteiskuntamaantieteen tapa lähestyä tilaa mahdollistaa huomion kiinnittämisen niin taloudellisiin, yhteiskunnallisiin kuin sukupuoleenkin liittyviin valtaasetelmiin (ks. esim. Massey 1994; 2003; Davis 1990; Koskela 1997; 2009).

Myös humanistisen maantieteen piirissä on kritisoitu luonnontieteellisen maantieteen tapaa keskittyä ihmisistä irrallisen objektiivisen todellisuuden tutkimiseen. Toisin kuin kriittisessä yhteiskuntamaantieteessä, humanistisessa maantieteessä huomio on perinteisesti kiinnitetty tilan yhteiskunnallisen ja poliittisen tuottami-

sen sijasta yksilön ja ryhmien kokemuksiin ja heidän elämismaailmaansa. Tällaisen tutkimuksen keskiössä on merkitysten tulkinta ja tutkimuskohteen ymmärtäminen. Humanistisen maantieteen keskeinen käsite on ollut tilan sijasta paikka. (Haarni & al. 1997, 16.)

Yksi tunnetuimpia paikkaa käsitelleistä tutkijoista on maantieteilijä Yi-Fu Tuan. Hänen mukaansa neutraali ympäristö muuttuu paikaksi, kun yksilö liittyy siihen erilaisia merkityksiä omien kokemustensa ja elämänhistoriansa pohjalta. Tuanin mukaan tila on vieras ja jäsentymätön, mutta paikka taas tuttu, jäsentynyt ja täynnä merkityksiä. (Tuan 1977, 72–73, 79, 136, 199; ks. myös Haarni ym. 1997, 16–17.) Maantieteilijä Pauli Tapani Karjalainen onkin todennut, että ihmismaantieteelle paikat ovat ”eletyn ajan luomia henkilökohtaisia tiloja” (Karjalainen 2006, 83). Siinä missä kriittiselle yhteiskuntamaantieteelle kaupunkitila on erilaisten poliittisten ja yhteiskunnallisten (valta)suhteiden tuottama ja niiden näyttämö, korostaa humanistinen maantiede ihmisten kaupunkitilaan liittämiä subjektiivisia merkityksiä, joiden avulla tästä tilasta tulee heille merkityksellinen paikka.

Tila ja paikka voidaan siis nähdä toisistaan erillisinä – mutta läheisessä suhteessa toisiinsa olevina – käsitteinä. Siinä missä tila on erilaisten asioiden ja tapahtumien abstrakti konteksti, on paikan perusta subjektiivisissa kokemuksissa ja niiden pohjalta syntyneissä merkityksissä. (Casey 2001, 683.) Ihmis- ja yhteiskuntamaantieteilijä Jon Anderson kuvaakin paikkaa ”inhimillistetyksi” (engl. *humanised*) versioksi tilasta. Paikkaa ei kuitenkaan tulisi nähdä pelkästään yksilöllisten merkitysten pohjalta, koska paikat ovat Andersonin mukaan myös täynnä kulttuurisia merkityksiä. (Anderson 2009, 37–38.) Näin paikoilla on paitsi subjektiivista, myös kulttuurista ja yhteisöllistä merkitystä. Andersonin kanta edustaakin kulttuurimaantieteen näkökulmaa, jossa tarkastelun kohteena ovat sekä konkreettiset paikat ja

niiden erilaiset merkitykset että erilaiset inhimillisen todellisuuden symboliset puolet ja jokapäiväiset toiminnot (Jackson 1989, 9; Haarni & al. 1997, 22).⁹

Andersonin mukaan keskeinen paikkaa määrittävä asia on siihen jätetyt jäljet (engl. *traces*). Nämä jäljet ovat hänen mukaansa erilaisia kulttuurisia merkkejä tai jäänteitä, jotka välittävät paikkaan liittyviä merkityksiä tämän paikan kanssa vuorovaikutuksessa oleville ihmisille. Nämä jäljet ovat yleensä materiaalisia (esimerkiksi erilaiset rakennukset), mutta ne voivat olla myös ei-materiaalisia (kuten tapahtumia ja performansseja). Molemmille on yhteistä se, että ne luovat ja ylläpitävät paikkaan liittyviä merkityksiä. Vaikka jäljet voivat olla pitkäikäisiä, niitä ei voida Andersonin mukaan pitää pysyvinä, koska erilaiset intressiryhmät pyrkivät jatkuvasti jättämään paikkoihin omasta näkökulmastaan merkityksellisiä jälkiä. Näin jälkiä tuotetaan jatkuvasti. Tästä johtuen myös paikat ovat jatkuvasti tuotettuja dynaamisia kokonaisuuksia. (Anderson 2009, 5–8, 35.)

Yksilön kannalta paikkaa määrittävät jäljet ovat tärkeitä, koska niiden myötä yksilölle muodostuu Andersonin mukaan kokemus kuulumisesta (engl. *sense of belonging*) kyseiseen paikkaan. Toisaalta, koska paikat ja niitä määrittävät jäljet ovat jatkuvan uudelleenmäärittelyn kohteena, nämä eivät voi tarjota kaikille ihmisille tällaista paikkaan kuulumisen kokemusta. Näin jäljet – sekä materiaaliset että ei-materiaaliset – määrittelevät, ketkä ihmiset ja/tai mitkä asiat kuuluvat tai eivät kuulu kyseiseen paikkaan. Tätä prosessia Anderson kutsuu ”kulttuuriseksi järjestytykseksi” (engl. *cultural ordering*). Paikat ovat hänen mukaansa siis kulttuurisesti järjestettyjä. (Anderson 2009, 41–42.)

---

⁹ Tässä luvussa olen esittänyt kriittisen yhteiskuntamaantieteen, humanistisen maantieteen ja kulttuurimaantieteen toisistaan erillisinä maantieteen erityisaloina. Tämä jako on nähdäkseni perusteltu, sillä niistä jokaisella on omat tapansa lähestyä tutkimuskohdettaan. Samalla on kuitenkin syytä pitää mielessä, että näillä erityisaloilla on myös paljon yhteistä, minkä vuoksi tätä kolmijakoa ei ole syytä pitää ehdottomana. (Haarni & al. 1997.)

Anderson huomauttaa myös, että sen lisäksi, että erilaiset jäljet tuottavat ihmisten paikkaan kuulumisen tai kuulumattomuuden kokemuksia, ne voivat myös vahvistaa näitä kokemuksia asettamalla liikkumiseen, ihmisiin ja paikkaan kohdistuvia rajoituksia. Näin kulttuurinen järjestäytyminen kulkee Andersonin mukaan käsi-kädessä "maantieteellisen rajaamisen" (engl. *geographical bordering*) kanssa. Paikkaa määrittävien kulttuuristen jälkien jättämisen tarkoitus on siis paitsi välittää yksilöille merkityksiä ja tuottaa paikkaan kuulumisen kokemuksia, myös antaa paikalle tietty kulttuurinen järjestys ja rajata se maantieteellisesti. Tämä kulttuurisen järjestämisen ja maantieteellisen rajaamisen duaalinen prosessi ilmenee Andersonin mukaan kaikenlaisissa paikoissa, olivatpa ne missä tahansa ja minkä kokoisia tahansa. (Anderson 2009, 42–44.)

Tässä tutkielmassa lähestyn Port Arthuria edellä esitellyistä lähtökohdista käsin. Lähtökohtaisesti Port Arthur on osa turkulaista kaupunkitilaa ja siten jatkuvan yhteiskunnallisen toiminnan ja tuottamisen kohde. Mielestäni tällainen näkökulma ei kuitenkaan tavoita alueen asukkaiden omia kokemuksia. Heille kyseessä on elämänhistorian ja siihen kuuluvien kokemusten kyllästämä "henkilökohtainen tila" (Karjalainen 2006, 33). Alueen asukkaille kyse on siis henkilökohtaisesti merkityksellisestä paikasta. Toisaalta Port Arthurin asukkaat myös tuottavat jatkuvasti Port Arthuria määrittäviä merkityksiä. Andersonin käsittein he siis jättävät asuinalueeseensa jälkiä, joiden pohjalta asuinaluetta rajataan ja määritetään paitsi maantieteellisesti, myös kulttuurisesti. Port Arthur on siis kulttuurisen järjestämisen ja maantieteellisen rajaamisen duaalisen prosessin tulos. Paikan järjestystä voidaan tarkastella myös uskontoantropologisesta tutkimusperinteestä käsin. Nähdäkseni tämä ei ole Andersonin käsitysten suhteen vastakkainen, vaan ennemminkin rinnakkainen ja sitä syventävä näkökulma.

2.2 Symbolinen järjestys

Symbolisen uskontoantropologian keskeinen ajatus on, että kaikki yhteisöllinen toiminta on luonteeltaan symbolista ja että tämä symbolinen toiminta edelleen luo

ja ylläpitää ihmisten välistä yhteisöllisyyttä. Yksi tämän tradition tunnettu edustaja on brittiläinen antropologi Mary Douglas. (Eriksen & Nielsen 2013, 120–134; Kamppinen 2009, 58; Anttonen 1996, 76, 83.) Hänen teoreettinen perusteensa on, että ihmisten sosiaalinen ja kulttuurinen järjestys perustuu erilaisiin luokitusjärjestelmiin. Tämä järjestys on Douglasin mukaan edelleen symbolisessa rinnastussuhteessa ihmisruumiin kanssa, jolloin sekä ihmisruumis että sosiaalinen yhteisö edustavat molemmat selkeästi rajattua systeemiä. Näin molemmilla on omat fyysiset ja symboliset rajansa. Nämä rajat pyritään myös pitämään mahdollisimman selvinä ja loukkaamattomina. Erilaiset ruumiineritteet ovat Douglasin mukaan erityisasemassa ihmisille juuri siksi, että ne kyseenalaistavat muuten niin selvärajaisen ihmisruumiin. Samalla tavalla myös jokaisella yhteisöllä on omat rajansa. Lisäksi, koska nämä rajat määrittävät yhteisöä ja ovat siten yhteisön olemassaolon kannalta merkityksellisiä, niitä koskevat ylitykset koetaan Douglasin mukaan myös hyvin merkityksellisiksi. (Douglas 2000, 190–191; Anttonen 1996, 83.)

Douglas havainnollistaa ajatteluaan analysoimalla likaa ja likaisuutta. Hänen mukaansa lika ei koskaan ole minkään asian tai ilmiön ominaisuus siten, että likaisuus sisältyisi asiaan tai ilmiöön itsessään. Sen sijaan lika saa Douglasin mukaan määritelmänsä aina osana jotain järjestelmää. Hänen mukaansa oleellista ei ole se, mistä asiasta, olennosta tai ilmiöstä on kyse kun puhumme liasta, vaan oleellista on järjestelmä, joka tuottaa lian ja likaisuuden. Lika on siis – mitä tahansa – ainetta väärässä paikassa. (Douglas 2000, 85–86.) Tällaisesta järjestelmään kuulumattomasta liasta Douglas käyttää myös käsitettä anomalia (Douglas 2000, 88).

Nämä anomaliat mielletään usein vaarallisiksi, sillä ne uhkaavat paitsi kulttuurin hellimiä kategorialuokituksia ja niiden mukaista arvomaailmaa, myös kulttuurin jäsenten uskoa ja luottamusta kulttuuriin kokonaisuudessaan. Juuri tämän vuoksi kulttuurille on tärkeää pitää luokitusjärjestelmä – eli yhteisön symbolinen järjestys – mahdollisimman puhtaana ja loukkaamattomana. (Douglas 2000, 90.) Yhteisön vallitsevien kategorialuokitusten mukaisten vaarallisten anomalioiden kontrollointi on siis yhteisön sisäistä riskienhallintaa. Yhteisön normit ja kategoriat, sekä yh-

teisölliset käsitykset näitä uhkaavista anomaliaista, ylläpitävät yhteisön elämäntapaa. (Douglas & Wildavsky 1982, 35–42; Kamppinen & al. 1995, 158–165.) Tutkielmassa ymmärrän Port Arthurin tällaiseksi likaa ja likaisuutta tuottavaksi järjestelmäksi, jonka alueen asukkaat haluavat pitää mahdollisimman puhtaana sinneheidän mielestään kuulumattomista ja vaarallisiksi kokemistaan asioista.

Douglas tarkastelee myös pyhän käsitettä luokitusjärjestelmästä käsin: pyhä tarkoittaa Douglasille täydellisyyttä. Pyhää on asia tai ilmiö, joka edustaa täydellisesti omaa kategorialuokkaansa. Douglas toteaaakin, että "[o]lla pyhä tarkoittaa olla eheä, olla kokonainen; pyhyys on ykseyttä, eheyttä, yksilön ja lajin täydellisyyttä". (Douglas 2000, 107.) Samantyyllisesti pyhä-käsitettä on käyttänyt myös uskontotieteilijä William E. Paden. Hänen ajattelunsa lähtökohta on, että uskonnollisten ja ei-uskonnollisten yhteisöjen toimintaa ohjaavat paitsi rajanvedot muihin yhteisöihin, myös jatkuva oman yhteisöllisen loukkaamattomuuden – eli integriteetin – tarkkailu ja siitä huolehtiminen. Tältä pohjalta Paden tekeekin erottelun kahden erilaisen pyhä-käsityksen välille. (Paden 1996, 3–4.)

Perinteistä¹⁰ käsitystä pyhästä Paden kutsuu mana-malliksi (engl. *mana model*). Mana-mallissa pyhä on Padenin mukaan yhteisön ulkopuolella sijaitseva ylikuonnollinen "toinen". Profaani puolestaan on tälle vastakkainen arjen alue. Mana-mallin rinnalle Paden nostaa ajatuksen pyhästä järjestyksestä (engl. *sacred order*). Toisin kuin mana-mallissa pyhän järjestyksen mallissa pyhä ei ole yhteisön ulkopuolella oleva "toinen", vaan yhteisöllinen järjestys itse. Profaani ei siis ole arkista ja tavallista, vaan yhteisön (arkista) pyhää järjestystä loukkaava asia tai toiminta. (Paden 1996, 4–5.)

---

¹⁰ Perinteisellä käsityksellä viitataan tässä yhteydessä uskontotieteen fenomenologiseen traditioon, jonka historiallisesti merkittäviä edustajia ovat muun muassa Rudolf Otto ja Mircea Eliade (Paden 1996, 3).

Keskeinen pyhää järjestystä määrittävä piirre on Padenin mukaan sen loukkamattomuus. Tästä johtuen yhteisön järjestystä uhkaavat asiat koetaankin yhteisössä riskitekijöinä, koska ne uhkaavat järjestyksen pysyvyyttä. Pyhää on siis se, mikä pitää maailman ”raiteillaan” ja profaania taas se, mikä uhkaa ”suistaa maailman raiteiltaan”. Edelleen, mikäli maailma on jostain syystä ajautunut epänormaaliin tilaan, on maailma pyrittävä palauttamaan normaaliin pyhän järjestyksen tilaan. On oleellista ymmärtää, että ajatus siitä, minkälainen oikeanlainen maailma on, ei perustu yhteisöstä riippumattomiin tekijöihin, vaan se määräytyy aina yhteisöllisesti ja kulttuurisesti. (Paden 1996, 5–7.)

Uskontotieteilijä Veikko Anttonen puolestaan näkee pyhän kulttuuriseksi ja kognitiiviseksi kategoriaksi, jonka keskiössä on ruumiillisuus, yhteisöllisyys ja territoriaalisuus (Anttonen 1996, 151–152; 2010, 139). Pyhän ja pyhittämisen kognitiivinen ulottuvuus tarkoittaa, että ihmisen kognitio on luonnostaan taipuvainen jäsentämään asioita ja ilmiöitä erilaisten kategorioiden avulla. Pyhän kulttuurinen ulottuvuus taas tarkoittaa, että kulttuuri antaa näille kategorioille sisällön. Pyhä on siis sellaisenaan tyhjä kategoria, joka perustuu ihmisen ja ihmismielen luontaiselle taipumukselle muodostaa kategorialuokituksia. Kulttuuri puolestaan antaa tälle tyhjälle kategorialle sen sisällön. (Anttonen 1996.)¹¹

Toisin kuin Douglas ja Paden, Anttonen sitoo oman pyhä-teoriansa selkeästi osaksi ihmisten ja ihmisyhteisöjen elinympäristöä. Anttonen pyhä-teorian ytimessä onkin ajatus maa-alueista ihmisyhteisöjen identiteettien lähteenä. Tämä johtuu Anttonen mukaan siitä, että ihmisyhteisön asuttama maa-alue antaa yhteisölle maantieteelliset rajat ja näin määrittää yhteisöä muusta ympäristöstä erillisenä kokonaisuutena. Lisäksi hän toteaa, että ”rajattu tila ja sitä koskeva diskurssi muodostavat ruu-

---

¹¹ Ajatus, että ihmisen kognitio luonnostaan jäsentää asioita erilaisten kategorioiden pohjalta, perustuu George Lakoffin ja Mark Johnsonin hahmottelemaan kokemuspäiseen realismiin. Siinä keskeisellä sijalla on ruumiillisuus, jonka avulla maailmaa koskevat merkitykset rakentuvat. (Lakoff 1987, xi–xii, 265–268.)

miällisyyden välityksellä perustan kaikelle sille, mitä paikallisuuden näkökulmasta kulttuuriin sisällytetään”. (Anttonen 1996, 94; ruumiillisuudesta ks. alaviite 11.) Ruumiillisina olentoina ihmiset siis paikantuvat tietylle alueelle (eli tilaan, josta kokemusten myötä muodostuu paikka; ks. luku 2.1) ja tätä aluetta koskevat diskurssit ja käsitykset ohjaavat edelleen ihmisten yhteisönmuodostusta.

Siinä missä Douglas asetti ihmisruumiin ja yhteisön symboliseen rinnastussuhteeseen, Anttonen tekee saman ihmisruumiin ja maa-alueen välillä. Näin maa-alue ja ihmisruumis asettuvat ristikkäiseen vastaavuussuhteeseen toistensa kanssa, jolloin ihmisruumiin ulko- ja sisäpuoli sekä maa-alueen ulko- ja sisäpiiri ovat käänteisessä suhteessa toisiinsa. Ihmisruumiin näkyvää ulkopuolta vastaa siis maa-alueen näkyvä sisäpiiri ja ihmisruumiin näkymätöntä sisäpuolta vastaa maa-alueen näkymätön ulkopiiri. (Anttonen 2010, 140–141.) Kyse on siitä, että samalla tavalla kuin ihmisruumiin näkymätön sisäpuoli pyritään Douglasin mukaan pitämään hallinnassa ja ulkopuolta loukkaamattomana, myös ihmisyhteisön maa-alueen näkymätön (eli yhteisöön ja sen alueeseen kuulumaton) ulkopiiri pyritään Anttonen mukaan pitämään sisäpiiristä erillään. Mikäli näitä rajoja koskevia ylityksiä joudutaan kuitenkin tekemään, on ne tehtävä Anttonen mukaan oikeaoppisesti. Tämän pohjalta yhteisö tekee omat yhteisölliset rajanvetonsa sen välillä, mikä koetaan yhteisöön kuuluvaksi ja mikä yhteisöön kuulumattomaksi. Näin yhteisössä muodostetaan yhteisöllisyyden kannalta oleellinen ajatus sisäpiiriläisyydestä.¹² (Anttonen 1996, 94–96; 2000, 272, 278–279; 2010, 139–141.)

---

¹² Sisäpiiriä ei kuitenkaan pidä Anttonen mukaan ymmärtää yksipuolisesti maa-aluetta tai pientä ihmisjoukkoa koskevaksi, vaan kyse voi olla myös imaginaarisesta yhteisöstä. (Anttonen 2010, 140). Samankaltaisen ajatuksen on esittänyt myös nationalismitutkimuksen modernistista perinnettä edustavat Benedict Anderson. Hänen keskeinen teesinsä on, että kansat ovat kuviteltuja yhteisöjä, koska yhdenkään kansakunnan jäsenet – eli siis kansalaiset – eivät missään vaiheessa tunne suurinta osaa muista kansalaisista. Yhteisön kuvittelemisen on kuitenkin edellytys yhteisöllisyyden ja toveruuden mielikuvan ylläpitämiseksi. (Anderson 2007, 39–41.)

Anttosen teoriassa pyhä paikantuu siis yhteisön sisä- ja ulkopiiriä koskevan rajanvedon perusteella (Anttonen 2010, 140–141). On tärkeää huomata, että tämä rajanvedon logiikka ei koske pelkästään uskonnollisia yhteisöjä, vaan kyse on universaalista yhteisöllisen järjestyksen ylläpitämisestä (Anttonen 1996, 95). Kaikki yhteisöt – niin uskonnolliset kuin ei-uskonnollisetkin – perustavat oman järjestyksensä ja yhteisöllisyytensä siis Anttosen mukaan ”meitä” ja ”muita” koskevaan rajanvetoon. Tällä tavalla Anttosen pyhä-teoria laajentaa pyhän käsitteen käytön myös ei-uskonnollisten yhteisöjen ja ilmiöiden tarkasteluun. (Anttonen 1996, 151–152; Knott 2010, 175.) Oleellista on se, että pyhiksi koetut asiat samanaikaisesti sekä yhdistävät yhteisön jäseniä että erottavat yhteisön jäsenet muista yhteisöistä ja niiden jäsenistä. (Anttonen 1996, 95–96; Knott 2010, 175.)

Anttosen mukaan myös rituaalit ovat yhteisön hellimien kategoriarajojen kannalta keskeisiä, koska niiden avulla yhteisön sisä- ja ulkopuolen välinen raja konkretisoi-
tuu. Lisäksi rituaalit toimivat yhteisön jäseniä – sekä nykyisiä että menneitä – yhdistävänä toimintana. (Anttonen 2010, 128, 140.) Kulttuuriantropologi Victor Turnerin mukaan rituaalien tärkein vaihe on liminaalivaihe, jolloin yhteisön perinteiset käytösnormit (tai Turnerin käsittein yhteisön rakenne) kumoutuvat tai kääntyvät pääläelleen. Tällaiset rituaaleissa esiintyvät ”[r]akenteelliset ristiriitaisuudet” ovat Turnerin mukaan yhteisön kannalta tärkeitä juuri siksi, että ne ylläpitävät symbolisesti yhteisön normeja. (Turner 2007, 64, 106–110, ks. myös Anttonen 2010, 125–128.) Turner on myös käyttänyt käsitettä liminoidinen kuvatessaan moderneissa yhteiskunnissa esiintyvää rituaalista toimintaa (Turner & Turner 1978, 34–35, 231–232, 253).

Käsitteet kuten pyhä, anomalia, rituaali tai järjestys eivät todennäköisesti tule koviinkaan monelle ensimmäisenä mieleen heidän pohtiessaan omaa suhdettaan asuinalueeseensa tai asuinalueita yleisellä tasolla. Tutkielmani tarkoitus ei kuitenkaan ole tyytyä pelkästään kuvaamaan Port Arthurin asukkaiden käsityksiä vaan myös tuomaan uudenlainen näkökulma kaupungin, asuinalueen ja asumisen tutkimiseen. Nähdäkseni näihin kaikkiin liittyy ajatus symbolisesta järjestyksestä,

jota asuinalueen asukkaat ylläpitävät. Tältä pohjalta voidaan esimerkiksi kiinnittää huomio siihen, millä (paikallisesti määrittävillä) tiloilla, alueilla tai rakennuksilla on keskeinen merkitys Port Arthurin asukkaille tai heidän mahdolliselle asuinalueidentiteetilleen, sekä miten tämä ilmenee Port Arthurin asukkaiden omakohtaista tai yhteisöllistä toimintaa koskevassa kerronnassa. Keskeistä on, mitkä asiat portsalaiset kokevat asuinalueessaan niin tärkeiksi ja omaleimaisiksi, että niiden perusteella Port Arthur rajautuu muusta kaupungista erilliseksi alueeksi saaden näin ”pyhiä” merkityksiä. Näin pyhyys ei paikannu välttämättä tiettyyn paikkaan, vaan se voi ilmetä myös paikan tai asuinalueen ominaisuutena. Oleellista on, min-käläinen asema pyhäksi määrittävällä asialla on portsalaisessa järjestyksessä. Mielestäni tällainen näkökulma kiinnittää huomion juuri siihen, mitä Anderson kutsuu kulttuurisen järjestämisen ja maantieteellisen rajaamisen duaalisiksi prosessiksi.

2.3 Identiteetti

Sosiologi Richard Jenkinsin mukaan identiteetti kertoo meille, keitä me olemme ja keitä muut ihmiset ovat (Jenkins 2008, 5, 18). Tämä ihmisten luokittelu on Jenkinsin mukaan oleellinen osa ihmisten välistä kanssakäymistä, koska ilman sitä ”inhimillinen maailma sellaisena kuin me sen ymmärrämme ei olisi mahdollinen” (Jenkins 2011, 3).¹³ Jenkinsin mukaan on kuitenkin oleellista ymmärtää, että – toisin kuin arkikäsitteiden pohjalta voisi olettaa – identiteetti ei ole jotain, joka ihmisillä *on* vaan ennemminkin jokin, jota ihmiset jatkuvasti ja aktiivisesti *tekevät*. Identiteetti ei siis ole ihmisen staattinen ominaisuus vaan jatkuva prosessi. Lisäksi, koska identiteetti ei ole pysyvä ominaisuus vaan jatkuvasti muuttuva, ei se myöskään ole koskaan lopullinen tai valmis. (Jenkins 2008, 5, 17; 2011, 10–11.)

---

¹³ Identiteetin käsitteen käyttöä tutkimuksen analyyttisenä käsitteenä on myös kritisoitu esimerkiksi käsitteen epämääräisyydestä. Kriitikoita tarkemmin ks. esim. Brubaker & Cooper 2013. Jenkinsin vastaus kritiikkiin ks. Jenkins 2008.

Jenkinsin käsitys identiteetistä tulee hyvin lähelle kulttuurintutkija ja sosiologi Stuart Hallin ajattelua. Myös hänen mukaansa identiteetti on jatkuvasti muodostuva, eikä siten voi koskaan tulla valmiiksi (Hall 1999a, 23, 39). Tämän lisäksi jokainen ihminen koostuu Hallin mukaan useista erilaisista ja mahdollisesti keskenään ristiriitaisista identiteeteistä, minkä vuoksi Hall näkee, että "[t]äysin yhtenäinen, loppuunsaatettu, varma ja johdonmukainen identiteetti on fantasiaa". (Hall 1999a, 23.) Hall kutsuukin nykyajan ihmisiä *postmoderneiksi subjekteiksi*, sillä heillä "ei ole kiinteää, olemuksellista tai pysyvää identiteettiä" (Hall 1999a, 23).

Yksilöiden tavoin myös erilaiset ryhmät ja yhteisöt muodostavat käsityksiä itsestään ja muista ryhmistä (Jenkins 2008, 3–4; 2011, 3).¹⁴ Näin identiteetillä on myös yhteisöllinen ulottuvuus. Itse asiassa yksilöllinen identiteetti ja ryhmäidentiteetti ovat Jenkinsin mukaan erottamattomasti yhteydessä toisiinsa: kumpaakaan ei voi olla olemassa ilman toista ja niiden välistä vuorovaikutusta (Jenkins 2008, 37–40). Myös Hall ajattelee tällä tavoin. Hänen mukaansa erilaiset kulttuuriset yhteisöt voidaan ymmärtää merkitysjärjestelmiksi, jotka tuottavat jatkuvasti kyseistä yhteisöä ja koko maailmaa koskevia erilaisia merkityksiä. Nämä merkitykset tarjoavat edelleen yhteisön jäsenille keinon identifioitua osaksi tuota yhteisöä. (Hall 1999a, 47; Hall 2003, 89.) Näin siis – samalla tavalla kuin Jenkinsillä – sekä yksilön että yhteisön identiteetit ovat myös Hallin mukaan läheisessä vuorovaikutuksessa toisiinsa.¹⁵

Sekä Jenkins että Hall ajattelevat, että yhteisöt (ja samalla niiden identiteetit) ovat aina kuviteltuja. Yhteisöt ja niiden identiteetit eivät siis ole olemassa itsestään, vaan molempien olemassaolo edellyttää jäsenten jatkuvaa toimintaa. Tässäkin mielessä yhteisöllinen identiteetti on samanlainen kuin yksilöllinen identiteetti:

---

¹⁴ Yhteisön käsitteen käyttöä on myös kritisoitu. Kriitikoista tarkemmin ks. esim. Brubaker 2013.

¹⁵ Esimerkiksi kollektiivinen käsitys portsalaisuudesta edellyttää yksittäisten ihmisten kokemuksia omasta portsalaisuudestaan, mutta samalla nämä yksittäiset kokemukset riippuvat kollektiivisen portsalaisuuden ajatuksesta ja sen jatkuvasta tuottamisesta.

kyse ei ole asiasta joka yhteisöllä on vaan jostakin, jota yhteisö aktiivisesti tekee. (Jenkins 2008, 12; 2011, 13; Hall 1999b, 14; 1999d, 227; ks. myös Anderson 2007.) Tämä yhteisön ja sen identiteetin tuottaminen tapahtuu suurelta osin erilaisten symbolisten ja diskursiivisten keinojen, kuten lippujen ja traditioita koskevien kertomusten avulla (Jenkins 2008, 6, 132–147; Hall 1999a, 47–51).

Vaikka sekä Jenkinsin että Hallin ajattelussa on paljon yhteistä, heidän näkemyksensä kuitenkin eroavat siinä, miten he hahmottavat identiteetin muodostumisen taustalla vaikuttavan mekanismin. Hallin mukaan keskeinen identiteettiä rakentava ja tuottava asia on *ero*. Tällä hän tarkoittaa sitä, että käsitys itsestä tai omasta ryhmästä voi muodostua ainoastaan ymmärtämällä, millä tavalla yksilö tai ryhmä on erilainen suhteessa muihin yksilöihin ja ryhmiin. Hallin mukaan identiteetti rakentuukin aina suhteessa *toiseen*. (Hall 1999b, 13; Hall 1999c, 152–160.)¹⁶ Jotta henkilö voi siis ymmärtää olevansa portsalainen on hänen Hallia mukaillen ensin ymmärrettävä, että hän ei ole raunistulalainen tai marxilainen.

Myös Jenkins myöntää, että erolla on keskeinen asema identiteetin muodostumisessa. Hänen mukaansa pelkän eron korostaminen johtaa kuitenkin puutteelliseen käsitykseen identiteetistä, koska tuolloin identiteetti tarkoittaisi ainoastaan sitä, mitä yksilö tai ryhmä ei ole. Tämän seurauksena identiteetti ei enää ilmaisisi yksilön (tai ryhmän) käsitystä siitä, kuka hän on (tai keitä he ovat). (Jenkins 2008, 21–23.) Jenkins korostaakin eron lisäksi samankaltaisuuden kokemuksen merkitystä identiteetin muodostumisessa. Hän toteaa, että ”samankaltaisuus ja erilaisuus ovat identifikaation dynaaminen perusta” (Jenkins 2008, 18). Jenkinsille identiteetti ja sen muodostuminen perustuvat siis niin erilaisuuden tiedostamiseen kuin samankaltaisuuden kokemuksiinkin, sekä näiden molempien symboliseen ja rituaaliseen tuottamiseen (Jenkins 2008, 6). Jenkinsin ajatuksia mukaillen portsalaisen identiteetin omaksumiseen ei riittäisi pelkästään sen ymmärtäminen, millä tavalla port-

---

¹⁶ Perustelut erojen merkitykselle ks. Hall 1999c, 152–160.

salaiset eroavat raunistulalaisista ja marttilaisista. Tämän lisäksi tarvitaan myös kokemus siitä, että kaikilla portsalaisilla on keskenään jotain yhteistä.

Koska tämän tutkielman keskiössä on kaupunginosa ja sen asukkaat – eli tietty maantieteellinen alue ja siellä asuvat ihmiset – on syytä tarkastella identiteetin ja ihmisen spatiaalisuuden välistä suhdetta. Maantieteilijä Anssi Paasin mukaan on mahdollista erottaa alueen identiteetti ja alueellinen identiteetti käsitteellisesti toisistaan. Alueen identiteetillä hän tarkoittaa sitä, miten jokin alue erottautuu muista alueista. Alueellinen identiteetti puolestaan tarkoittaa ihmisten identifioitumista tietylle alueelle. Tästä Paasi käyttää myös käsitettä aluetietoisuus. (Paasi 1996, 212; 1984, 66–67.) Sekä alueen identiteetti että alueellinen identiteetti ovat ”territoriaalisia identiteettejä”, jotka – Jenkinsin ja Hallin ajattelua mukailen – ”ovat olemassa vain suhteessa muihin territoriaalsiin identiteetteihin” (Paasi 1996, 213).

Paasin mukaan yksilön identiteetin ja maantieteellisen alueen välistä yhteyttä voidaan lähestyä myös kokemuksellisemmasta lähtökohdasta käsin puhumalla paikan identiteetistä ja paikkaidentiteetistä. Tällöin paikan identiteetti tarkoittaa sitä, miten tämä paikka eroaa muista paikoista ja paikkaidentiteetti vastaavasti kokemuksellista paikkaan identifioitumista. (Paasi 1984, 151–157; Relph 1986, 44–50.) Jon Anderson onkin todennut, että se, *miksi tai minkälaisiksi me koemme itsemme* on perustavanlaatuisesti yhteydessä siihen, *missä me olemme*. Paikka ei siis ole Andersonin mukaan pelkästään yksilölle henkilökohtaisesti tärkeä tila (ks. luku 2.1), vaan se kertoo myös siitä, kuka tämä yksilö on. Identiteetti on suuressa määrin maantieteellinen – ja erityisesti paikkaan sidottu – asia. (Anderson 2009, 41.)¹⁷

---

¹⁷ Yi-Fu Tuan käyttää käsitettä kuvatessaan ihmisen ja paikan välistä voimakasta tunnesidettä. (Tuan 1974, 93; paikan ja minuuden välisestä suhteesta ks. myös Casey 2001.)

Andersonille yksilön käsitys itsestään on siis vahvasti yhteydessä siihen ympäristöön, jossa hän asuu ja jonka kanssa hän on vuorovaikutuksessa. Lisäksi, koska kyse on vuorovaikutussuhteesta, tuo ympäristö on aina sitä asuttavien ja siinä toimivien ihmisten muokkaama ja tuottama. Tällä tavalla myös paikka saa ominaispiirteensä – eli oman paikan identiteettinsä – sen vaikutuksesta, minkälaisia käsityksiä paikan kanssa vuorovaikutuksessa olevilla ihmisillä on itsestään ja omasta suhteestaan (ja mahdollisesti myös muiden ihmisten suhteesta) tuohon paikkaan. Toisin sanoen ihmisten paikkaidentiteetti vaikuttaa myös paikan identiteettiin. (Anderson 2009, 41–42; Casey 2001, 684.)

Tässä tutkielmassa lähestyn Port Arthuria ja portsalaisuutta tilan, paikan, symbolisen järjestyksen ja identiteetin, sekä näiden yhteisöllisen tuottamisen näkökulmasta. Kuten olen jo tuonut esille, näen Port Arthurin osana turkulaista kaupunkitilaa, mutta myös alueen asukkaille merkityksellisenä paikkana. Tämä paikka ei kuitenkaan synny tai ole olemassa itsestään, vaan edellyttää alueen asukkaiden jatkuvaa toimintaa. Andersonin käsittein alueen asukkaat jättävät alueelle sekä materiaalisia että ei-materiaalisia jälkiä, joiden pohjalta Port Arthur saa merkityksensä. Näin portsalaiset ylläpitävät asuinalueensa paikan identiteettiä. Tämä paikan identiteetti määrittää paitsi Port Arthurin maantieteellisiä rajoja, myös sitä, minkälaiset asiat ja ilmiöt alueen asukkaiden näkökulmasta kuuluvat ja ovat tervetulleita alueelle, sekä sitä, mitä alueen piirteitä pidetään paikan identiteetin kannalta tärkeimpinä (eli ”pyhinä”). Kyse on siis Port Arthurin symbolisen järjestyksen ylläpitämisestä ja tuottamisesta. Lisäksi paikan identiteetti ja siihen liittyvä symbolinen järjestys vaikuttavat alueen asukkaiden alueelle identifioitumiseen. Port Arthurin paikan identiteetti vaikuttaa siis myös portsalaiseen paikkaidentiteettiin, mikä tarjoaa alueen asukkaille kehyksen, josta käsin Port Arthurin paikan identiteettiä ja siihen liittyvää järjestystä edelleen muokataan ja ylläpidetään.

3 KOHTI KENTTÄÄ: PORT ARTHUR ENNEN JA NYT

3.1 Työläiskaupunginosan synty ja varhaisvaiheet

Port Arthurin synnyn kannalta merkittävä historiallinen tapahtuma on vuoden 1827 Turun palo. Sääolosuhteiden vuoksi palo levisi hyvin nopeasti ja tuhosi suuria alueita Aurajoen molemmin puolin. Tuhojen laajuuden vuoksi Turun palo antoi kaupungin viranomaisille mahdollisuuden laatia uusi, jo pitkään suunnitelmassa ollut paloturvallisempi asemakaava. Asemakaavan suunnitteleminen annettiin arkkitehti Carl Ludvig Engelin tehtäväksi ja uusi asemakaava vahvistettiin maaliskuussa 1828. Engelin asemakaavan keskeinen ero aikaisempaan oli uuden asemakaavan ruutukaavamalli, johon suunnitellut aukiot edistivät kaupungin paloturvallisuutta. (Eenilä 1974, 26–27, 29; Korhonen & Paavilainen 1972, 13–15.)

Port Arthurin alue oli vuonna 1828 vielä suurilta osin pelto- ja laidunmaata. Asutusta oli tuolloin Kakolanmäen Aurajoenpuoleisella rinteellä, sekä nykyisten Sairashuoneenkadun ja Sofiankadun risteyksessä. Engelin uuden asemakaavan myötä myös Port Arthurin alue kaavoitettiin. (Korhonen & Paavilainen 1972, 13, 15; Eenilä 1973, 28–30, 32, 34, 36.) Uuden asemakaavan mukainen rakentaminen oli alkuvuosina varsin suunnittelematonta ja paikoitellen hyvinkin verkkaista. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii Sairashuoneenkatu 14:n valmistuminen, johon kului yli 80 vuotta. (Eenilä 1974, 43–46.)

Keskeinen tekijä Port Arthurin 1900-luvun taitteen rakennus- ja tonttikannan kehittymisessä oli selkeän työväenluokan muodostuminen Turkuun. Sen taustalla oli demografinen muutos, jonka puitteissa vähävaraiset ihmiset muuttivat maalta kaupunkiin paremman elinkeinon perässä. Heikon taloudellisen tilanteensa johdosta he eivät kuitenkaan voineet ostaa asuntoja tai rakentaa uusia taloja kaupungin rajojen sisäpuolelle. Lisäksi samaan aikaan vuokrat kohosivat vaikeuttaen mahdollisuuksia vuokra-asumiseen. Kaiken tämän seurauksena monet uusista työläisistä asettuivatkin asumaan Turun ulkopuolelle esimerkiksi Raunistulan ja

Nummen kylän alueelle, missä rakentaminen oli vähemmän säädeltyä ja halvempaa kuin Turun kaupungin sisäpuolella. (Korhonen & Paavilainen 1972, 10–11; Eenilä 1974, 46–47.)

Näiden työläisten asuttamien esikaupunkialueiden ongelmana kuitenkin oli pitkä matka Aurajoen suun telakoille ja tehtaille. Aluksi tähän ongelmaan vastasivat teollisuusyhtiöt rakentamalla omia työväenasuntoja. Turun kaupunki alkoi myös itse selvittää työväenluokan tilaa kaupungissa ja päätyi edistämään työväen asunto-oloja kaupungissa. (Eenilä 1974, 47–49.) Vuonna 1899 Turun kaupunginvaltuusto hyväksyi rahatoimikamarin esityksen, jossa kaupungin IV, V, VIII ja IX kaupunginosien tonttien omistus ositettiin, jotta työläisillä olisi mahdollisuus asettua asumaan kaupunkiin. Port Arthurin alueella osittamis päätös koski aluksi Puutarhakaadun loppupään kortteleita. Asemakaavamuutos vahvistettiin seuraavana vuonna ja sen mukaisessa rakennuskannassa kiinnitettiin erityistä huomiota työväenluokan tarpeisiin ja paloturvallisuuteen. (Eenilä 1974, 49–50.)

Port Arthurin 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun hidas ja suunnittelematon rakentaminen näkyi myös alueen rakennuksissa: vaikka asemakaavallisesti alue oli yhtenäinen, rakennukset sijaitsivat tonteilla suhteellisen irrallisina ja ulkomuodoltaan muunneltuina. Rakennukset olivat myös varsin pieniä, mikä antoi alueelle rauhattoman leiman. (Eenilä 1974, 57–59.) Hitaaseen ja suunnittelemattomaan rakentamiseen tuli kuitenkin muutos uuden asemakaavamuutoksen myötä, ja Port Arthurin vilkkain rakennuskausi sijoittui vuosisadan ensimmäiselle vuosikymmenelle (Korhonen & Paavilainen 1972, 16). Nopean rakentamisen myötä entinen pelto- ja laidunmaa muuttuikin alle kymmenessä vuodessa selkeäksi ja omaleimaiseksi kaupunginosaksi. Tuona aikana vakiintuivat myös aluetta jossain määrin edelleen määrittävät maantieteelliset rajat. Rakentaminen jatkui pienemmässä

mittakaavassa vielä 1920-luvulle, minkä lisäksi alueella tapahtui piilorakentamista¹⁸. (Eenilä 1974, 57–59.)

Vuosi 1901 muodosti Port Arthurin alueen rakennuskannassa paitsi määrällisen, myös laadullisen rajapyykin. Ennen tuota vuotta alueen rakennukset oli suunniteltu osittaista luontaistaloutta varten, mikä näkyi muun muassa runsaina ulkokuoneina, vajoina ja navettoina. Pihapiiri muodosti suljetun tilan, joka mahdollisti sekä asumisen että elinkeinon hankkimisen. Uudet, 1900-luvun alun rakennukset olivat puolestaan huomattavasti aikaisemmin rakennettuja rakennuksia isompia ja ne pitivät sisällään useita asuinhuoneita. Lisäksi luontaistaloudelle tyypillisiä ulkotiloja ja -suoja rakennettiin vähän. Tämä rakennuskannan muutos kertoo selvästi alueen funktion muutoksesta: 1900-luvun alun rakennukset oli suunniteltu ensisijaisesti asumista, ei elinkeinon harjoittamista varten. (Eenilä 1974, 59–60.)

Vuonna 1900 vahvistettu asemakaavamuutos näkyi siis paitsi Port Arthurin rakennusten määrällisenä kasvuna, myös alueen rakennusten laadullisena eriytymisinä. Molempien muutosten taustalla oli pyrkimys tarjota Turun työväestölle yhtenäisen ja rajattu asuinalue. Se, että Port Arthur oli selvästi työläiskaupunginosa, voidaan todeta kiinnittämällä huomiota kolmeen aluetta leimaavaan tekijään: asumismuotoon sekä perhe- ja ammattijakaumaan.

Vuoteen 1920 mennessä suurin osa (noin 80 %) Port Arthurin asukkaista oli vuokralaisia. Asuntoja vuokraavana tahona saattoi toimia yksityinen kiinteistön omistaja, mutta erityisesti erilaiset vuokra-asunto-osakeyhtiöt olivat tärkeitä vuokranantajia. (Eenilä 1974, 65; Korhonen & Paavilainen 1972, 17.) Omaleimainen piirre Port Arthurin kiinteistöjen omistussuhteissa olivat pitkään työväen asunto-osakeyhtiöt. Tämän omistusmuodon ideana oli, että työväestöön kuuluvat ”osak-

---

¹⁸ Tämä tarkoittaa jo rakennettujen talojen kivijalkojen muuttamista asuintiloiksi ja kivijalkakaupoiksi.

keenomistajat itse asuivat ja hallitsivat omistamiaan asuntoja” (Eenilä 1974, 73). Turussa puolet tällaisista työväen asunto-osakeyhtiöistä sijaitsi Port Arthurissa. Lisäksi näille asunto-osakeyhtiöille oli tyypillistä tiettyjen ammattikuntien kasautuminen samaan asunto-osakeyhtiöön. (Korhonen & Paavilainen 1972, 16–18; Eenilä 1974, 77–78.)

Tyypillisen työläiskaupunginosan tapaan Port Arthurissa asuvan perheen kokoa rajoittivat pienet asunnot ja vanhempien pieni palkka. Myös yksinasuvien osuus alueen väestöstä oli 1900-luvun alussa verrattain suuri. (Eenilä 1974, 167–168; Pyöli-Vainio 1992, 35–36.) Keskeisin indikaattori Port Arthurin asemasta turkulaisena työväenkaupunginosana on kuitenkin alueen ammattijakauma. Eenilän mukaan asuinalueen alkuvaiheessa Port Arthurin asukkaista enemmistö (49%–63%) oli käsityöläisiä tai teollisuudessa työskenteleviä (Eenilä 1974, 165). Sekä asumismuoto, perhejakauma että erityisesti ammattijakauma kertovat selvästi siitä, että Port Arthur syntyi 1900-luvun taitteessa nimenomaan työläiskaupunginosaksi.

3.2 Port Arthur sotien jälkeen ja nykypäivänä

Kun Port Arthuria rakennettiin 1900-luvun alussa, alue sijaitsi varsin etäällä Turun keskustasta. Tilanne kuitenkin muuttui sotien jälkeisinä vuosikymmeninä, kun Turun väkiluku alkoi kasvaa ja tämän aiheuttamaa painetta vähennettiin rakentamalla kerrostaloalueita keskustan ruutukaavan ulkopuolelle. Vähitellen jatkuvan rakentamisen ja paranevien liikenneyhteyksien myötä Port Arthurista tulikin 1970-luvulle tultaessa yhä selvemmin osa Turun keskusta-alueita. (Pyöli-Vainio 1992, 103.)

Vaikka Port Arthur muovautui osaksi kaupungin keskustaa, ei tämä näkynyt alueen rakennuskannan ja elinolojen kehittymisenä. Sen sijaan alue pysyi useita vuosikymmeniä niin fyysisesti kuin sosiaalisestikin suhteellisen muuttumattomana ja asunnot keskiarvoa huonommin varusteltuina. Esimerkiksi vuonna 1975 alueen asunnoista yli neljännes oli ilman sisävessaa ja sekä keskuslämmitys että kylpy-

huone oli vain noin kolmessa prosentissa asunnoista. Lisäksi lämmin vesi tuli alle kymmeneen prosenttiin alueen asunnoista.¹⁹ (Jauhiainen 1997b, 74; Jokinen 1975, 17.)

Sodanjälkeisten vuosikymmenten Turun keskusta-alueen voimakas uudelleenrakentaminen ja Port Arthurin alueen rakennuskannan kehno tilanne herättivät kysymyksen alueen mahdollisesta kunnostamisesta. Suuri osa alueen asukkaista vastusti niin sanottua purkavaa saneerausta (Jokinen 1975, 34–36) ja vuonna 1972 perustetun asukasyhdistyksen tuella aluetta päätettiin uudistaa olemassa olevaa rakennuskantaa kunnioittaen. Alueen puutalojen purku-uhkaa vähensi se, että 1980-luvun alussa rakennukset määriteltiin historiallisesti arvokkaiksi, minkä seurauksena puutalojen purkamisesta ja ulkoasun muuttamisesta tuli kiellettyä. Tämä kieltö ei kuitenkaan koskenut rakennusten sisätiloja, joita alettiin kunnostaa 1980-luvulla Asuntohallituksen myöntämän matalakorkoisen perusparannuslainan turvin. (Jauhiainen 1997b, 74; Pyöli-Vainio 1992, 107–110.)

Ennen 1980-luvun perusparannuksia asumiskulut olivat Port Arthurissa varsin alhaiset. Hyvä sijainti keskustan läheisyydessä yhdistettynä alhaisiin asumiskustannuksiin olikin yksi keskeinen syy sille, miksi alueen asukkaat kokivat asuinalueensa miellyttäväksi. Samat tekijät olivat myös tärkeä vetovoimatekijä alueelle muuttavien keskuudessa. (Pyöli-Vainio 1992, 107; Jokinen 1975, 26–30; Jauhiainen 1997b, 74.) Muutos kuitenkin tapahtui 1980-luvun perusparannusten myötä, jolloin asuntojen hinnat kääntyivät nousuun. Sijoittajat saattoivat ostaa Port Arthurista huonokuntoisen asunnon, kunnostaa sen halvan lainan turvin ja lopulta myydä isolla voitolla eteenpäin. Näin alueen asuntojen yleinen hintataso kohosi yhdessä asuntojen varustelutason kanssa. Hinta- ja varustelutason kohoaminen

---

¹⁹ Vastaavasti koko Turussa ilman sisävevessaa oli alle viidennes asunnoista, keskuslämmitys oli noin 75 prosentissa, kylpyhuone noin 60 prosentissa ja lämmin vesi tuli noin 70 prosenttiin asunnoista (Jokinen 1975, 17).

näkyi luonnollisesti myös vastikkeiden ja vuokrien kohoamisena. (Pyöli-Vainio 1992, 110–111; Jauhiainen 1997b; 74.) Alue alkoi siis 1980-luvun puolenvälin jälkeen vähitellen gentrifikoitua.

Paitsi asumiskustannusten nousussa, Port Arthurin gentrifikoituminen näkyi myös alueen ammattijakaumassa. Siinä missä Port Arthur oli pitkälle 1970-luvulle asti ollut ammattijakaumaltaan hyvin työläisvoittoinen, 1980-luvun perusparannusten myötä tapahtunut alueen ”profiilin nousu” houkutteli alueelle myös korkeammin koulutettua väkeä leventäen ammattijakaumaa. (Pyöli-Vainio 1992, 111.) Vuoden 2009 lopussa alueen asukkaista korkea-asteen tutkinnon olikin suorittanut noin 36 prosenttia alueen asukkaista (Pärty 2011, 73). Alueen gentrifikoituminen voidaan havaita myös siitä, että enemmistö alueen asunnoista on omistusasuntoja – noin 62 prosenttia – kun taas Arava-asuntoja alueen asunnoista on vain alle kaksi prosenttia. Muiden vuokra-asuntojen osuus alueella on noin 33 prosenttia. (Pärty 2011, 62.) Alueena Port Arthuria voidaankin pitää lähes malliesimerkkinä asuinalueesta, joka on vähitellen muuttunut selkeästä työläiskaupunginosasta keskiluokan suosimaksi ”korkean profiilin” asuinalueeksi.

3.3 ”Minun Portsani”

Perinteentutkija Sinikka Vakimon mukaan kulttuurintutkimuksen etiikka on vahvasti metodologiaan kiinnittynyttä. Tämä tarkoittaa sitä, että koska kulttuurintutkimuksen erityispiirteenä on tutkimuksen vahva yhteys siihen ajalliseen ja paikalliseen kontekstiin, jossa tutkimus tehdään, myös tutkijan oma paikantuminen suhteessa tutkimuskohteeseensa on keskeinen osa tutkimusetiikkaa. (Vakimo 2010, 95.) Näin siis oman portsasuhteeni käsittely on tärkeä osa tutkielmaani.²⁰

---

²⁰ Tutkielman eettisistä ratkaisuksista kattavammin ks. luku 4.4.

Nähdäkseni minua voidaan pitää ulkopiiriläisenä suhteessa Port Arthuriin, koska en ole koskaan asunut alueella eikä minulla ole siellä asuvia tai siellä asuneita läheisiä ystäviä. Kokemukseni Port Arthurista perustuvatkin lähinnä alueelle suuntuneisiin sunnuntaikävelyihin. Ainoat asiat, jotka alueesta ennen tekemiäni haastatteluja tiesin, olivat alueen K-kauppa, leipomo ja puutalovoittoisuus. Vanhat 1900-luvun alkuvuosikymmeniltä olevat puutalot lienevätkin ensimmäinen asia, mitä turkulaiset ajattelevat puhuttaessa Port Arthurista. Myös puutalojen näkökulmasta minua voidaan pitää ulkopiiriläisenä: en ole koskaan asunut puutalossa ja puutaloasuminen näyttää minulle myös varsin samantekevänä ilmiönä. Mikäli puutaloasumista voidaan pitää jollain tavalla kokemuksellisesti erilaisena asiana kuin esimerkiksi kerrostaloasumista – ja näin ainakin tekemieni haastattelujen perusteella voitaisiin väittää – näyttävät puutaloissa asuvat portsalaiset ryhmänä, jotka elävät tietyin osin erilaisessa kokemuksellisessa todellisuudessa kuin minä.

Toisaalta on perusteltua kysyä, onko asuinaluetta mielekästä tarkastella tällä tavalla kokemuksellisesti irrallisena asiana. Eikö asuinalue ja kokemus siellä asumisesta määrity hyvin pitkälti suhteessa siihen ajalliseen ja paikalliseen kontekstiin, jossa asuinalue sijaitsee? Tästä näkökulmasta, oma ulkopiiriläisyyteni ei näyttäydy enää niin itsestään selvänä asiana. Vaikka haastatellut asuvatkin Port Arthurissa he asuvat myös Turussa ja viime kädessä myös Suomessa. Portsalaisuus on ainoastaan yksi haastateltujen elämään vaikuttava asia. Sama pätee myös niiden haastateltujen kohdalla, jotka asuivat tai olivat asuneet puutalossa. Haastatelluille portsalaisuus ja puutalossa asuminen saattoi olla heidän elämän kannalta hyvinkin tärkeä ja sitä määrittävä seikka, mutta samalla tavalla kuin minä, he olivat myös turkulaisia ja lopulta myös suomalaisia. Vaikka portsalaisuuden suhteen minua voi-

daankin pitää ulkopiiriläisenä, suhteessa turkulaisuuteen ja suomalaisuuteen mi-
nua voidaan pitää sisäpiiriläisenä.²¹

Suhteessa Port Arthuriin ja haastateltuihin, olen siis samaan aikaan sekä ”ulkona”
että ”sisällä”. On myös oleellista pohtia, miten tämä paikantuminen vaikuttaa ta-
paani lähestyä tutkimuskohdettani ja tekemääni analyysiin. Ensinnäkin voidaan
ajatella, että ulkopiiriläisyyteni suhteessa Port Arthuriin ja portsalaisuuteen mah-
dollistaa näiden tarkastelun ilman, että omakohtaisen kokemuksen myötä hankittu
ennakkotieto alueesta ja puutaloasumisesta ohjaisi tutkielmani tekemistä. Toisaal-
ta se, että minulla ei ole ennakkotietoa tutkimuskohteesta ei tarkoita, etteikö mi-
nulla olisi tutkimuskohdettani koskevia ennakkokäsityksiä. Pelkkä alueen puutalo-
voittoisuuden tiedostaminen on esimerkki tällaisesta ennakkokäsityksestä: tut-
kielmani tekoon on alusta asti vaikuttanut ja sitä on ohjannut käsitys, että juuri
puutalot ovat portsalaisuuden kannalta jollain tavalla merkittäviä. Lisäksi suhteel-
lisen valveutuneena turkulaisena tiedostan myös Port Arthurin alueen historian,
jonka varsin määrittävänä piirteenä on ollut ristiriidat Turun kaupungin hallinnon
kanssa. Ajatuksissani Port Arthurista ja sen asukkaista onkin muodostunut erään-
laisia kaikkien Turun vanhojen puutalojen ylpeitä puolustajia, joiden useat kan-
nanotot puutalorakentamisen puolesta ovat aiheuttaneet harmaita hiuksia niille,
jotka haluaisivat muuttaa Turun kaupunkikuvaa entistä kerrostalomaisempaan
suuntaan. Olen myös samaistanut Port Arthurin muihin Suomen kaupunkien enti-
siin työläiskaupunginisiin, esimerkiksi Helsingin Kallioon ja Tampereen Pispalaan.
Tämän mukana on seurannut ajatus Port Arthurista eräänlaisena punavihreän
keskiluokan puutaloidyllinä, jossa koulutetut ihmiset haalivat entisen työläisee-
toksen kultaista muistoa.

---

²¹ Tässä kohtaa voidaan tietysti huomauttaa, että (asuin)paikkaan liittyvät tekijät eivät suinkaan ole
ainoita asioita, jotka vaikuttavat ihmisten elämään ja kokemuksiin. Muita tällaisia asioita ovat esi-
merkiksi sukupuoli, sosiaalinen asema ja ikä. Nämä voivat varmasti vaikuttaa myös siihen, miten
yksilö kokee oman asuinalueensa. Ne eivät kuitenkaan ole tutkimusongelmani kannalta keskeisiä
asioita, minkä vuoksi olen rajannut ne tässä kohtaa tarkasteluni ulkopuolelle.

Kuten arvata saattaa, myös oman tutkimuskohteeni kohdalla totuus on tarua ihmeellisempää. Monet käsitykseni osoittautuivat haastattelujen aikana parhaimmillaankin osittain totuudenmukaisiksi ja siinäkin tilanteessa Port Arthur ja portsalaisuus näyttäytyi moniulotteisempänä ja yllättävämpänä kuin olin ennakoita osannut aavistaa. Esimerkiksi alueen historiaa työläiskaupunginosana piti eksplisiittisesti tärkeänä ainoastaan yksi haastateltava kun taas alueen mukulakiviä ja maalattuja sähkökaappeja lähes kaikki. Se, että kenttä on onnistunut yllättämään tutkijansa, on mielestäni merkki siitä, että tutkija on onnistunut sulkeistamaan omat ennakkokäsityksensä ainakin jossain määrin. Täydellinen ennakkokäsitysten sulkeistaminen ei liene mahdollista, eikä laadullisessa tutkimuksessa välttämättä edes tarkoituksenmukaistakaan. Näin siksi, että laadullisessa tutkimuksessa tieto tuotetaan vuorovaikutuksessa tutkimuskohteen kanssa (Hirsjärvi & Hurme 2008, 23). Tässä vuorovaikutuksessa tutkijan omilla käsityksillä on oma merkityksensä. Oleellista on pyrkiä tiedostamaan omat lähtökohtansa ja käsityksensä ja myöntämään niiden mahdollinen vaikutus tehtyyn analyysiin.

4 AINEISTON TUOTTAMINEN, ARVIOINTI JA ANALYYSIMENETELMÄ

4.1 Haastatteluaineisto tutkimusaineistona

Kuten olen jo maininnut, tutkielmani aineistona on itse tuottamani haastatteluaineisto. Valinta on perusteltu, sillä tällainen aineisto mahdollistaa tutkimusongelmani kannalta relevantin tutkimusaineiston käytön. Lisäksi henkilökohtaisella tasolla itse tuotettu haastatteluaineisto tarjosi mahdollisuuden kokeilla omia siipiäni kenttätyöympäristössä.

Haastattelumenetelmäksi valikoitui jo alkuvaiheessa itsestään selvänä vaihtoehtona puolistrukturoitu teemahaastattelu. Tämän haastattelutyypin keskeinen idea on, että haastattelussa keskitytään tiettyihin tutkimuksen ongelmanasettelun kannalta tärkeisiin teemoihin. Kyseessä on täysin strukturoidun lomakehaastattelun ja strukturoimattoman vapaan haastattelun (tai keskustelun) välimuoto. Teemahaastattelussa haastattelijalla on ennakolta käsitys aihealueista, joihin hän haastattelun aikana haluaa keskittyä, mutta esimerkiksi kysymysten tarkka muoto ja paikka haastattelussa vaihtelee tilanteen mukaan. Tämän vuoksi haastateltavien omat tulkinnat ja merkitykset ovat keskeisessä asemassa teemahaastattelussa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48; Tiittula & Ruusuvaori 2005, 11–12.)

Toinen jo varhaisessa vaiheessa virinnyt ajatus oli, että haluan tavalla tai toisella hyödyntää valokuvausta ja valokuvia kenttätyössäni. Taustalla vaikutti paljon henkilökohtainen kiinnostus valokuvausta kohtaan, mutta myös ajatus, että tutkimuskohteen ja ongelmanasettelun kannalta valokuvaus voisi tarjota mielekkään väylän lähestyä Port Arthuria sekä alueen asukkaiden aluetta koskevia käsityksiä ja kokemuksia.

4.2 Tutkimusaineiston tuottaminen

Lähtökohdat kenttätöni tekemiseen eivät olleet helpoimmat mahdolliset. Olen syntynyt Oulusta eikä minulla ole ollut ennen opintojani minkäänlaisia yhteyksiä Turkuun. Opintojeni aikana olen oppinut tuntemaan Port Arthurin alueen päällisin puolin, mutta en ole esimerkiksi koskaan asunut alueella. Ennen haastatteluja olin ainoastaan kerran pistäytynyt lyhyesti yhdessä Rauhankadulla sijaitsevassa huoneistossa. Kuten aikaisemmin toin esille, suhteessa Port Arthuriin ja portsalaisuuteen olin hyvin pitkälti ulkopiiriläinen.

Ensimmäinen kenttätöväiheeni olikin Port Arthurin alueeseen tutustuminen. Alueen sijainti ja rakennuskannan puutalovoittoisuus oli minulle jo ennestään tuttuja asioita, mutta tällä kertaa liikuin alueella ”analyttisen silmän” kanssa, eli kiinnitin tarkempaa huomiota esimerkiksi alueen arkkitehtuuriin ja miljööseen. Alueeseen tutustumisen tapahtui tekemällä kaksi haastattelua edeltävää ennakkoekskursiota alueelle. Näiden aikana kävelin alueella ja tarkkailin rakennuksia ja elämää alueella. Ensimmäinen näistä tapahtui lokakuussa 2013 ja toinen kuukautta myöhemmin. Ensimmäisen käynnin aikana liikuin ainoastaan Puutarhakadulla ja toisen käynnin aikana sekä Rauhankadulla että Puutarhakadun ja Rauhankadun välisillä kaduilla. Näiden käyntien aikana havainnoin asioita, joihin en aikaisempien arkkitehtien läpikulkumatkojeni puitteissa ollut osannut kiinnittää huomiota. Nämä käynnit antoivat minulle lähtökohtia tulevien haastattelujen teemarungon koostamiseksi.

Molempien tutustumiskäyntien aikana minulla oli myös mukana kamera, jolla kuvasin huomioni kiinnittäneitä asioita. Visuaalisen antropologian uranuurtajat John ja Malcolm Collier toteavatkin, että valokuvaus on hyvä keino nopeuttaa tutkijan orientoitumista kentälle. Näin siksi, että valokuvien avulla tutkijan on mahdollista kartoittaa tutkimusaluetta määrittäviä maantieteellisiä ja kulttuurisia ilmiöitä ja asioita. (Collier & Collier 1986, 17–18; 33; 36.) Kuvaamalla Port Arthurin katuja, rakennuksia, viheralueita ja elinkeinoa minulle muodostui aiempaa selkeämpi kä-

sitys tutkimuskenttästäni. Tässä vaiheessa heräsi myös ajatus näiden valokuvien käyttämisestä osana haastatteluja.

Teemahaastattelun yleisiä periaatteita noudattaen rakensin oman runkoni suhteellisen väljäksi (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48). Kaikkien haastateltavien kanssa käytiin läpi samat yleiset teemat: haastateltavan ”portsahistoria”, Port Arthur asuinalueena ja Port Arthurin tulevaisuus. Olin myös miettinyt jokaiseen teemaan sopivia konkreettisia apukysymyksiä, joiden avulla haastattelu saataisiin etenevän tarpeen tullen.

Koska tutustumiskäyntieni aikana ottamat kuvat esittivät lähinnä alueen arkkitehtuuria ja katuja, ei niistä ollut varsinaiseksi tutkimusaineistoksi. Tutkimusaineiston sijasta käytin niitä haastattelujen työvälteenä. John ja Malcolm Collierin mukaan valokuvat ovat oiva lisä etnografiseen haastatteluun, koska valokuvat toimivat eräänlaisena haastattelun välittävänä kolmantena osapuolena. Katseltaessa kuvia yhdessä, jako haastattelijaan ja haastateltavaan hälvenee ja tilanteesta tulee vähemmän virallinen ja haastattelu muuttuu aidoksi vuorovaikutustilanteeksi: haastatteliija ja haastateltava katsovat kuvia ja keskustelevat niistä yhdessä. (Collier & Collier 1986, 99–107.)

Edellisen lisäksi valokuvat voivat myös helpottaa haastattelutilanteeseen liittyviä rooliodotuksia. Haastattelun onnistumisen kannalta on tärkeää, että sekä haastateltava että haastatteliija ymmärtävä omat roolinsa haastattelutilanteessa oikein. Tämän roolijaon lähtökohta on, että haastateltava on haastattelun aiheena olevan asian asiantuntija ja haastatteliija tietoa vailla oleva osapuoli (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 22). Yleinen haastattelutilanteeseen liittyvä ongelma onkin, että haastateltava ei ymmärrä omaa asemaansa haastattelun asiantuntijana ja vähättelee omia mielipiteitään. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 95–96.)

Valokuvat tarjoavat yhden ratkaisun tähän ongelmaan. Kun haastatteliija ja haastateltava katsovat kuvia ja keskustelevat niistä yhdessä, haastateltavan huomio kiin-

nittyy haastateltavan kysymysten sijasta kuviin. Kertoessaan, mitä kuvissa näkyy ja mitä hän niistä ajattelee, haastateltava pääsee hyödyntämään omaa asiantuntijuuttaan huomaamattaan. Edellytyksenä kuitenkin on, että haastateltavat saavat kertoa kuvista omista lähtökohdistaan käsin ilman haastattelijan ennakolta laatimaa tiukkaa kysymysluetteloa. (Collier & Collier 1986, 105–106.)

John ja Malcolm Collierin neuvot mielessä viimeistelin haastattelurungon lisäämällä siihen valokuvien katselua ja kommentointia varten varatun osan. Tähän haastattelun osaan minulla ei ollut valmiita konkreettisia apukysymyksiä, koska halusin antaa haastateltavien kertoa mahdollisimman vapaasti kuvien herättämistä ajatuksista. Kahden ennakkoekskursion aikana otin kuvia yhteensä 138 kappaletta, joista valitsin 30 kuvaa varsinaisiksi haastattelukuviksi. Järjestelin kuvat siten, että aluksi haastateltava katselee mahdollisimman yleisluontoisia kuvia Port Arthurista, esimerkiksi katunäkymiä. Tämän jälkeen haastattelukuvissa tapahtui vähittäinen liukuma kohti alueen yksityiskohtia esittäviin kuviin. Tällaisia kuvia olivat muun muassa kuva alueen K-kaupasta ja kuva erään taloyhtiön nimikyltistä. Näiden kuvien jälkeen näytin kaupunginosan reuna-alueiden kuvia. Kaikki käyttämäni haastattelukuvat löytyvät liitteistä (Liite 1).

Uskontotieteilijä Matti Kamppinen toteaa, että kenttätyön alkuvaiheessa hyvä keino ensimmäisen kontaktin saamiseen on ottaa yhteys ”yhteisön johtohenkilöihin, tiedotusvastaaviin tai muihin spesialisteihin” (Kamppinen 2004, 187). Port Arthurin kaupunginosalla on oma kaupunginosayhdistys Portsa ry, jonka puheenjohtajaan otin ensimmäisenä yhteyttä sähköpostitse. Hän lupasikin ottaa asiani esille seuraavassa yhdistyksen kokouksessa. Yksi hallituksen jäsen suostui informantiksi ja haastattelukutsu laitettiin sekä yhdistyksen internetsivuille että facebook-sivuille. Tämän lisäksi vein haastattelukutsun myös paikallisen K-kaupan ja Siwan ilmoitustaululle. (Ks. liite 2.) Vähitellen haastatteluilmoituksia alkoi tipahdella sähköpostiini. Lisäksi iäkkäämpien haastateltavien kohdalla niin sanottu lumipallo-otanta (Hirsjärvi & Hurme 2008, 59–60) tuotti muutaman haastateltavan.

Tutkielmani 10 haastattelua tein alkukeväällä 2014. Haastateltavista kahdeksan asui haastatteluhetkellä Port Arthurissa ja kaksi oli muuttanut sieltä henkilökohtaisista syistä pois. Haastatteluista kahdeksan tehtiin haastateltavien kotona, yksi haastateltavan työpaikalla ja yksi Panimoravintola Koulun tiloissa. Kaksi lyhintä haastattelua kestivät noin 55 minuuttia ja pisin hieman yli kaksi tuntia. Kaikki haastattelut olivat yksilöhaastatteluja.

4.3 Aineiston kuvaus sekä aineiston ja tuottamisprosessin arviointia

Haastateltavien ikäjakauma oli noin kolmenkymmenen ikävuoden ja vajaan kahdeksankymmenen ikävuoden välillä. Haastateltavien ”portsahistoria” vaihteli puolestaan yhdeksän kuukauden ja yli kuudenkymmenen vuoden välillä. Litteroinnissa noudatin periaatetta, että selkeät tauot ja toistot merkitään, mutta esimerkiksi erilaiset äänenpainot ja pitkät, haastattelun aiheeseen liittymättömät keskustelupätkät jätetään merkitsemättä. Yhteensä litteroituja sivuja tuli 346 kappaletta.

Koska tutkielmani on laadullinen tutkimus, ei aineistoni tilastollisen validiuden puutetta voida pitää suurena ongelmana. Näin siksi, että laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on todellisen elämän mahdollisimman kokonaisvaltainen kuvaaminen. Laadullisen tutkimuksen tuloksena ei siis ole tilastollisesti tarkka totuusarvo vaan löytää ajalliseen ja paikalliseen kontekstiin rajoittuvia ”ehdollisia selityksiä”. (Hirsjärvi & al. 2009, 161.) Oman tutkielmani kohdalla tämä tarkoittaa sitä, että en ole esimerkiksi kiinnostunut Port Arthurin asuntojen hintatasosta, asukkaiden sosioekonomisesta asemasta ja näistä tehdyistä (tilastollisista) johtopäätöksistä. Sen sijaan olen kiinnostunut haastateltujen omasta elämästä kumpuavista Port Arthuria koskevista käsityksistä ja kokemuksista.

Yhtenä aloittelevan haastattelijan yleisimpänä virheenä voidaan pitää sitä, että haastattelija ei osaa viedä haastattelua eteenpäin haastateltavan vastausten pohjalta. Tästä seuraa liiallinen pitäytyminen ennakoilta tehdyssä teemaluettelossa ja apukysymyksissä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 124.) Tämä oli paikoitellen myös mi-

nun ongelmani. Esimerkiksi keskustellessani erään haastattelun naisen kanssa Port Arthuriin mahdollisesti sopimattomista asioista nainen totesi, että melkein kaikki käy ”kuhan sopeutuu -- tavallaan semmoseen moraalii- tai eettisiin sääntöihin mitkä niinko täällä on”.²² Jälkikäteen ajatellen tässä kohtaa olisi ollut oiva tilaisuus tarkentaa, mitä nämä moraaliset ja eettiset säännöt naisen mukaan ovat.

Haastattelujeni teemarunko oli kuitenkin laadittu tutkimusongelmani kannalta mielekkääksi ja käyttämäni apukysymykset olivat suhteellisen laajoja. Näin nekin toteuttivat teemahaastattelun yleisiä periaatteita. Pysin myös parhaani mukaan viemään haastatteluja eteenpäin haastateltavien esiintuomien asioiden pohjalta. Erityisesti haastattelujen osa, jossa haastateltava sai katsoa ottamiani kuvia, tuotti paljon sellaista aineistoa, johon en olisi ilman kuvia päässyt käsiksi. Monet haastateltavat innostuivat kuvista pitivät niiden katselemisesta, mikä teki haastattelutilanteesta luonteeltaan keskustelemaan. Kuvien käyttö siis palveli hyvin tutkimustarkoitusta enkä koe, että yhdenkään haastattelun aikana kumpikaan osapuoli olisi kokenut esimerkiksi ahdistuneisuutta tai haastattelurooleihin liittyviä vaikeuksia (Hirjsärvi & Hurme 2008, 93–98, 124). Näenkin, että haastattelut tuottivat paitsi määrällisesti, myös tutkimusongelmani kannalta laadullisesti relevantin aineiston.

Haastatteluista on aiheellista mainita vielä yksi asia: kaikkien mielestä Port Arthur oli mukava ja hyvä asuinalue. Haastatteluista kukaan ei siis suhtautunut kriittisesti Port Arthuriin alueena. Osa haastateltava kyllä mainitsi kohdanneensa tällaisia mielipiteitä, mutta itse he eivät ajatelleet niin. Niin sanottujen ”portsakriitikoiden” puutetta haastatteluissa voidaan pitää ongelmallisena, koska se rajaa haastateltujen joukkoa ja tekee siitä homogeenisen. Haastateltujen joukko siis edustaa valikoitua näkökulmaa. En kuitenkaan näe tätä ongelmaa tutkielmani kannalta kohtalokkaana. Ensinnäkin tutkielmani tarkoitus ei ole ottaa kantaa siihen, onko Port Arthur hyvä paikka asua vai ei, vaan kuvata ja analysoida niitä asioita, joita alueen

---

²² TKU/A/14/44:4.

asukkaat pitävät asuinalueensa kannalta tärkeimpinä. Tästä näkökulmasta henkilön mielipide alueen hyvydestä tai huonoudesta on toissijaista. Toiseksi, myös kriittisesti Port Arthuriin suhtautuvat henkilöt voivat kokea samat asiat aluetta määrittävinä, kuin Port Arthurissa viihtyvät henkilöt. Kriittisesti alueeseen suhtautuvien emotionaalinen suhde näihin asioihin vain olisi negatiivinen.

4.4 Tutkimuseettiset ratkaisut

Sinikka Vakimon mukaan tutkimuseettiset ratkaisut ovat läsnä kaikissa tutkimuksen vaiheissa: sekä tutkimusta tehdessä että sitä kirjoitettaessa (Vakimo 2010, 82). Oman tutkielmani kohdalla olenkin joutunut tekemään eettisiä ratkaisuja alusta asti: minkälainen aineistontuottamismenetelmä on perusteltu, minkälaisia kysymyksiä voin esittää, miten huolehdin haastateltujen anonymiteetistä ja miten kirjoitan heistä.

Keskeinen asia kulttuurintutkimuksen tutkimuseetiikan kannalta on Vakimon mukaan se, kuinka etäälle tai lähelle tutkija paikantaa itsensä suhteessa tutkittaviin ja miten tutkija kohtaa tutkittavat. Omalla kohdallani aineiston tuottaminen ei tarkoittanut pitkiä kenttätyöjaksoja, joiden aikana olisin osallistunut tutkittavien arkiin toimiin. Tästä johtuen valtasuhteisiin liittyvät tutkimuseettiset kysymykset eivät ole vahvasti läsnä tutkimusasetelmassani. (Vakimo 2010, 99.) Toki ensinnäkin se, miten lähestyn tutkimuskohdetta sisältää valta-asetelman: lähestynkö kohdetta omista, vai heidän lähtökohdistaan käsin. Ennen kuin vein haastattelukutsut paikallisten kauppojen ilmoitustauluille, olin yhteydessä paikalliseen asukas-yhteisöön. Näin ensimmäiset suorat kontaktit kenttään tapahtuivat paikallisen ”auktoriteetin” avulla ja luvalla. Jokainen haastateltava oli myös itse vapaaehtoisesti ilmaissut kiinnostuksensa osallistua haastatteluun joko ottamalla suoraan minuun yhteyttä tai antamalla ystävälleen luvan luovuttaa haastateltavan yhteystiedot minulle.

Toisaalta minulla on tutkielman kirjoittajana valta siitä, minkälaisen kuvan tutkimuskohteesta annan ulkopuolisille. Yhteiskuntatieteilijä Arja Kuulan mukaan antropologisten tutkimusten kirjoittamisessa oleellista on, miten tutkittavista kirjoitetaan, koska ”negatiivisuus, yksipuolisuus ja epäkunnioittava tapa kirjoittaa” voivat leimata paitsi yksittäisen haastateltavan, myös koko hänen edustamansa ryhmän (Kuula 2006, 206). Tarkoitukseni ei ole tehdä sensaatiotutkimusta, vaan antaa mahdollisimman realistinen kuva tutkimuskohteestani. Realistisuuteen kuuluu kuitenkin myös hankalista asioista kirjoittaminen. Tutkimuksen lähtökohtana ei siis voi koskaan olla tutkimuskohteen miellyttäminen. Kirjoittamiseen liittyvää valta-asetelmaa – ja tutkimuseettisiä ratkaisuja yleisemminkin – on omalla kohdallani helpottanut se, että tutkimusasetelmani luonteesta ja kohteesta johtuen haastatteluissa ei käsitelty kovinkaan arkaluonteisia tai muuten herkkiä asioita.

Nykyisissä kulttuurintutkimuksen piirissä tehdyissä tutkimuksissa korostuvat perinteisten valtasuhteiden sijaan muun muassa haastatelluille annettujen tietojen ja lupausten luotettavuus sekä anonymiteetin turvaaminen. (Vakimo 2010, 101–103.) Tutkittavien on siis ymmärrettävä, minkälaiseen tutkimukseen he ovat osallistumassa, minkälaista tietoa heistä kerätään, miten se tallennetaan ja säilytetään sekä miten hyvin heidät voidaan tunnistaa niin kerätystä aineistosta kuin varsinaisesta tutkimuksestakin (Kuula 2006).

Portsa ry:n kotisivuille ja facebook-sivuille sekä alueen ruokakauppojen ilmoitustauluille laitetuissa haastattelukutsuissa olin alustavasti kertonut, että kyse on Port Arthuria ja ”portsalaisuutta” käsittelevästä haastattelututkimuksesta. Lisäksi olin esittänyt jo tässä vaiheessa alustavan arvioni haastattelujen kestosta. Näin jokaisella haastateltavaksi ilmoittautuvalla oli jonkinlainen käsitys tutkimuksen lähtökohdista. Haastatteluun ilmoittautuneille annoin ennen haastattelun aloittamista

kaksi tiedotetta, joissa kerrottiin haastattelukutsua tarkemmin tutkielmasta, sen aineistosta ja aineiston säilyttämisestä.²³

Näen, että tärkein omaan tutkielmaani liittyvä tutkimuseettinen kysymys koskee haastateltujen anonymisointia eli suorien ja epäsuorien tunnistetietojen peittämistä tai hävittämistä aineistosta (Kuula 2006, 108–113, 262).²⁴ Oman aineistoni suhteen ratkaisin tunnistetietojen peittämisen ja hävittämisen siten, että kaikki suorat tunnistetiedot poistettiin jo litterointivaiheessa. Näin siitä huolimatta, että haastateltava oli mahdollisesti antanut luvan henkilötietojen käyttämisen tutkielmassa. Haastatellut eivät siis ole suoraan tunnistettavissa aineistosta.²⁵ Asuinalueita koskevat epäsuorat tunnisteet muodostavat tutkimusaineistossani oman erityisen tunnistryhmän, joita en ole tutkielman kohteen ja luonteen vuoksi voinut muuttaa tai peittää.

4.5 Aineiston analysoiminen: sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen yksi perusanalyysimenetelmistä, jota voidaan soveltaa erilaisten tekstien ja dokumenttien analysoimiseen. Keskeistä on, että sisällönanalyysin avulla tekstiaineistosta annetaan yleistetty ja tiivistetty kuvaus, sekä tehdään loogisesti päteviä ja yleistettäviä johtopäätöksiä. Tällä tavalla sisällönanalyysin avulla voidaan tuottaa uutta tietoa ja lisätä ymmärrystä tutki-

---

²³ Ensimmäinen oli Turun yliopiston historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen käytösäännöt, jossa kerrotaan, miten kerättyä materiaalia käytetään ja säilytetään. Lisäksi jokainen haastateltu allekirjoitti haastatteluja koskevan arkistointisopimuksen. (Kultut-arkiston käytösäännöt.) Näiden lisäksi jaoin haastatelluille tiedotteen, jossa selvitin tutkielman lähtökohtia ja tutkimuseettisiä ratkaisuja (Liite 3).

²⁴ Suoria tunnisteita ovat nimi, syntymäaika, henkilötunnus, kotiosoite sekä haastatellun kuva ja ääni. Epäsuoria tunnisteita ovat puolestaan esimerkiksi asuinpaikka, syntymävuosi, sukupuoli ja ammatti. (Kuula 2006, 109, 112–113.)

²⁵ Epäsuorien tunnisteiden kanssa en ollut yhtä tarkka, koska esimerkiksi ”Port Arthurissa asuva nainen” ei vielä mahdollista haastatellun tarkkaa tunnistamista. Olen kuitenkin toiminut niin, että mikäli epäsuoria tunnisteita on esiintynyt runsaasti haastattelussa, olen esittänyt ne sellaisessa muodossa, että haastateltavaa ei ole mahdollista tunnistaa. Toki haastateltavien perheenjäsenet tai läheiset tuttavat voivat tunnistaa haastatellun joistakin aineiston osista.

muksen kohteena olevasta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 103; Krippendorff 2004, 18–19; Schreier 2012, 1–9.)

Kielen- ja viestinnätutkija Klaus Krippendorffin mukaan sisällönanalyysin yksi keskeinen ero muihin analyysimenetelmiin on sen tarkastelukohteena olevan aineiston luonne. Koska erilaiset tekstiaineistot ovat aina jonkun tai joidenkin tuottamaa, on se samalla myös merkityksellistä. (Krippendorff 2004, 19.) Tämä vaikuttaa edelleen siihen, minkälaiseksi aineiston sisällön ja sitä välittävän tekstin välinen suhde ymmärretään. Krippendorffin mukaan tekstin sisältö ja merkitys on aina riippuvainen sitä analysoivasta lukijasta ja kontekstista, jossa hän toimii. Tästä johtuen teksteillä ei hänen mukaansa ole itsenäisiä tai objektiivisiä sisällöllisiä ominaisuuksia tai merkityksiä, jotka lukija voisi sellaisenaan paikantaa. Koska tekstillä ei ole lukijasta riippumatonta merkitystä, sama teksti näyttäytyy Krippendorffin mukaan eri lukijoille eri tavoin. Näin tekstin tulkinnasta ja merkityksestä ei välttämättä vallitse – eikä tarvitse vallita – yhteisymmärrystä. (Krippendorff 2004, 21–25; ks. myös Schreier 2012, 20–21, 30.) Pätevä sisällönanalyysi edellyttää kuitenkin aineiston systemaattista tarkastelua. Tämän lisäksi analyysin avoimuus on tärkeää: tutkijan tulee tuoda tutkimuksessaan selvästi esille, mistä lähtökohdista analyysi on tehty ja miten esitettyihin johtopäätöksiin on päästy. (Schreier 2012, 26–27, 34; Krippendorff 2004, 24–25; Tuomi & Sarajärvi, 2009, 140–141.)²⁶

Yksi keino tähän on kertoa, minkälaisesta sisällönanalyysistä tutkimuksessa on kyse. Sisällönanalyysi voikin olla luonteeltaan joko aineistolähtöistä, teorialähtöistä tai teoriaohjaavaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Keskeinen ero näiden analyysitapojen välillä on siinä, minkälaiseksi teorian asema tutkimuksessa ymmärretään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–96, 97–98).

---

²⁶ Yleisistä laadullista tutkimusta koskevista ongelmista ja niiden ratkaisuista ks. esim. Flick 2014, 479–507.

Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä otetaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoin lähtökohdaksi analysoitava aineisto. Siinä missä aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tutkimuksen teoreettiset käsitteet muodostetaan aineiston pohjalta, teoriaohjaavassa analyysissä aineiston lopullinen analyysi tapahtuu ennakkoon valitun teoreettisen viitekehityksen avulla. Toisin kuin teorialähtöisessä sisällönanalyysissä, tämä teoreettinen viitekehitys ei kuitenkaan ohjaa analyysiä alusta asti, vaan vasta analyysin edetessä aineisto ”pakotetaan” tähän teoriaan. Tämän vuoksi teoriaohjaava analyysi ei ole luonteeltaan aikaisempaa teoriaa testaavaa vaan uudenlaisia näkökulmia tuottavaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96–97.)

Tässä tutkielmassa toteutan analyysin teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin. Tällaisen analyysin eteneminen voidaan nähdä karkeasti kolmivaiheisena prosessina: ensin suoritetaan aineiston pelkistäminen, sitten aineisto ryhmitellään ja lopuksi aineisto analysoidaan valitusta teoreettisesta viitekehityksestä käsin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108, 117). Pelkistämävaiheessa analysoitavasta materiaalista karsitaan kaikki tutkimuskysymysten kannalta epäolennainen pois. Tämä tarkoittaa tutkimusasetelman kannalta oleellisten ilmausten etsimistä aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.)

Jo haastattelujen litterointivaiheessa olen kirjannut mielestäni kiinnostavia asioita ylös. Tässä vaiheessa en vielä miettinyt näiden merkitystä tai suhdetta omaan tutkimusasetelmaani. Tämän jälkeen kävin sekä litteroitua aineistoa että tekemiäni muistiinpanoja läpi ja poimin aineistosta sellaisia haastateltujen esittämiä näkökulmia, jotka olivat tutkimuskysymysteni kannalta tärkeitä. Tällaisia olivat esimerkiksi kuvaukset asioista, joita haastatellut pitivät Port Arthurissa hyvinä tai huonoina.

Analyysin ryhmittelyvaiheessa edellisessä vaiheessa poimitut kohdat käydään tarkasti läpi etsien samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia, sekä niitä kuvaavia käsitteitä. Käsitteet kootaan yhdeksi luokaksi, mikä nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.) Omalla kohdallani tämä vaihe tarkoitti

esimerkiksi haastateltujen Port Arthuria ja sen miellyttävyyttä koskevien kuvausten vertailua. Näin yhdeksi analyysiluokaksi muodostui Port Arthurin miljöö, joka sisältää sellaisia yksittäisiä kuvausten sisältöä kuvaavia käsitteitä kuin ”puutalo” tai ”mukulakivikatu”.

Viimeinen analyysivaihe on aineiston liittäminen valittuun teoreettiseen viitekehukseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117). Analysoin muodostettuja analyysiluokkia kolmen analyttisen käsitteen – tilan ja paikan, symbolisen järjestyksen sekä identiteetin – avulla. Näin tuon esille Port Arthurin miljööseen sekä siihen liittyviin puutaloihin ja mukulakivikatuihin liittyviä kulttuurisia ja symbolisia merkityksiä.

On tietysti perusteltua kysyä, missä määrin lähestymistapani on analyysin alkuvaiheessa aidosti aineistolähtöistä. Tutkielmani teoreettiseen viitekehukseen liittyvä tutkimus- ja teoreettinen traditio on eittämättä vaikuttanut jo tutkimuksen ongelmanasetteluun ja haastattelukysymysten muotoiluun.²⁷ Kyse ei kuitenkaan ole yhtenäisestä ja spesifistä teoriasta, jota olen halunnut testata tuottamani aineiston kohdalla. Sen sijaan olen halunnut pitää käyttämäni aineiston sellaisena, että se mahdollistaa vuoropuhelun hyvin erilaisten teorioiden ja lähestymistapojen kanssa. Näin tuottamani aineisto mahdollistaa myös hyvin toisenlaisen analyysin ja näkökulman Port Arthuriin ja portsalaisuuteen. Mielestäni tämä puhuu analyysini alkuvaiheen aineistolähtöisyyden puolesta.

---

²⁷ Yleisemmin havaitsemisen, teorian ja tutkimusasetelman vaikuttamisesta analyysiin ks. esim. Raatikainen 2004, 32–36.

5 PORT ARTHURIN JÄLJILLÄ

Haastatteluissa halusin selvittää, miten haastatellut määrittelevät ja rajaavat Port Arthuria.²⁸ Haastattelujen perusteella alue rajautuu maantieteellisesti seuraavasti: pohjoisessa aluetta rajaa Pansiontien meluaita ja junarata, etelässä Kakolanmäki, idässä Sairashuoneenkatu ja Mikaelinkirkon alue sekä lännessä Ratavahdinrinteen risteys. Yksi haastateltava toi tämän hyvin selvästi esille:

V: ...Portsa on -- silleen et se on siit ehkä mis on just se palanu talo [Puutarhakadun ja Ratavahdinrinteen risteyksessä] nii siit sinne Mikaelinkirkkoon ja sit tavallaan Kakolanmäki ja sit rautatie...²⁹

Erityisesti Ratavahdinrinteen risteys oli hyvin merkittävä raja haastateltavien mielestä, sillä kaikki toivat tavalla tai toisella esille, että siihen kohtaan Port Arthur loppuu.³⁰ Keskeinen tekijä oli risteyksessä sijaitsevat isot 2000-luvulla rakennetut kerrostalot ja niiden jälkeen alkava pääasiassa toimistorakennuksista koostuva kerrostaloalue³¹:

V: No tää on ny sit siin ihan kyl rajalla -- tuo Ratavahdinrinne -- ja näähän on nyt sit ihan erilaist...³²

V: ...mun mielestä se Portsa loppuu tohon Puutarhakadun päähä -- ne on niin moderneit talot ja -- siel on sit sitä teollisuusaluetta...³³

Keskeinen Port Arthurin rajoja määrittävä asia oli haastattelujen perusteella alueen puutalomiljöö. Hyvä esimerkki tästä oli pitkään Portsa ry:ssä toimineen – nyt-

---

²⁸ Olen merkinnyt haastateltujen mainitsemat ja analyysini kannalta tärkeät paikat ja alueet liitteissä olevaan karttaan (ks. liite 4).

²⁹ TKU/A/14/46:19; Port Arthurin rajoista ks. myös TKU/A/14/48:14; TKU/A/14/49:11, 15; TKU/A/14/50:6; TKU/A/14/51:11.

³⁰ TKU/A/14/43:30; TKU/A/14/44:19–20; TKU/A/14/45:29; TKU/A/14/46:17; TKU/A/14/47:23; TKU/A/14/48:18–19; TKU/A/14/49:19; TKU/A/14/50:13; TKU/A/14/51:17; TKU/A/14/52:21–22.

³¹ Ks. Liite 1, kuvat 25 ja 26.

³² TKU/A/14/43:30.

³³ TKU/A/14/45:29.

temmin jo alueelta pois muuttaneen – naisen kertomus, kuinka asukasyhdistyksen lehteä jaettiin nimenomaan puutalojen osalta kauemmas kuin kerrostalojen osalta:

V: No kyl me otettiin -- vielä sieltä niinku Koulukadulta asti jaettiin esmes Portsan Sanomat -- siel ne puutalot vielä Koulukadun ja Puutarhakadun kulmas ku on -- ja joskus joku jako sinne -- Jarrumiehenkadullekki saakka niinku puutalojen osalta...³⁴

Lehden jakamisen taustalla on varmasti vaikuttanut Portsan ry:n halu mainostaa omaa toimintaansa, mutta lehden jakelun laajentaminen ainoastaan puutalojen osalta kertoo eittämättä siitä, että juuri puutalot koetaan Port Arthurille tyypilliseksi ja siten sen rajoja määrittäviksi. Myös monet muut haastatellut olivat tätä mieltä.³⁵ Esimerkiksi alueella vuodesta 2004 asti asunut mies totesi, että "[m]iten mä itte jäsenän nii se [Port Arthur] on mulle ennen kaikkea se puutaloalue".³⁶ Alueelle vuonna 2008 muuttanut nainen puolestaan kuvasi Port Arthuria kannanmunaksi, jossa "puutalo on sitä keltuaista".³⁷ Puutalojen merkitystä alueen rajoja merkitsevänä asiana korostaa myös se, että – lukuun ottamatta edellä olevaa Portsan ry:n asiakaslehden jakelua koskevaa sitaattia – kukaan haastateltavista ei tuonut esille mahdollisuutta, että Port Arthur jatkuisi Mikaelinkirkolta keskustaan päin alueelle, joka käsittää pelkkiä kerrostaloja.³⁸

Puutalojen lisäksi haastatellut korostivat alueen mukulakivikatujen merkitystä Port Arthurin miljöölle. Ne olivat monen mielestä ensinnäkin kauniita, mutta myös harvinaisia Turussa ja siten aluetta kaupungin muista asuinalueista erottava asia.³⁹ Tämä tulee hyvin esille alueella kymmenen vuotta asuneen miehen kommentissa:

---

³⁴ TKU/A/14/43:18.

³⁵ TKU/A/14/44:11; TKU/A/14/45:5; TKU/A/14/46:7-8, 12; TKU/A/14/47:14; TKU/A/14/48:2, 19; TKU/A/14/49:4; TKU/A/14/50:14; TKU/A/14/51:4; TKU/A/14/52:8.

³⁶ TKU/A/14/50:14.

³⁷ TKU/A/14/48:19.

³⁸ Yksi haastateltu – alueella vuodesta 1982 asti asunut nainen – tosin sanoi, että Port Arthur jatkuu hänen mielestään Puistokadulle asti, koska siellä on perinteisesti ollut puutaloja (TKU/A/14/52:7, 23).

³⁹ TKU/A/14/44:3, 10; TKU/A/14/45:18; TKU/A/14/46:11; TKU/A/14/47:15; TKU/A/14/48:11; TKU/A/14/49:11; TKU/A/14/50:7; TKU/A/14/51:4, 12; TKU/A/14/52:5, 15.

V: ...siis ku tuommosii ei oo nykyään niinku emmä muista et Turus ois missään muualla -- no se on osaltaan tota tohon tunnelmaan paikan miljööseen vaikuttaa...⁴⁰

Lisäksi Port Arthurissa 13 vuotta asuneen naisen mukaan ”talokanta ja sitte se tiestö kuuluu -- yhteen”.⁴¹ Näin mukulakivikadut ovat paitsi esteettisesti miellyttäviä ja harvinaisia, niiden merkitystä vahvistaa yhteys alueen puutalokantaan.

Jon Andersonin mukaan ympäristö inhimillistyy abstraktista tilasta ihmisille merkitykselliseksi ja erilliseksi paikaksi erilaisten jälkien avulla (Anderson 2009, 5–8, 38, 42–44). Port Arthurissa puutalot ja mukulakivikadut ovat juuri tällaisia aluetta koskevia merkityksiä välittäviä jälkiä: niiden avulla Port Arthur määrittäytyy asuinalueena itsenäiseksi ja muusta Turusta erilliseksi puutaloalueeksi. Näin puutalomiljöö määrittää Port Arthuria paitsi maantieteellisesti, myös kulttuurisesti (kyse on nimenomaan puutaloalueesta).

Koska jäljet välittävät paikkaa koskevia merkityksiä, ne ovat Andersonin mukaan keskeinen paikkaan kuulumisen tunnetta synnyttävä ja vahvistava tekijä (Anderson 2009, 41–42). Myös tässä mielessä Port Arthurin puutalomiljöö mukulakivikaatuinen on tulkittavissa jäljiksi. Kaikille haastattelemilleni portsalaisille alueen puutalomiljöö oli keskeinen syy sille, miksi he viihtyvät alueella niin hyvin. Port Arthurin puutalomiljöö ei siis ole pelkästään aluetta määrittävä ja muusta Turusta erottava piirre, vaan myös asuinalueelle kuulumista vahvistava, henkilökohtaisesti merkityksellinen tekijä. Selvimmin ja vahvimmin tämän ilmaisi alueella vuodesta 2008 asti asunut nainen:

V: ...mä tykkään hirveesti tosta näkymästä tää on tota varsinki iltapäivällä kello kolmen neljän aikaan ku aurinko laskee tonne oli sit mikä vuodenaika tahansa nii se on niin nätti ja sit jos on semmonen et on

---

⁴⁰ TKU/A/14/50:7.

⁴¹ TKU/A/14/44:10.

puut huurussa ja oikeen nii se on semmonen et oikeen sydän muljahtaa siinä että tämä on hyvä just näin...⁴²

Lisäksi Port Arthuriin 2000-luvun alussa muuttanut nainen toi esille, miten mukulakivet toimivat eräänlaisena kodin merkitsijänä. Hänen mukaansa

V: ...siin kohassa tietää aina et on tulossa lähelle kotii kun mukulakivet rupee tuntumaan niinku auton renkaitten alla näin lapsetkin sanoo ”nyt täristään kohta ollaan kotona...⁴³

Arkkitehti Elisa El Harouny on todennut, että keskeinen asukkaiden viihtyvyyteen vaikuttava asia on heidän mahdollisuutensa ”oman elinympäristön järjestämiseen” (Harouny 2002, 266). Ehkäpä selkein esimerkki siitä, miten Port Arthurin asukkaat ovat konkreettisesti päässeet osallistumaan asuinalueensa ”järjestämiseen” on alueen sähkökaappien maalaaminen. Kyseessä on ollut Turun Energian ja alueen asukkaiden yhteinen projekti, jossa alueen asukkaat ovat saaneet osallistua asuinalueensa ilmeen kehittämiseen. Alueella 1980-luvun alusta asti asunut nainen korostikin sähkökaappien kohdalla juuri sitä, että ne sekä tuovat alueelle väriä ja ilmettä että ovat mahdollistaneet asukkaiden omakohtaisen osallistumisen alueen kehittämiseen:

V: ...nääh on kanssa kivoja nääh -- erilaiset kuvioinnit näissä [sähkökaappeissa] -- et toivois et tulee lisääki tollasia pieniä yksityiskohtia ja et ihmiset sais tehdä niinku enemmän...⁴⁴

Sähkökaappien lisäksi Port Arthurissa rakennusten puumateriaali tarkoittaa sitä, että rakennuksia on pakko säännöllisin väliajoin kunnostaa. Edellisen aineistositaatin nainen kuvasikin elämänsä Port Arthurissa ”remppaajan historiaksi”⁴⁵

---

⁴² TKU/A/14/48:9.

⁴³ TKU/A/14/44:3.

⁴⁴ TKU/A/14/52:16; ks. myös TKU/A/14/44:8; TKU/A/14/46:9; TKU/A/14/48:9; TKU/A/14/49:9; TKU/A/14/50:8; TKU/A/14/51:11.

⁴⁵ TKU/A/14/52:1; Port Arthurin kohdalla on syytä huomioda, että alue on nykyisin museoviraston suojelema, joten rakennusten julkisivuja ei voi muokata täysin oman mielensä mukaiseksi esimerkiksi värytysten osalta. Tämä tulikin esille erään haastatellun taloyhtiössä tehdyn kattoremontin yhteydessä (TKU/A/14/44:10–11). Harounyn mukaan vanhojen puutaloalueiden suojeleminen onkin yksi alueiden asukkaiden ja julkishallinnon välisten ristiriitojen lähde (Harouny 2002).

ja vuonna 1953 alueelle muuttanut nainen toi esille, miten juuri asukkaiden mahdollisuus itse korjata ja ylläpitää asuntojaan on tehnyt asunnoista ”persoonallisia”⁴⁶. Niin sähkökaappien maalaaminen kuin puutalojen remontoiminen ja kunnostaminenkin toimivat paitsi oman elinympäristön ”järjestämisenä”, myös konkreettisen merkityksiä välittävien jälkien tuottamisena. Sekä sähkökaappien maalaaminen että puutalojen muokkaaminen tuottaa ja ylläpitää tietynlaista miljöötä ja mahdollistaa alueen asukkaiden vahvemman kiinnittymisen alueelle.

Andersonin mukaan jäljet voivat olla konkreettisten materiaalien objektien lisäksi myös ei-materiaalisia, kuten tapahtumia ja performansseja (Anderson 2009, 5). Myös tällaisia jälkiä voidaan löytää Port Arthurista. Ensinnäkin alueella järjestetään joka kesä kaksi monelle haastattelulle tärkeää tapahtumaa: keväällä järjestettävät katumarkkinat ja loppukesästä tai alkusyksystä järjestettävä pihakirppis-tapahtuma. Molempia pidettiin mukavina tapahtumina, jotka tuovat alueen asukkaat yhteen sekä tarjoavat mahdollisuuden esitellä aluetta niille ihmisille, jotka eivät alueella asu.⁴⁷ Alueelle jo 1950-luvulla muuttanut nainen esimerkiksi kertoi, että pihamarkkinoilla ”on ihan kauhian paljon -- porukkaa tulee ihan ympäri Turku ja voi tulla jostain kauempaakin” ja että tapahtumat ”tekee -- sen samanhenkisyden”.⁴⁸ Alueen yleisten tapahtumien lisäksi puutalojen pihoilla voidaan järjestää erilaisia taloyhtiön omia tapahtumia.⁴⁹ Tällaisia ovat esimerkiksi taloyhtiöiden satavuotisjuhlat ja taloyhtiön nimikyltin paljastamisjuhlat, sekä joissakin taloyhtiöissä järjestetyt rapu- ja joulujuhlat.⁵⁰

---

⁴⁶ TKU/A/14/47:18.

⁴⁷ TKU/A/14/43:15; TKU/A/14/45:7; TKU/A/14/46:4; TKU/A/14/47:6; TKU/A/14/48:4-5; TKU/A/14/51:6; TKU/A/14/52:7.

⁴⁸ TKU/A/14/47:7.

⁴⁹ Pihoille on tyypillistä, että asuinrakennukset rajaavat pihan siten, että pihalle kulku tapahtuu rakennusten väliin jäävien pienten väylien kautta. Lisäksi eri taloyhtiöiden sisäpihat on voitu erottaa toisistaan aidalla. Näin taloyhtiöiden pihat muodostavat suljetun pihapiirin, jota taloyhtiön asukkaat voivat hyödyntää eri tavoin. (ks. liite 1, kuva 19.)

⁵⁰ TKU/A/14/43:20; TKU/A/14/44:2, 19; TKU/A/14/47:7; TKU/A/14/48:4-5.

Sekä katumarkkinat että pihakirppis-tapahtuma molemmat toimivat eräänlaisina Port Arthurin merkitsijöinä: ne ovat säännöllisesti toistuvia tapahtumia, jotka ovat tärkeitä alueen asukkaille. Oleellinen asia niin Port Arthurin yleisten juhlien kuin taloyhtiökohtaisten juhlien kohdalla on, että ne vahvistavat ja ylläpitävät alueen ja sen asukkaiden yhteisöllisyyttä, jota monet haastatellut pitivät tärkeänä asiana Port Arthurissa.⁵¹ Tällä tavalla ne ylläpitävät ajatusta Port Arthurista yhteisöllisenä asuinalueena, sekä ennen kaikkea vahvistavat asukkaiden kuulumista alueelle.⁵² Näin tapahtumat tekevät omalta osaltaan Port Arthurista siellä asuville ihmisille merkityksellisen asuinalueen.

Edellä kuvattujen Port Arthuria määrittävien ja asukkaiden alueelle kiinnittymisen kannalta keskeisten yleisten tekijöiden lisäksi alueelle kiinnittymistä voidaan tarkastella haastateltujen henkilökohtaisella tasolla. Henkilökohtaiset kokemukset ovatkin paikanmuodostuksen kannalta keskeisiä, sillä juuri niiden avulla yleinen ja abstrakti tila muuttuu paikaksi (Tuan 1977, 199; Karjalainen 2006, 83).

Henkilökohtaisten kokemusten ja elämänhistorian merkitys tuli esille erityisesti kahden alueella sijaitsevan puiston kohdalla: Tallimäenpuiston ja Annanpuiston.⁵³ Port Arthuriin 2000-luvun alussa muuttanut nainen kommentoi Tallimäenpuistoa seuraavasti:

V: ...ton kadun toisella puolella on -- toi Tallimäki missä käydään laskemassa mäkee -- ja luistinkenttä

H: Ja ne on -- ihan portsalaisia paikkoja vaikka ne?

V: Onnon on -- se hyppää tost ton risteyksen ylitte sellai [nauraen]...⁵⁴

---

⁵¹ Ks. esim. TKU/A/14/43:7; TKU/A/14/44:16; TKU/A/14/45:6; TKU/A/14/46:3; TKU/A/14/47:4; TKU/A/14/48:3; TKU/A/14/49:4, 7; TKU/A/14/51:2; TKU/A/14/52:6.

⁵² Yhteisöllisyydestä ja yhteisistä tapahtumista sekä niiden merkityksestä alueen asukkaille ks. luku 6.2.

⁵³ Tallimäenpuisto sijaitsee Puutarhakadun varrella, Ratavahdinrinteen ja Puutarhakadun risteyksen jälkeen Amiraalistonkatua kohti kuljettaessa. Annanpuisto taas Rauhankadun ja Arvinkadun risteyksessä; ks. liite 4.

⁵⁴ TKU/A/14/44:20.

Kyseinen nainen oli aikaisemmin tehnyt varsin selkeän rajanvedon mainittuun Puutarhakadun ja Ratavahdinrinteen risteykseen, mutta Tallimäenpuisto kuitenkin kuului hänen mielestään selvästi Port Arthuriin. Keskeinen syy tälle oli uskoakseni se, että puisto oli tärkeä osa naisen arkea. Puisto toimii perheen pulkkamäkenä ja sen vieressä oleva kenttä on paitsi Topeliuksen koulun oppilaiden käytössä, myös haastatellun omassa käytössä. Olipa kentän pukukopissa järjestetty hänen lapsensa syntymäpäiväjuhlatkin.⁵⁵

Tallimäenpuisto on mielenkiintoinen siitä syystä, että osa haastatelluista koki edellä siteeratun naisen tavoin puiston selvästi kuuluvan Port Arthuriin siitä huolimatta, että kaikkien mukaan Port Arthur päättyi Puutarhakadun ja Ratavahdinrinteeseen.⁵⁶ Osa haastatelluista puolestaan suhtautui puistoon ja sen paikantumiseen Port Arthuriin selvästi epäilevämmiin.⁵⁷ Samankaltainen tilanne oli Annanpuiston kohdalla, jonka merkitys rakentui vahvasti sen tarjoaman lasten leikkipaikan varaan.⁵⁸ Yksi haastateltu nainen totesikin, että

V: ...mul tulee täst [Annanpuistosta] nii jotenki sellanen niinku kauheen nostalginen olo koska mun lapset on ollu tuolla ja me ollaan oltu paljon silloin ku ne oli pieniä...⁵⁹

Niitä haastateltuja, jotka pitivät Tallimäenpuistoa osana Port Arthuria ja Annanpuistoa tärkeänä paikkana yhdistää se, että he olivat joko itse lapsena leikkineet kyseisissä puistoissa tai heillä oli lapsia, joiden kanssa he olivat leikkineet niissä. Molempien puistojen kohdalla haastateltujen oma eletty elämä ja arki – eli elä-

---

⁵⁵ TKU/A/14/44:20.

⁵⁶ TKU/A/14/43: 31; TKU/A/14/45:30–31; TKU/A/14/46:17–18; TKU/A/14/47:22–23; TKU/A/14/52:22.

⁵⁷ TKU/A/14/48:19; TKU/A/14/49:19–20; TKU/A/14/50:14; TKU/A/14/51:18.

⁵⁸ TKU/A/14/44:3, 13; TKU/A/14/45:4; TKU/A/14/46:2; TKU/A/14/47:5; TKU/A/14/48:3, 14; TKU/A/14/52:4, 17; Annanpuiston kohdalla on syytä huomata, että toisin kuin Tallimäenpuiston kohdalla, kaikki haastatellut pitivät puistoa selvästi osana Port Arthuria, mutta osalle kyse oli erityisen tärkeästä paikasta Port Arthurin sisällä. Lopuille haastatelluille Annanpuisto oli kiva ja kaunis puisto, mutta he eivät antaneet sille sen kummempaa painoarvoa (TKU/A/14/49:11–12, 15; TKU/A/14/50:7, 9; TKU/A/14/51:4).

⁵⁹ TKU/A/14/52:17.

mänhistoria – antavat puistoille merkityksen ”henkilökohtaisena tilana” (Karjalainen 2006, 83). Nähdäkseni juuri tästä johtuen lapsiperheet, joiden arjessa puistoilla on ollut tärkeä asema kokevat ne myös tärkeäksi paikoiksi. Paikoiksi, jotka ovat paitsi itsessään henkilökohtaisia tiloja, myös osa Port Arthuria henkilökohtaisena tilana.

Tässä luvussa olen käsitellyt Port Arthuria haastatelluille merkityksellisenä paikkana. Tämä ajatus perustuu ihmismaantieteen ajatukseen paikasta inhimillisenä ja merkityksiä täynnä olevana tilana. Port Arthurin kohdalla keskeisiä alueen paikka-
luonnetta määrittäviä asioita ovat alueen puutalomiljö ja erilaiset yhteiset tapahtumat, sekä haastateltujen henkilökohtaisesti ja elämänhistoriallisesti merkitykselliset kokemukset. Näiden kaikkien pohjalta Port Arthur määrittyy niin maantieteellisenä kuin kulttuurisena kokonaisuutenakin. Andersonin mukaan paikkojen tuottaminen perustuu aina kulttuurisen järjestämisen ja maantieteellisen rajaamisen duaaliseen prosessiin (Anderson 2009, 42–44). Seuraavassa luvussa syvennän tätä näkökulmaa analysoimalla haastatteluaineistoani symbolisen järjestyksen näkökulmasta.

6 PORT ARTHURIN SYMBOLINEN JÄRJESTYS

6.1 Materiaalinen järjestys

Edellisessä luvussa toin esille, että keskeinen Port Arthurin miljöötä määrittävä piirre on alueen puutalot, jotka muodostavat alueelle sen omaleimaisen ilmeen. Tämän lisäksi Port Arthurin talokannan tiiviyyttä ja yhtenäisyyttä arvostettiin. Verrottuna esimerkiksi varsin laajaan ja hajanaiseen, pääasiassa omakotitaloista koostuvaan Nummen alueeseen, Port Arthurin etuna on, että siellä puutalojen ”keskitymä on -- niin selkee”.⁶⁰ Oleellista ei siis ole pelkästään talojen rakennusmateriaali, vaan myös se, miten rakennukset ovat sijoittuneet alueella ja alueen yhtenäisyys. Tästä johtuen monet haastatellut suhtautuivat kriittisesti alueella jo oleviin tai sinne mahdollisesti tulevaisuudessa rakennettaviin kerrostaloihin. Selkeimmin tämän ilmaisi alueella vuodesta 1963 asti asunut nainen toteamalla, että ”ei missään nimessä kerrostaloja ei yhtään kerrostaloja saa rakentaa tänne et -- kyl se täytyy mun mielestä säilyttää tollasena.”⁶¹ Myös monet muut haastatellut olivat samanlaisella kannalla.⁶²

Kriittisyys kerrostaloja kohtaan tuli hyvin selvästi esille Puutarhakadun ja Rata-
vahdinrinteen risteyksessä sijaitsevien kerrostalojen kohdalla. Kuten edellisessä luvussa toin esille, monet haastatellut mielsivät risteyksen yhdeksi Port Arthurin rajakohdaksi. Keskeinen syy tälle oli risteyksessä sijaitsevat kerrostalot.⁶³ Port Arthuriin 2000-luvun alussa muuttanut nainen kiteytti monen haastatellun kannan toteamalla kerrostaloista että

V: ...tää on nyt varmaan niinku ehkä sitä semmosta niinku modernia -- kerrostaloa mikä toivottavasti pysyy tuolla alueen reunamilla -- tästä

---

⁶⁰ TKU/A/14/49:1.

⁶¹ TKU/A/14/45:8.

⁶² TKU/A/14/44:9; TKU/A/14/46:7; TKU/A/14/48:6, 14; TKU/A/14/49:5; TKU/A/14/51:8; TKU/A/14/52: 16.

⁶³ Ks. liite 1, kuva 25 ja 26 sekä myös luku 5.

menee mun mielestä se niinko sellanen raja -- et noi tuolla menkööt ja olkoot kerrostaloja mut et tänne puolelle ei sit tarttis sit kyl enää tulla...⁶⁴

Naisen mukaan Ratavahdinrinteen ja Puutarhakadun välinen risteys on selkeä raja, jonka merkinä on juuri risteuksen isot valkoiset kerrostalot. Naisen mukaan kerrostalot ovat hyväksyttäviä kunhan ne ”pysyy tuolla laitamilla”, mutta risteuksen Port Arthurin puolelle kerrostalojen ”ei sit tarttis -- enää tulla”. Nainen selvästi kokee, että kerrostalot ovat Port Arthuriin sopimattomia ja siten ristiriidassa alueen puutalokannan kanssa ja siksi toivoo niiden pysyvän alueen rajojen ulkopuolella. Samalla tavalla alueelle vuonna 2011 paluumuuttanut nainen totesi, että kyseiset kerrostalot ”muuttaa -- maisemaa tosi paljon”.⁶⁵ Neljä vuotta alueella asuneen naisen mukaan taas risteuksen uudet kerrostalot ja sen tyyppiset rakennukset ”ei tuo lisäarvoa täl alueel tai mitään kauneut”, koska ne eivät sovi muuhun ympäristöön.⁶⁶ Myös vuodesta 1982 asti Port Arthurin puutalossa asunut nainen koki, että Ratavahdinrinteen ”laivoilta näyttävät” kerrostalot eivät kuulu Port Arthuriin.⁶⁷

Puutarhakadun ja Ratavahdinrinteen risteyksessä sijaitsevat kerrostalot eivät olleet ainoat, jotka herättivät vastustusta. Osa haastatelluista esimerkiksi piti Puutarhakatu 34:n isoa kerrostaloa alueelle sopimattomana ja/tai rumana.⁶⁸ Alueelle vuonna 2008 muuttanut nainen puolestaan totesi, että Pansiontien toisella puolella on ”kaikennäköstä tommosta rumaa rakennusta nii niitten ei tartte tulla tännepäin”.⁶⁹ Kyseessä on hyvin samanlainen tilanne kuin Ratavahdinrinteen risteyses-

---

⁶⁴ TKU/A/14/44:19–20.

⁶⁵ TKU/A/14/46:17.

⁶⁶ TKU/A/14/51:17.

⁶⁷ TKU/A/14/52:21–22.

⁶⁸ TKU/A/14/43:29; TKU/A/14/44:15–16; TKU/A/14/45:23–24; TKU/A/14/46:15–16; ks. liite 1, kuva 17.

⁶⁹ TKU/A/14/48:14; ks. myös liite 1, kuva 13.

sä sijainneiden kerrostalojen kohdalla: haastatellut eivät halua (rumien) kerrostalojen leviävän Port Arthuriin.

Näiden lisäksi myös Puutarhakadun varrella sijaitseva Portsakodin palvelutalo (Puutarhakatu 39) herätti osassa haastateltuja negatiivisia tunteita.⁷⁰ Jyrkimmin rakennukseen suhtautui eräs haastattelemani nainen, joka totesi rakennuksesta, että ”tää on ny se törkee juttu toi ei niinku mun päähäni vielä mene tämä -- on niinku mulle *ugly world*”.⁷¹ Monet muut haastatellut eivät suhtautuneet rakennukseen yhtä jyrkästi, mutta toivat esille, että rakennuksen ulkonäköön liittyy ongelmia. Esimerkiksi eräs nainen totesi, että Portsakoti ”istuu -- paikkaansa paremmin ku mitä -- pelättiin”.⁷² Toinen nainen puolestaan toi esille, miten Portsakoti ei hänen mielestään sovi Port Arthuriin, mutta on siitä huolimatta ”miljööhön sopivampi” kuin isot kerrostalot.⁷³

Kaksi haastattelemaani miestä taas toivat esille, miten Portsakodista tekee alueelle sopivamman sen sijainti Port Arthurin reunalla. Heistä toinen totesi, että Portsakoti ”ei -- silleen oo niinku niin *to the face* -- et se jää vähän sinne taakse ja ehkä ihan hyväki”.⁷⁴ Toinen miehistä puolestaan arveli, että Portsakodin kaltainen moderni rakennus ”vois herättää enemmänki -- vastustusta”, mutta koska ”se on niinku laidalla että sen periaatteessa -- tietääki että tohon se [Port Arthur] loppuu”, niin rakennus ei herätä hänessä negatiivisia tunteita.⁷⁵ Huomion arvoista on, että kukaan haastateltu ei pitänyt Portsakotia alueelle sopimattomana koska kyseessä on palvelutalo, vaan sopimattomuus perustui ainoastaan rakennuksen fyysisiin ominaisuuksiin.

---

⁷⁰ ks. liite 1, kuva 11.

⁷¹ TKU/A/14/52:16.

⁷² TKU/A/14/44:13.

⁷³ TKU/A/14/46:14–15.

⁷⁴ TKU/A/14/50:9.

⁷⁵ TKU/A/14/49:14–15.

Edellä esiteltyt tapaukset voidaan tulkita portsalaisen järjestyksen ylläpidoksi. Haastatelluille matalista puutaloista muodostuvat rakennuskanta edustaa keskeistä Port Arthurin miljööä määrittävää piirrettä, johon kaikki rakennukset suhteutetaan. Kyse on siis symbolisesta kategorialuokituksesta, jonka mukaa portsalaiset talot ovat nimenomaan puutaloja. Näin kerrostalot näyttäytyvät Mary Douglasin käsittein tätä kategorialuokitusta kyseenalaistavina anomioina, jotka uhkaavat kyseistä kategorialuokitusta ja asettavat sen kyseenalaiseksi. Kerrostalot halutaan pitää alueen ulkopuolella, koska niiden leviäminen Port Arthurin sisäpuolelle uhkasi koko alueen olemassaoloa. (Douglas 2000, 85–88; Douglas & Wildavsky 1982, 38–40.) Kyse ei tietenkään ole konkreettisesta alueen häviämisestä siten, että Port Arthuria ei enää olisi olemassa osana turkulaista kaupunkitilaa. Sen sijaan kyse olisi alueen asukkaiden puutaloissa asumisesta ja niiden keskellä elämisestä muodostuvan kokemuksellisen asuinpaikan symbolisesta häviämisestä. Vastustamalla kerrostaloja, asukkaat siis pyrkivät huolehtimaan asuinalueensa rakennuskannan integriteetistä ja näin ylläpitämään symbolisen järjestyksensä materiaalista puolta (Paden 1996, 3–4).

Kerrostalojen vastustamisen käänköpuolena on tietysti alueen puutalomiljööön puolustaminen. Alueella vuodesta 2008 asti asunut nainen toikin tämän selvästi esille sanomalla, että ”toiminta mikä uhkaa – miljööön ja kaiken tän säilymistä niin musta semmonen on hyvin tarkkaan harkittava – et muutoksia harkiten”.⁷⁶ Myös alueella neljä vuotta asunut nainen toivoi, että ”rakennushistoriallisesti kunnioitettais tätä aluetta” ja jatkoi, että Port Arthuriassa tulisi välttää kaikkea ”rauhaa ja idyllisyyttä tai – rakennushistoriallist rikkovaa”.⁷⁷ Erityisen selvästi tämä tuli esille haastateltujen kertoessa näkemyksiään Puutarhakatu 41:ssä sijainneesta, mutta tulipalossa tuhoutuneesta puutalosta.⁷⁸ Kaikki tapausta kommentoineet haastatel-

---

⁷⁶ TKU/A/14/48:7.

⁷⁷ TKU/A/14/51:8–9.

⁷⁸ Yleisradion uutinen tapahtuneesta ks. YLE.

lut kokivat, että tulipalossa tuhoutunut rakennus tulisi korjata paikalla olleen puutalon mukaiseksi sen sijaan, että jäljelle jääneet rauniot purettaisiin ja paikalle rakennettaisiin kokonaan uusi rakennus. Esimerkiksi eräs haastateltu nainen totesi talosta, että ”toivois tietty et toi laittettais kuntoon -- et yritettäis säilyttää semmonsena ku se oli”.⁷⁹ Haastatteluhetkellä vasta yhdeksän kuukautta Port Arthurissa asunut mies puolestaan ihmetteli, miksei mahdollisen uuden rakennuksen ”speksejä” oteta vanhasta rakennuksesta ”mikä siinä on ollu”.⁸⁰

Osa haastatelluista piti tapausta myös esimerkkinä niin sanotusta Turun taudista.⁸¹ Port Arthurissa vuodesta 1982 asti asunut nainen esimerkiksi totesi, että ”mää kammoksun sitä kun -- esimes nyt ku oli se tulipalo -- nii sitten kun alkaa tää gryndausmentaliteetti” ja koki, että tapaus edustaa ”törkeätä politiikkaa”.⁸² Miettiessään mahdollisia Port Arthuria koskevia tulevaisuuden uhkakuvia toinen haastattelemani miehistä liitti nämä suoraan Turun tautiin ja kaupungin tapaan kohdella vanhoja rakennuksia:

V: ...jotenki vaan miettii et mil taval Turus on -- vanhoi rakennuksii vedetty maan tasalle -- pahimmillaan tulee semmonen oloki et ihan vaan sen takii et saadaan kaverille rakennustöitä -- viitaan tässä siis tähän kuuluisaan Turun tautiin -- et samalt pohjalta ehkä Portsassaki toimitais...⁸³

Mary Douglasin ja Aaron Wildavskyn mukaan moderneissa ja sekulaareissa yhteiskunnissa kokemukset symbolisten kategorialuokitusten loukkauksista perustuvatkin usein kokemukseen ”moraalittomasta taloudellisesta ja poliittisesta val-

---

⁷⁹ TKU/A/14/51:15.

⁸⁰ TKU/A/14/49:13; ks. myös TKU/A/14/43:13; TKU/A/14/44:15; TKU/A/14/45:22-23; TKU/A/14/46:7, 14-15; TKU/A/14/48:7-8; TKU/A/14/50:16; TKU/A/14/52: 7, 18.

⁸¹ Turun taudilla viitataan ilmiöön, jossa vanhoja ja kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia puretaan ja tilalle rakennetaan uusia kerrostaloja. Oikeustieteilijä Hannu Tapani Klami pitää Turun tautia esimerkkinä suomalaisessa kunnallispolitiikassa esiintyvistä korruptiosta, jossa rakennusliikkeet jakavat rahaa poliittisille toimijoille ja virkamiehille saadakseen toteuttaa kyseiset purku- ja rakennusprojektit. (Klami 1982, 11-14.)

⁸² TKU/A/14/52:7, 18.

⁸³ TKU/A/14/50:16.

lankäytöstä” (Douglas & Wildavsky 1982, 47). Osalle haastatelluista Turun tauti edusti mitä ilmeisimmin juuri tällaista politiikkaa.

Turun tautia voidaan tarkastella myös William E. Padenin ajatusten avulla. Hänen mukaansa yhteisöllisen järjestyksen pysyvyyttä uhkaavat asiat koetaan riskiteki-jöinä. Tällöin yhteisölle pyhää on kaikki sellainen, mikä pitää maailman – eli järjes-tyksen – yhteisön näkökulmasta oikeanlaisena. (Paden 1996, 5–7.) Näin puutalojen tuhoutuminen ja Turun tauti voidaan ymmärtää portsalaista miljöötä – eli materi-aalista järjestystä – uhkaavana asiana. Edelleen tästä näkökulmasta alueen puuta-lot näyttäytyvät pyhinä, koska ne pitävät Port Arthurin oikeanlaisena. Tämän vuoksi niitä myös suojellaan. Palaneen talon tapaus voidaankin nähdä hyvin konk-reettisena esimerkkinä tilanteesta, jossa alueen järjestys joutuu uhatuksi ja ky-seenalaistetuksi. Vaatimukset talon korjaamisesta alkuperäisen kaltaiseksi voi-daan tästä näkökulmasta nähdä pyrkimykseksi palauttaa maailma oikeanlaiseksi. (Ks. myös Douglas & Wildavsky 1982, 37.)

Miljööön mukaisen portsalaisen järjestyksen puolustamisen ei tarvitse ilmetä pel-kästään rakennusten puolustamisena, eikä järjestystä kyseenalaistavan uhan tar-vitse olla yhtä kokonaisvaltainen kuin palaneen talon tapauksessa. Hyvä esimerkki tällaisesta oli, kun paikallisen pubin Pub Port Arthurin uusi omistaja muutti raken-nuksen julkisivua.⁸⁴ Vuonna 2011 alueelle paluumuuttanut nainen kertoi siitä seu-raavasti:

V: ...se oli hauska ku siis Portsa-pubin -- uus yrittäjä laitto siihen ikku-noihin -- valtavat sellaset kyltit mis oli jotain neonvärejä ja jotain tans-sivii ihmisii ja -- vaiks mä vastustan kaikkee sellast nipottamist nii mä otin museokeskukseen yhteyt ku mul tuli vähä semmonen olo et ei näi-den Portsan talojen seiniin niinku laiteta mitään puoltoist metrii kertaa puoltoist metrii neonvärikylttejä ja -- niin sit ne vaihto ne kyltit...⁸⁵

---

⁸⁴ ks. liite 1, kuva 18.

⁸⁵ TKU/A/14/46:13.

Kuten esimerkistä käy selvästi ilmi, nainen koki Pub Port Arthurin uuden omistajan suunnitteleman uudenlaisen julkisivun alueelle täysin sopimattomana, koska ”ei näiden Portsan talojen seiniin niinku laiteta” sellaisia. Järjestystä uhkaavan toiminnan tai tapahtuman ei siis tarvitse tarkoittaa koko rakennuksen tuhoutumista, vaan pelkkä julkisivun liian radikaali muutos riittää herättämään vastustusta. Samoin yli 30 vuotta Port Arthurissa asunut nainen kertoi, että hän oli alueen rakennusten alkuperäisten historiallisten ”värien puolesta taisteleva”.⁸⁶

Puutalojen ja niiden julkisivujen puolustamisen lisäksi osa haastatelluista halusivat puolustaa ja säilyttää monia muita alueen kannalta tärkeitä pitämiään asioita. Hyvä esimerkki tällaisesta on alueen mukulakivikadut, joita moni haastateltu piti alueen omaleimaisuuden kannalta tärkeinä.⁸⁷ Esimerkiksi erään haastatellun naisen mielestä mukulakivikadut määrittävät ”ihanint Portsaa” ja harmitteli, että katuremonttien yhteydessä mukulakivikadut on korjattu niin huonosti, että ”siin on pelkkää hiekkaa et niit kivii saa melkeen kaivaa sielt”.⁸⁸ Myös toinen haastateltu, vuonna 1953 alueelle muuttanut nainen ilmaisi harmistuksensa siitä, että nykyisin mukulakivikatuja ei tehdä niin hyvin kuin ennen.⁸⁹ Alueella vuodesta 2008 asunut nainen taas toivoi, että mukulakivet ”ei nyt tosta Kakolan remontista -- saa niinku lähtölaukausta -- ettei tuu asfalttia”⁹⁰ ja haastatelluista miehistä toisen mielestä oli ”tosi hienoo” että mukulakivikatuja on säästetty Port Arthurissa, koska ne vaikuttavat positiivisesti alueen miljööseen.⁹¹

Samalla tavalla kuin puutalojen kohdalla, myös Port Arthurin mukulakivikatujen kohdalla asukkaat kokivat että alueen perinteiset mukulakivikadut olivat alueelle omaleimaisia ja sen vuoksi halusivat suojella niitä. Siinä missä kerrostalot koettiin

---

⁸⁶ TKU/A/14/52:8-9.

⁸⁷ Ks. luku 5.

⁸⁸ TKU/A/14/46:11.

⁸⁹ TKU/A/14/47:15.

⁹⁰ TKU/A/14/48:2.

⁹¹ TKU/A/14/50:7.

uhaksi puutaloille, asfalttipäällysteinen katu koettiin uhaksi mukulakivikaduille. Näin mukulakivikadut voidaan mielestäni nähdä samalla tavalla osaksi portsalaista symbolijärjestystä kuin alueen puutalotkin.

Mukulakivien merkitys oli monelle haastatellulle siinä, että kyse oli paitsi esteettisesti kauniista ja ainutlaatuisesta tietyydestä, myös siinä, että ne edustivat alueen historiaa ja pitkää ikää. Esimerkiksi eräs haastattelemani nainen koki, että mukulakivikatujen säilyttäminen on ”just hyvä siit et -- tätä historiaa on niinku kunnioitettu”.⁹² Mukulakivikatujen säästäminen tarkoitti naiselle osaltaan koko Port Arthurin historian säästämistä ja kunnioittamista. Samassa hengessä toinen haastattelemani nainen totesi, että mukulakivikatu edustaa ”sitä semmosta nostalgisuutta menneen tuntua mitä olisin Vanhalle Suurtorillekki mielellään jättänyt” ja jatkoi, että ”semmonen justii tympii ku kaikki revitään ja se on justiin tää mitä Turus on tehty”.⁹³ Myös tämä haastateltu liitti mukulakivikadut alueen historiaan ja toivoi, että historiaa kunnioitettaisiin niin Port Arthurissa kuin koko Turussakin. Lisäksi naisen kommentista välittyy ajatus, että Turun taudin ”repiminen” uhkaa puutalojen lisäksi myös historiallisia mukulakivikatuja. Port Arthurin mukulakivikadut voidaan nähdä osaksi portsalaista järjestystä myös tässä mielessä: Turun taudin ”moraaliton politiikka” (Douglas & Wildavsky 1982, 47) uhkaa paitsi alueen puutaloja, myös alueen mukulakivikatuja.

Historian suojeleminen ei rajoittunut haastateltujen kerronnassa pelkästään haluun suojella vanhoja puutaloja ja mukulakivikatuja. Kyse oli myös yleisellä tasolla vanhan ja historiallisen arvostamisesta. Esimerkiksi vuonna 1982 alueelle muuttanut nainen sanoi, että ”mä haluaisin takasin enemmän -- sitä sata vuotta sitten vanhaa”.⁹⁴ Toinen haastateltu nainen puolestaan toi esille, miten hän ei ”mitää älyt-

---

⁹² TKU/A/14/51:12.

⁹³ TKU/A/14/48:11.

⁹⁴ TKU/A/14/52:8.

tömän innoiss[aan] oo” Kakolan alueelle rakennettavista uusista kerrostaloista.⁹⁵

Kysyessäni syytä tälle hän vastasi että

V: ... no mun mielest ne on ruman näkösi mut -- sen lisäksi -- ne ei kunnioita -- sitä historiaa ja sitä vanhuut mitä tääl on -- et ehkä jotenki kummiski rakennuksellisesti kunnioitettais tätä aluetta ja sitä vanhaa historiaa ja sitä et se on ollu pitkä ja mun mielest tommoset ratkasut voi hyvin tehdä sit semmosis paikois mihin ne kuuluu tai mihin ne niinku tavallaan on omiaan...⁹⁶

Alueen historiallisuus oli siis molempien haastateltavien mielestä tärkeä osa Port Arthuria ja molemmat halusivat myös säilyttää sitä. Jälkimmäisen naisen kommentista tulee vielä selvästi esille, kuinka Kakolanmäen uudet rakennukset ovat ristiriidassa nimenomaan alueen historiallisuuden kanssa, koska ne eivät ”kunnioita” Port Arthurin ”historiaa ja vanhuut”. Tämän vuoksi Kakolan alueen uudet rakennukset eivät naisen mielestä myöskään sovi alueelle ja hän toivoisi niiden olevan alueella, johon ne sopisivat – tai vielä määräävämmiin: *kuuluisivat*. Puutalojen ja kerrostalojen välinen ristiriita ja sen pohjalta rakentuva portsalainen järjestys ei siis pelkisty kahden erilaisen talotyypin väliseen ristiriitaan, vaan kyse on myös historiallisesti erilaisten talojen välisestä ristiriidasta. Tässä mielessä uusi ja moderni voidaan nähdä alueen materiaalisen järjestyksen suhteen anomalisena ja siten sitä uhkaavana. Historiallisuus on siis Port Arthurin puutaloja ja mukulakivikatuja yhdistävä tekijä. Alueelle 2000-luvun alussa muuttanut nainen toi tämän selvästi esille:

V: ...talokanta ja sitte se tiestö kuuluu niinko sillai yhteen että -- sata-vuotiaasta asuinalueesta ei saa modernia toivottavasti ei ees tehdä -- siinä menis vähän niinku laps pesuveden mukana että -- siinä menetettä samalla -- semmosta mikä niinku ehkä kuuluu tänne...⁹⁷

---

⁹⁵ TKU/A/14/51:8.

⁹⁶ TKUA/A/14/51:8.

⁹⁷ TKU/A/14/44:10.

Historiallisuuden merkitys tulee toisella tavalla esille taloyhtiö Konnun⁹⁸ (Puutarhakatu 46) ja erityisesti Wuorelan⁹⁹ talon (Puutarhakatu 40) kohdalla. Kumpikaan näistä taloista ei nimittäin ole puutalo: Konnun talo on nelikerroksinen kerrostalo ja Wuorelan talo taas kaksikerroksinen kivitalo. Tästä huolimatta monet haastatellut pitivät rakennuksia portsalaisina ja hyväksyivät ne alueelle. Konnun kohdalla haastateltujen mielipiteet tosin hajaantuivat enemmän kuin Wuorelan kohdalla.

Esimerkiksi eräs haastattelemani nainen totesi Konnun talosta, että ”näähän on mustihanat näähän viiskytluvun kerrostalot vaikkos mä periaattees vastustan sitä et Portsas ois kerrostaloja mut noi -- mä hyväksyn”.¹⁰⁰ Naisen mukaan siis kerrostalot eivät yleisellä tasolla kuulu Port Arthuriin, mutta Konnun ”viiskytluvun” kerrostalot hän on valmis hyväksymään alueelle. Haastatteluhetkellä vasta yhdeksän kuukautta alueella asunut mies puolestaan oli Konnun talon portsalaisuuden suhteen hieman epäroivä, mutta oli sitä mieltä, että ”se on sentään positiivista että ne on viiskytluvun eikä -- seitkytluvun”.¹⁰¹ Kyse on siitä, että rakennuksen historiallisuus tai pitkä ikä voi tehdä Port Arthuriin muutoin sopimattomasta rakennuksesta alueelle sopivan. Tämä tuli vielä selvemmin esille Wuorelan talon kohdalla.

Lähes kaikki haastatellut pitivät Wuorelan taloa kauniina tai Port Arthuriin sopivana. Esimerkiksi Konnun talostakin pitänyt nainen totesi, että ”tällasii kerrostaloi Portsas vois olla enemmänki”.¹⁰² Vuonna 2008 Port Arthuriin muuttaneen naisen mukaan Wuorelan talo kuuluu Port Arthuriin, koska siinä ”on se näkemys jo ja tyyli litaju kohallaan” ja jatkoi, että

---

⁹⁸ ks. liite 1, kuva 8.

⁹⁹ ks. liite 1, kuva 21.

¹⁰⁰ TKU/A/14/46:12.

¹⁰¹ TKU/A/14/49:13.

¹⁰² TKU/A/14/46:17; ks. myös TKU/A/14/43:30; TKU/A/14/45:26; TKU/A/14/46:16; TKU/A/14/47:21; TKU/A/14/48:17; TKU/A/14/49:18; TKU/A/14/50:9, 11; TKU/A/14/51:15; TKU/A/14/52:20.

V: ...tos on just semmonen niinku menneen ajan visuaalisuus ja semmonen viitseliäisyys yksityiskohdissa -- et ei se oo se puu itseisarvo -- vaas se kokonaisuus...¹⁰³

Konnun portsalaisuuden suhteen epäröinyt mies piti naisten tavoin Wuorelan taloa selkeästi Port Arthuriin hyväksyttävänä:

V: ...siinä missä -- ne kerrostalot [Kontu] ja nää puutalot on vähän niinku ei ne nyt oikeen oo samaa juttua niin -- tän mä niinku miellän sitten taas samaan kategoriaan puutalojen kanssa että tällasta vanhaa...¹⁰⁴

Edellisten haastateltujen tavoin, myös monet muut haastatellut kokivat, että Wuorelan talo sopii Port Arthuriin juuri ikänsä puolesta.¹⁰⁵

Veikko Anttonen on todennut, että lähtökohtaisesti ihmisyyhteisöt pyrkivät pitämään sisäpiirin ja ulkopiirin erillään toisistaan, mutta mikäli tämä rajanylitys joudutaan tekemään on se tehtävä oikeaoppisesti. (Anttonen 1996, 95.) Kerrostalot voidaan nähdä Port Arthurin anomalisena ulkopiirinä, joka halutaan pitää erillään Port Arthurin puutaloista koostuvasta sisäpiiristä. Tämä raja on kuitenkin mahdollista ylittää, mistä hyvänä esimerkkinä on Wuorelan talo. Historiallisuus on siis oikeanlainen keino ylittää puutalojen ja kerrostalojen välinen raja: historiallisuus tekee ei-portsalaisesta talostakin portsalaisen.¹⁰⁶

Muutama asia on vielä syytä mainita. Ensinnäkin osa haastatelluista toi esille, että tietyt alueelle kuulumattomista rakennuksista voidaan hyväksyä – tai ainakaan niihin ei suhtauduta niin negatiivisesti – kunhan ne eivät sijaitse alueen keskellä. Esimerkiksi alueelle 2000-luvun alussa muuttanutta naista huoletti Puutarhaka-

---

¹⁰³ TKU/A/14/48:17.

¹⁰⁴ TKU/A/14/49:17.

¹⁰⁵ TKU/A/14/45:26; TKU/A/14/47:21; TKU/A/14/51:13; TKU/A/14/52:20.

¹⁰⁶ Historiallisuus on tietysti ominaisuus, jota uudet rakennukset eivät voi saada. Olisikin mielenkiintoista selvittää, miten alueen asukkaat suhtautuisivat esimerkiksi siihen, jos Puutarhakadun varrella sijainneen palaneen talon paikalle rakennettaisiin Wuorelan talon tyylinen koristeellinen ja ”menneen ajan visuaalisuutta” henkivä kivitalo. Kohdistuisiko rakennukseen edelleen vastustusta vai hyväksyttäisiinkö rakennus ja jos hyväksyttäisiin, niin millä perustein.

dun palaneen talon tilalle mahdollisesti rakennettava kerrostalo, mutta hän kuitenkin huomautti, että ”se nyt siellä on ihan ensimmäisenä ettei se kauheesti häiritse”.¹⁰⁷ Samassa hengessä kaksi haastateltua miestä pitivät Portsakodin rakennuksen positiivisena puolena, että se on alueen laidalla.¹⁰⁸

Haastatellut siis tarkoittavat, että alueelle tavalla tai toisella sopimattoman rakennuksen maantieteellinen sijainti alueen raja-alueen tuntumassa on parempi vaihtoehto kuin puutalojen keskellä. Port Arthurin reuna tai laitama ja sille vastakohtainen keskus ovat heille puhtaasti maantieteellisiä käsitteitä. Tällöin maantieteellisille reuna-alueille sijoittuvia järjestyksen loukkauksia ei välttämättä koeta niin vakavina kuin maantieteelliseen keskukseen sijoittuvia loukkauksia.

Tätä keskus–reuna-jakoa voidaan kuitenkin lähestyä myös toisella tavalla. Kulttuurintutkija Tanja Löytynojan mukaan keskus tai keskipiste on ”kulttuuristen ja sosiaalisten käytäntöjen kautta tuotettu merkityksellinen paikka” (Löytynoja 2006, 310). Näin keskus ei ole koordinaatein kartasta paikannettavissa oleva konkreettinen piste tai alue, vaan ihmisten kokemusten pohjalta määrittyvä kokemuksellinen paikka. Port Arthurin kohdalla alueen vanhat puutalot ovat tällainen materiaalisen järjestyksen kokemuksellinen keskus, joka koetaan tärkeämmäksi kuin alueen raja-alueet. Tällöin siihen kohdistuvat loukkaukset koetaan myös uhkaavammiksi kuin raja-alueisiin kohdistuvat loukkaukset. Tästä esimerkkinä toimii se, kuinka puutalojen kohtalo herätti enemmän huolta kuin mukulakivikatujen kohtalo (siitä huolimatta että myös ne koettiin tärkeiksi).

On myös otettava huomioon ajallinen perspektiivi: ne loukkaukset, jotka tapahtuvat alueen järjestykseen silloin, kun henkilö asuu alueella koetaan vahvemmin kuin ne loukkaukset, jotka ovat tapahtuneet ennen alueelle muuttoa (ks. esim.

---

¹⁰⁷ TKU/A/14/44:9.

¹⁰⁸ TKU/A/14/49:14; TKU/A/14/50:9; ks. myös s.57.

Kamppinen & al. 1995, 97). Tästä hyvä esimerkki on, kuinka eräs haastateltu nainen vastusti kerrostalojen rakentamista Port Arthuriin, mutta ei suhtaudu ”niin emotionaalisesti” Puutarhakatu 34:n kerrostaloon, koska ”se on ollu siinä aina ku mä muistan”.¹⁰⁹

6.2 Henkinen järjestys

Edellisessä luvussa tarkastelin sitä, miten haastattelemani portsalaiset kokivat asuinalueensa miljöön. Lisäksi osoitin, miten Port Arthurin miljöö ja asukkaiden siihen liittämiä käsitykset voidaan tulkita symbolisen järjestyksen ylläpidoksi. Tässä luvussa kiinnitän huomioni Port Arthurin materiaalista miljöötä kokemukselliseen puoleen¹¹⁰ ja osoitan, miten tämäkin voidaan analysoida symboliseksi järjestykseksi ja sen ylläpitämiseksi. On kuitenkin syytä pitää mielessä, että näitä kahta symbolisen järjestyksen muotoa ei tule ymmärtää toisistaan kategorisesti erillisiksi. Ennemmin kyse on yhden symbolisen järjestyksen kahdesta osasta, jotka ovat läheisessä suhteessa toisiinsa.

Ajatus henkisestä järjestyksestä perustuu siihen, että monet haastatellut pitivät alueen puutalojen ja muiden materiaalisten seikkojen lisäksi erilaisia kokemuksellisia asioita tärkeinä ja Port Arthuria leimaavina. Esimerkiksi vuonna 1978 alueelle muuttanut nainen totesi, että ”Portsas on -- semmonen iha oma henkensä”.¹¹¹ Toinen – vuodesta 2011 alueella asunut – nainen taas sanoi, että Port Arthur on ”pieni kylä kaupungin sisällä”¹¹² ja vuonna 1982 Port Arthuriin muuttanut nainen totesi vastaavasti, että alueella asuminen on ”melkeen ku maalla asus”¹¹³. Neljä vuotta alueella asunut nainen puolestaan koki Port Arthurin maanläheiseksi ja

---

¹⁰⁹ TKU/A/14/46:15; ks. liite 1, kuva 17.

¹¹⁰ Kokemuksellisuudella tarkoitan haastateltujen Port Arthuriin liittämiä piirteitä, jotka eivät ole välittömästi yhteydessä alueen materiaaliseen miljööseen.

¹¹¹ TKU/A/14/43:3.

¹¹² TKU/A/14/46:1; ks. myös TKU/A/14/44:14.

¹¹³ TKU/A/14/52:13; ks. myös TKU/A/14/44:2.

vaatimattomaksi ”sanan positiivises merkitykses”¹¹⁴ ja alueella yhdeksän kuukautta asunut mies piti Port Arthurin tunnelmaa hienona ja yhtenä keskeisenä syynä, miksi oli halunnut muuttaa alueelle.¹¹⁵ Nähdäkseni tämä ”Portsan henki” voidaan tiivistää kahteen asiaan: historiallisuuteen¹¹⁶ ja yhteisöllisyyteen.

Edellisessä luvussa toin esille, miten Wuorelan talon kohdalla rakennuksen pitkä ikä teki monen haastatellun mielestä rakennuksesta alueelle kuuluvan siitä huolimatta, että he olivat mieltäneet Port Arthurin ensisijaisesti puutaloalueeksi. Tällöin historiallisuus näyttäytyy oikeanlaisena keinona ylittää Port Arthurin rakennusten materiaalisen sisäpuolen (puutalo) ja ulkopuolen (ei-puutalo) välinen kahtiajako. Historiallisuus voidaan kuitenkin nähdä myös koko aluetta ja sen ”henkeä” leimavana asiana ja useat haastatellut kokivatkin sen Port Arthuria muusta Turusta erottavana piirteenä.¹¹⁷

Kysyessäni esimerkiksi alueella 1960-luvun alusta asti asuneelta naiselta, mikä Port Arthurista tekee erityisen asuinalueen nainen sanoi, että ”[n]o se on vanhaa historiaa -- se on historiallisesti vanha alue”.¹¹⁸ Huomattavasti kokemuksellisemmin Port Arthurin historiaa kuvasivat kuitenkin haastatteluhetkellä yhdeksän kuukautta alueella asunut mies ja vuodesta 1982 asti alueella asunut nainen. Mies oli haastattelun alussa kertonut alueen historian yhdeksi syyksi, miksi hän oli muuttanut alueelle. Pyytäessäni häntä tarkentamaan, miksi näin oli hän sanoi, että

V: ...en ainakaan ite tunnista mistään muusta -- kaupunginosasta mitään sellasta että -- pystys *tarttumaan* siihen historiaan samalla tavalla ja sitte se historia on niinku *läsnä* täällä joka päivä...¹¹⁹

---

¹¹⁴ TKU/A/14/51:3.

¹¹⁵ TKU/A/14/49:1.

¹¹⁶ Historiallisuudella en tarkoita varsinaisesti alueen historiaa tai siihen liittyviä tapahtumia, vaan sitä, miten haastattelemani Port Arthurin asukkaat suhtautuvat ja kokevat alueen historian ja miten tämä vaikuttaa heidän käsityksiinsä koko alueesta.

¹¹⁷ TKU/A/14/43:13; TKU/A/14/44:1; TKU/A/14/45:10; TKU/A/14/48:2; TKU/A/14/49:1; TKU/A/14/51:4, 7-8; TKU/A/14/52:2-3.

¹¹⁸ TKU/A/14/45:10.

¹¹⁹ TKU/A/14/49:2; painotus minun.

Alueelle vuonna 1982 muuttanut nainen puolestaan totesi, että muuttaessaan Turkuun hän ”halus tulla -- oikeesti sellaseen vanhempaan kaupunginosaan missä se historia niinku *tuntuu* ja näkyy ja *sen kans voi elää*”.¹²⁰ Historiallisuuden kokemuksellinen puoli tulee vielä selvemmin esille seuraavassa naisen kommentissa:

V: ...mä olen halunnu -- säilyttää vanhoja kaappeja -- koska niissä vanhoissa kaapeissa ja vanhoissa ovissa on niinku sellanen tietty henki -- ja mitään sellasta ei vois olla missään kerrostalossa samassa merkityksessä et -- tässä viehättää se et täs *elää* niinku siin *historiassa*...¹²¹

Sekä miehen että naisen kommentteista välittyy ajatus, että historia ja historiallisuus eivät tarkoita pelkästään asuinalueen ja sen rakennusten pitkää ikää, vaan kyse on kokonaisvaltaisemmasta ja heidän kokemukseen kiinnittyvästä asiasta. Kyse on ”elävästä historiasta”¹²², joka on alueella ”läsnä” ja jonka ”kans voi elää”. Kyse ei siis ole pelkästään vanhassa puutalossa asumisesta vaan yhtäläillä ”historiassa elämisestä”, mikä ei kerrostalossa olisi samalla tavalla mahdollista.

Paitsi yleisessä alueen tunnelmassa ja puutaloissa, historiallisuus oli monen haastatellun mielestä läsnä alueen yksityiskohdissa, kuten mukulakivikaduissa.¹²³ Esimerkiksi Port Arthuriin vuonna 2008 muuttanut nainen totesi niistä, että ”se on kans sitä semmosta nostalgisuutta menneen tuntua -- kai sitä on jotku hevosecki tallannu joskus mukava aatella”.¹²⁴ Vuodesta 1963 asti alueella asunut nainen puolestaan näki, että mukulakivikadut ”kuvastavat vanhaa” ja sitä, että ”se aika on jäänyt tänne että se ei oo lähteny karkuun”.¹²⁵ Molemmille naisille mukulakivikadut edustavat paitsi vanhaa ja esteettistä tiettyä, myös koko alueen pitkää historiaa ja vanhaa elämäntapaa (”hevosecki tallannu joskus”). Jälkimmäisen naisen kom-

---

¹²⁰ TKU/A/14/52:3; painotus minun.

¹²¹ TKU/A/14/52:11; painotus minun.

¹²² TKU/A/14/43:13.

¹²³ TKU/A/14/45:18; TKU/A/14/48:11; TKU/A/14/50:7; TKU/A/14/51:12.

¹²⁴ TKU/A/14/48:11.

¹²⁵ TKU/A/14/45:18.

mentista välittyä lisäksi ajatus, että kuvastamalla vanhaa mukulakivikadut toimivat tämän historiallisuuden symbolina.

Mukulakivikatujen lisäksi taloyhtiöiden nimikyltit voidaan tulkita eräänlaisiksi historiallisuuden symboleiksi.¹²⁶ Muun muassa alueelle vuonna 2004 muuttanut mies sanoi, että nimikyltti on ”jäännös menneisyydestä -- mitä Turusta nyt ei oikeen muualta löydy” ja jatkoi, että

V: ...kyl se nyt parempi on ku jossain joku se-ja-se niinku taloyhtiön plakaatti jossain kerrostalon kyljessä on metalliin -- tylsästi jollain niinku perussapluunalla vedetty...¹²⁷

Miehen mukaan taloyhtiöiden nimikyltit ovat siis ”jäänteitä menneisyydestä”, jotka erottavat Port Arthuria asuinalueena muusta Turusta. Keskeistä on juuri nimikyltin historiallisuutta henkivä ulkoasu ja sen mukana tuoma persoonallisuus. Näin kyltti on ”tylsästi perussapluunalla” tehdyn – ja kerrostalon seinässä olevan – nimikyltin vastakohta. Samassa hengessä toinen haastateltu mies piti nimikylttejä esimerkkinä historian arvostamisesta ja ”tuntemisesta”.¹²⁸ Port Arthuriassa vuodesta 2008 asti asunut nainen puolestaan totesi, että nimikyltit ”luo kans semmosta tietynlaista mukavaa henkeä -- jonkunlainen historian kunnioitus musta sekin”.¹²⁹

Molemmat haastatellut miehet liittivät myös taloyhtiö Rauhalan (Rauhankatu 22) päädyssä olevan ison ja koristeellisen taloyhtiön nimen alueen historiallisuuteen.¹³⁰ Port Arthuriassa yhdeksän kuukautta asunut mies näki, että sekä Rauhalan pääty että taloyhtiöiden nimikyltit kertovat siitä, että ”ollaani ylpeitä siitä historias- ta ja taustasta sellasesta vanhasta että sitä haalitaan edelleen”.¹³¹ Toisen miehen mukaan Rauhalan pääty taas oli – taloyhtiöiden nimikylttien tavoin – ”jäännös men-

---

¹²⁶ ks. liite 1, kuva 23.

¹²⁷ TKU/A/14/50:13.

¹²⁸ TKU/A/14/49:18.

¹²⁹ TKU/A/14/48:14–15; ks. myös TKU/A/14/43:30; TKU/A/14/52:21.

¹³⁰ ks. liite 1, kuva 14.

¹³¹ TKU/A/14/49:15.

neisydestä”, mitä ei näe ”keskustan alueella tai puhumattakaan nyt jostain lähiöstä”.¹³² Molempien mukaan sekä taloyhtiöiden nimikyltit että Rauhalan päädyn koristeet olivat esimerkkejä Port Arthurin historiasta ja tämän historian kunnioittamisesta. Näin molemmat voidaan ymmärtää alueen historiallisuuden ja muista Turun asuinalueista erottautumisen symboleina.

Samalla tavalla kuin puutalot toimivat materiaalisena sisäpiirinä erottamalla Port Arthurin muusta Turusta, voidaan historiallisuus nähdä Port Arthuria muusta Turusta erottavana henkisenä sisäpiirinä. Historiallisuus on siis paitsi oikeanlainen tapa ylittää materiaaliseen järjestykseen kuuluva vaatimus puutalosta (kuten Wuorelan talon kohdalla), myös koko aluetta määrittävä ja sitä muusta Turusta – erityisesti keskustan ja lähiöiden kerrostaloista – erottava asia. (Ks. Anttonen 2010, 140–141.) Port Arthurissa 2000-luvun alusta asti asuneen naisen sanoin: ”Portsaan liittyy se et ne talot on vanhoja”.¹³³ Tämä historiallisuus ilmenee sekä ”historiassa elämisessä” että tietyissä alueen historiallisuutta symbolisesti merkitsevissä yksityiskohdissa.

Historiallisuuden lisäksi yhteisöllisyys oli monen haastatellun mielestä keskeinen Port Arthuria määrittävä piirre ja kaikki haastatellut ottivat sen tavalla tai toisella esille.¹³⁴ Esimerkiksi alueelle vuonna 2010 muuttanut nainen sanoi, että ”yhteisöllisyys -- on se minkä takii mä kummiski tääl parhaiten viihdyn”.¹³⁵ Hieman samalla tavalla Port Arthurissa vuodesta 1982 asunut nainen kertoi, miten hän tykkää asua alueella, koska ”mä tykkään sellasesta yhteisöllisyydestä ja että tehdään yh-

---

¹³² TKU/A/14/50:10.

¹³³ TKU/A/14/44:21.

¹³⁴ Ks. esim. TKU/A/14/43:7; TKU/A/14/44:16; TKU/A/14/45:6; TKU/A/14/46:3; TKU/A/14/47:4; TKU/A/14/48:3; TKU/A/14/49:4, 7; TKU/A/14/51:2; TKU/A/14/52:6; poikkeuksena voidaan pitää alueelle vuonna 2004 muuttanutta miestä, koska hän ei korostanut yhteisöllisyyttä samalla tavalla henkilökohtaisesti tärkeänä piirteenä Port Arthurissa kuin muut haastatellut. Hänkin kuitenkin tiedosti yhteisöllisyyden ja siihen liittyvän turvallisuuden oleelliseksi osaksi Port Arthuria. (TKU/A/14/50:11.)

¹³⁵ TKU/A/14/51:4.

dessä”.¹³⁶ Alueella yhdeksän kuukautta asunut mies puolestaan totesi, että yhteisöllisyys tekee Port Arthurista sen mitä se on. Hänen mukaansa Port Arthur onkin ”tämmösen perinteisen yhteisöllisyyden viimeinen pesäke”.¹³⁷ Haastatellut siis pitivät yhteisöllisyyttä selkeästi tärkeänä asiana Port Arthurissa. Lisäksi alueella yhdeksän kuukautta asuneen miehen kommentissa yhteisöllisyys näyttäytyy asuin- aluetta selvästi leimaavana ja määrittävänä piirteenä. Näin yhteisöllisyys siis rinnastuu alueen puutalokantaan ja historiallisuuteen.

Moni haastateltu toikin esille, että yhteisöllisyys liittyy juuri Port Arthurin puutaloihin. Kyse oli asiasta, minkä moni koki portsalaisen puutaloasumisen ja kerrostaloasumisen keskeiseksi eroksi. Esimerkiksi Katsoessaan Puutarhakatu 34:n isoa kerrostaloa eräs haastateltu nainen totesi

V: ...jos mä asusin tossa nii emmä tiedä kyl mä varmaan asusin ihan vaan Turussa että -- varmaan se eläminen kerrostalossa tossa olis aika samanlaista ku eläminen missä tahansa et -- se yhteisöllisyys minkä mä koen niinko tässä kämpässä nii on sitä portsalaisuutta nii sillo sitä ei välttämättä oo niinko tossa kerrostalossa...¹³⁸

Nainen siis koki, että kerrostalossa asuminen – siitä huolimatta, että hän asuisi Port Arthurissa sijaitsevassa kerrostalossa – olisi samanlaista kaikkialla. Keskeinen ero Port Arthurin puutalossa asumiseen oli juuri kerrostalosta puuttuva yhteisöllisyys. Myös vuodesta 1963 asti Port Arthurin kerrostalossa asunut nainen totesi, että puutalossa ihmiset ”on enemmän keskenään kavereita kun tämmöses kerrostalossa” ja jatkoi että ”kyllähän mulla on tässä tietysti tuttavii täs talossa mutta -- ei niihin pääse sillä tavalla tutustumaan kun ei olla tuolla pihalla”.¹³⁹ Tällekin naiselle yhteisöllisyys liittyy ensisijaisesti Port Arthurin puutaloihin ja hän kokee, että

---

¹³⁶ TKU/A/14/52:4.

¹³⁷ TKU/A/14/49:4.

¹³⁸ TKU/A/14/44:16; ks. liite 1, kuva 17; aineistositaatissa esiintyvä ilmaisu ”mä varmaan asuin ihan vaan Turussa” viittaa haastattelun aikaisempaan vaiheeseen, jossa olin kysynyt naiselta onko hänen kotinsa Port Arthurissa vai Turussa. Nainen oli tuolloin mieltänyt Port Arthurin keskeiseksi hänen kotiaan määrittäväksi piirteeksi. (TKU/A/14/44:12; ks. myös luku 7.).

¹³⁹ TKU/A/14/45:6.

kerrostalo, jossa hän itse asuu, on tässä suhteessa erilainen kuin alueen puutalot.¹⁴⁰ Näin hän varmentaa edellisen haastattelun näkemyksen. Nainen myös liittää pihan ja yhteisöllisyyden yhteen.

Taloyhtiöiden pihat olivatkin keskeinen konteksti, jossa yhteisöllisyys haastateltujen kertoman mukaan ilmeni. Olen aikaisemmin jo tuonut esille, miten Port Arthurissa järjestetään kaksi koko alueen kattavaa tapahtumaa, sekä useampia yksittäisten taloyhtiöiden pihoille sijoitettavia tapahtumia.¹⁴¹ Kaikkien näiden tapahtumien merkitys on siinä, että ne luovat ja ylläpitävät alueen yhteisöllisyyttä.¹⁴² Esimerkiksi Port Arthuriin vuonna 1953 muuttanut naine totesi, että ”sehän vaan niinku lähentää ja tekee -- sen samanhenkisyden -- kaikki tämmöset tapahtumat”¹⁴³ ja vuodesta 1963 alueella asunut nainen koki, että tapahtumat ”on sitä yhteishenkee -- et saada ihmiset liikkumaan ja tulemaan sinne yhteen”¹⁴⁴. Haastatteluhetkellä neljä vuotta Port Arthurissa asunut nainen sanoi suoraan, että tapahtumien ”kautta luodaan yhteisöllisyyden tunnet”.¹⁴⁵

Symbolisen järjestyksen kannalta kolmen haastattelun naisen kommentit ovat kuitenkin erityisen merkittäviä. Näistä ensimmäinen, alueelle vuonna 1953 muuttanut nainen, totesi näin:

V: ...siihen [taloyhtiön satavuotisjuhlaan] kyl osallistuttiin paljon ja siel oli oikeen ruuat ja tota kaikki kahvitarjoilut ja *entiset asukkaat* nii paljon ku pystyttiin saamaan sinne niin tota otettiin...¹⁴⁶

---

¹⁴⁰ Kerrostaloalueen ja -asumisen erosta suhteessa puutaloasumiseen ks. myös TKU/A/14/47:19; TKU/A/14/48:5; TKU/A/14/49:1; TKU/A/14/51:1. Lisäksi omakotitaloalueen ja -asumisen erosta suhteessa puutaloasumiseen ks. TKU/A/14/48:5; TKU/A/14/52:4.

¹⁴¹ Ks. luku 5.

¹⁴² TKU/A/14/43:15; TKU/A/14/45:7; TKU/A/14/46:4; TKU/A/14/47:7; TKU/A/14/48:4-5; TKU/A/14/51:6; TKU/A/14/52:7.

¹⁴³ TKU/A/14/47:7.

¹⁴⁴ TKU/A/14/45:7.

¹⁴⁵ TKU/A/14/52:6.

¹⁴⁶ TKU/A/14/47:7; painotus minun.

Vuonna 1978 alueelle muuttanut nainen puolestaan kommentoi pihamarkkinatapahtumaa seuraavasti:

V: ...ku se oli just tää et [normaalisti] ei voi mennä [Port Arthurin pihoil-
le] ku jos menis kattomaan -- nii -- heti joku kyttää et "mitä sä tääl-
teet" nii sit ku on tää pihamarkkinat nii silloin -- *saa oikeen luvan kanssa*
tulla kattomaan...¹⁴⁷

Kolmas, Port Arthuriin vuonna 2011 paluumuuttanut nainen totesi niin ikään pi-
hamarkkinoista, että ne edustavat eräänlaista *traditiota* ja kuinka

V: ...toissavuonna meillä oli siinä mejän pihas myyntii -- ja yks mies --
jäi siihen kaikkee jaaritteleen niin selvis et se oli asunu siel mun isän
kanssa samassa talossa silloin ku isä oli lapsi -- ja se muisti mun isän ja
se tunsu mun vaarin ja se oli semmonen vanha mies ja sit se alko vaan
itkee ja oli silleen et "voi et aika menee niin nopeasti" -- et ne *tapahtu-*
mat mahdollistaa -- uusii kohtaamisii -- eri sukupolvien välil -- vuosit-
tain toistuvat tapahtumat ne luo sitä -- *jatkumoo*...¹⁴⁸

Veikko Anttosen mukaan yhteisön ylläpitämä ja hellimä arvomaailma ilmaistaan
rituaalisissa toiminnoissa, mikä edelleen yhdistää yhteisön jäseniä toisiinsa. Lisäk-
si rituaalin konkretisoi yhteisöelämän kannalta keskeiset kategoriarajat ja näin
vahvistaa niitä. (Anttonen 2010, 128, 140.) Vaikka sen paremmin taloyhtiöiden
satavuotisjuhlat kuin piha- tai katumarkkinatkaan eivät ole luonteeltaan uskonnol-
lisia on niillä kuitenkin keskeinen merkitys monille haastattelemilleni Port Arthu-
rin asukkaille ja heidän kokemukselleen omasta asuinalueesta. Yhteisten tapahtu-
mien avulla asukkaat voivat luoda ja ylläpitää yhtä keskeistä asuinaluetta määrit-
tävää piirrettä: yhteisöllisyyttä. Tätä edelleen vahvistaa se, että tapahtumien aika-
na on mahdollista saada yhteys alueen ja oman taloyhtiön entisiin asukkaisiin ja
tällä tavalla luoda – alueelle vuonna 2011 Port Arthuriin paluumuuttaneen naisen
sanoin – "jatkumoo". Näin yhteiset tapahtumat myös liittävät yhteisöllisyyden ja
historiallisuuden, eli henkisen järjestyksen kaksi keskeistä komponenttia, hyvin
konkreettisella tavalla toisiinsa. Tästä näkökulmasta katsottuna yhteiset tapahtu-

---

¹⁴⁷ TKU/A/14/43:14–15; painotus minun.

¹⁴⁸ TKU/A/14/46:4; painotus minun. Ks. myös TKU/A/14/43:15; TKU/A/14/52:6.

mat voidaan tulkita Port Arthurin paikallisuutta ylläpitäväksi sekulaariksi rituaaliksi.

Toisaalta pihamarkkina-tapahtumaan liittyy myös toinen rituaalille tyypillinen piirre: ne luovat tilanteen, jossa yhteisön tavalliset normit tai säännöt eivät päde. Kyse on siis liminaalisesta tai liminoidisesta tilasta (Turner & Turner 1978 231–231; Turner 2007, 106–108). Tämä tulee esille edellä siteeratun, alueelle 1970-luvun lopulla muuttaneen naisen kommentissa. Hänen mukaansa pihamarkkinat edustavat tavallisuudesta poikkeavaa aikaa ja tilannetta, koska tuolloin muutkin kuin taloyhtiössä asuvat ihmiset ”saa oikeen luvan kanssa” tulla pihaille. Normaalisti tämä ei olisi mahdollista, koska ”joku kyttää et ”mitä sä tääl teet””. Samanlainen ajatus välittyy haastatteluhetkellä alueella yhdeksän kuukautta asuneen miehen kommentissa ”joka kesähän täällä on tämmöset että sisäpihat on *auki*”¹⁴⁹ ja vuonna 2010 Port Arthuriin muuttaneen naisen näkemyksessä, miten tapahtumat ”luo -- semmost vähän karnevaalitunnelmaa et jotain niinku *arjest poikkeavaa tapahtuu*”.¹⁵⁰ Pihamarkkinat ovat siis ”arjest poikkeava” tapahtuma, joka luo ”karnevaalitunnelmaa” ja jonka aikana Port Arthurin puutaloyhtiöiden muutoin suljetut sisäpihat ovat ”auki” myös muille kuin alueen ja taloyhtiöiden asukkaille. Tämä edelleen ylläpitää kokemusta Port Arthurista erillisenä asuinalueena ja siten samalla vahvistaa alueen asukkaiden kokemusta omasta portsalaisuudestaan.

Kuten yllä mainitsin yhteisten tapahtumien yksi merkitys on siinä, että mahdollistamalla eri sukupolven väliset kohtaamiset, jolloin tapahtumissa yhdistyy sekä historiallisuus että yhteisöllisyys. Yhteiset tapahtumat eivät olleet kuitenkaan ainoa tilanne, missä näin tapahtui. Osalle haastatelluista myös alueen miljöö mahdollisti tällaisen kokemuksen. Heille Port Arthurin entiset asukkaat olivat läsnä alueen

---

¹⁴⁹ TKU/A/14/49:17; painotus minun.

¹⁵⁰ TKU/A/14/51:6; painotus minun.

vanhoissa taloissa. Esimerkiksi Port Arthuriin 2010-luvun alussa muuttanut nainen sanoi alueen puutaloista, että

V: ...must tuntuu jotenki [että] -- näil kodeil on tietyl taval oma sielunsa tai silleen et niil on oma persoona ja -- mul on semmonen olo et kaikist asukkaist nii on jääny pieni pala näihin koteihin...¹⁵¹

Naisen mukaan edellisistä asukkaista on jäänyt ”pieni pala” koteihin, minkä vuoksi niillä on myös oma ”sielu” tai ”persoona”. Entiset asukkaat ovat siis läsnä rakennuksissa. Samalla tavalla ajattelivat myös kaksi muuta haastateltua. Toinen heistä – Port Arthurissa 13 vuotta asunut nainen – totesi asunnoista näin:

V: ...se ajatus on mun mielestä kauheen kiva et me asutaan asunnossa jossa on niinku asunu sata vuotta sitten joku muu ja -- vaiks tää on mun koti nii tääl on läsnä myöski ne -- muut perheet jotka on jotenki ollu niinku kaikkien näitten vuosikymmenien aikana mukana -- ja sit tänne tulee jo joku mejän jälkeenki...¹⁵²

Naisen kommentista välittyy selvästi kokemus siitä, että aikaisemmat sukupolvet ovat läsnä hänen kodissaan. Lisäksi nainen näkee itsensä ja perheensä osana historiaa, koska heidän jälkeensä asuntoon tulee asumaan seuraava perhe. Näin asunnot itsessään edustavat jatkumoa, jota aikaisemmin siteerattu nainen koki pihamarkkinoiden yhteydessä. Vuonna 1982 Port Arthuriin muuttanut nainen koki myös, että edelliset – erityisesti hänen kotitalonsa rakentajat – ovat läsnä hänen kodissaan:

V: ...mä haluan kunnioittaa niitä jotka on tehnyt tänne nämä kaikki ja sit mä haluun tehdä tähän vielä ekstra lisää ja sit me ollaan niinku yhdessä mä elän niiden kanssa jotka on tehny niinkun nää ovet ja noi hirret – se on niinku niiden kanssa elämistä...¹⁵³

Naisen mukaan vanhassa asunnossa asuminen tarkoittaa talon rakentajien kanssa elämistä. Kyse on siis samanlaisesta ”historiassa elämisestä”, jota käsittelin luvun

---

¹⁵¹ TKU/A/14/51:6.

¹⁵² TKU/A/14/44:21.

¹⁵³ TKU/A/14/52:21.

alussa. Keskeinen keino tämän yhteyden saamiseen on haastatellun mukaan hänen oma asunnon remontoiminen. Näin nainen muokkaa omaa asuntoaan (eli Andersonin käsittein jättää jälkiä; ks. Anderson 2009, 5) ja siten liittää itsensä osaksi oman kotinsa ja koko alueen historiaa. Näin Port Arthurin asunnoilla on merkitystä alueen asukkaille paitsi hienoina materiaalisina objekteina, myös kokemuksellisesti vahvoina paikkaan kiinnittymisen symboleina. Keskeisiä keinoja tähän paikkaan kiinnittymisessä ovat alueen yhteiset tapahtumat ja niiden avulla luotu yhteisöllisyyden tunne, sekä osalla asukkaista alueen historiallisuudesta kumpuava ylihistoriallinen yhteisöllisyys oman kodin entisten asukkaiden kanssa.

Materiaalisen järjestyksen kohdalla keskeinen sitä määrittävä piirre on tämän järjestyksen suojeleminen. Tämä pätee myös henkisen järjestyksen kohdalla, mikä ilmenee kolmella tavalla. Ensinnäkin, kuten edellisessä luvussa toin esille, monet haastatellut halusivat puolustaa ja suojella alueen historiallista puutalomiljöötä kerrostaloilta ja muilta alueelle sopimattomiksi kokemiltaan uudisrakennuksilta. Kyse ei kuitenkaan ole yksinomaan miellyttäväksi koettujen rakennusten suojelemisesta, vaan yhtäläillä ”Portsan hengen” suojelemisesta. Näin siksi, että historiallisuus ja yhteisöllisyys ovat vahvasti sidoksissa Port Arthurin miljööseen. Kerrostalot eivät uhkaa pelkästään alueen rakennuskantaa, vaan myös asukkaiden kokemusta alueen historiallisuudesta ja yhteisöllisyydestä, sekä mahdollisuutta ”elää historiassa”. Näin Turun taudin ”moraaliton politiikka” (Douglas & Wildavsky 1982, 47) ulkoisena uhkana uhkaa myös henkistä järjestystä. Tämä tulee selvästi esille niissä esitellyissä näkemyksissä, joissa kerrostalot nähdään vähemmän yhteisöllisinä kuin puutalot, ja joissa Port Arthurin miljöö koetaan (historiansa vuoksi) persoonallisemmaksi kuin Turun keskusta tai kerrostalolähiöt.

Toisaalta Port Arthurin puutalojen pihoilla on erityinen merkitys juuri henkisen järjestyksen kannalta. Eräs haastateltu nainen toikin esille, miten vanha yhteisölli-

nen elämäntapa on ”jäänyt -- Portsaaan ku ne talot on sillai”.¹⁵⁴ Alueen puutalojen tiiviit sisäpihat siis ovat yksi keskeinen alueen yhteisöllisyyttä selittävä tekijä. Lisäksi pihat ovat merkittäviä myös eräänlaisina sosiaalisen toiminnan keskuksina, koska lähes kaikki yhteiset tapahtumat sijoittuvat niihin. Nähdäkseni pihat – vaikka ovatkin materiaalisia – ovat keskeisiä juuri henkisen järjestyksen kannalta ja osa haastatelluista halusikin suojella pihvoja. Neljän haastatellun kohdalla tämä ilmeni niin, että he halusivat pitää pihat autottomina, koska autojen vähäinen määrä pihoilla mahdollistaa tilan varaamisen ensisijaisesti asukkaiden (yhteisölliseen) vapaa-ajanviettoon. Lisäksi haastatellut kokivat, että autottomuus on myös turvallisuustekijä: autojen vähäisyys tarkoittaa turvallista pihvaa.¹⁵⁵ Lisäksi yksi heistä, Port Arthurissa vuodesta 2011 asti asunut nainen, totesi seuraavaa:

V: ...ku Portsas on aina ollu semmoset yhteispihat -- ja nyt on tullu paljon sitä et ihmiset laatottaa -- siit oman ulko-oven vierest ja kiinteistövälittäjät tekee sitä et ne myy sitä -- omalla pihalla -- [m]ikä on ihan bullshittii koska -- kun sä ostaat asunnon Portsast nii et sä osta -- aarejakaan siit pihast vaan ne on kaikki yhteisii -- et ihmiset ajattelee et se on semmonen perusrivari -- minkä ne ostaat...¹⁵⁶

Nainen selvästi kokee, että yleistyvä tapa ymmärtää Port Arthurin pihat yksityisinä pihoina on huono, koska pihat ovat hänen mielestään lähtökohtaisesti yhteispihoja. Nähdäkseni oleellista on juuri yhteispihojen merkitys yhteisöllisyyden kannalta: ilman yhteisiä pihvoja ei yhteistä toimintaakaan voida järjestää, tai ainakin se on huomattavasti hankalampaa ja, koska yhteinen toiminta on yhteisöllisyyden ylläpidon kannalta tärkeää, yksityispihat uhkaisivat vähentää myös yhteisöllisyyttä ja tehdä Port Arthurin puutaloista ”perusrivareita”.

Kolmas tapa, jolla henkistä järjestystä pyritään säilyttämään ja suojelemaan ilmenee kokemalla erilaisten ei-yhteisöllisten ihmisten mahdollisen muuttamisen alu-

---

¹⁵⁴ TKU/A/14/43:7.

¹⁵⁵ TKU/A/14/43:14; TKU/A/14/46:15; TKU/A/14/48:21–23; TKU/A/14/51:7, 19.

¹⁵⁶ TKU/A/14/46:6.

eelle uhkaavana asiana.¹⁵⁷ Alueella neljä vuotta asunut nainen tiivistä tämän hyvin: ”ehkä se on siin se uhka et jos muuttaa paljon semmosii ihmisii ketkä ei halua tätä sosiaalist puolta -- nii se voi tietty sit syödä sitä yhteisöllisyyttä”.¹⁵⁸ Lisäksi yhdeksän kuukautta Port Arthurissa asunut mies liitti yhteisöllisyyden myös koko alueen rapistumiseen: ”kai semmonenki voi olla uhka sitte että -- jotenki yhteisöllisyys vähenee -- ja sen myötä rupee rapistumaan talot”.¹⁵⁹ Ei-yhteisölliset ihmiset eivät siis ole uhka pelkästään henkiselle järjestykselle vaan myös materiaaliselle järjestykselle. Näin materiaallinen ja henkinen järjestys ovat yhteydessä toisiinsa.

Tässä luvussa olen käsitellyt Port Arthurin symbolisen järjestyksen henkistä puolta. Kuten luvusta käy ilmi, en viittaa henkisellä järjestyksellä hengellisyyteen, henkisyteen saatikka uskonnollisuuteen. Sen sijaan kyse on niistä Port Arthuria määrittävistä ja muista alueista erottavista piirteistä, jotka asukkaat kokevat tärkeiksi ja joita he haluavat puolustaa, mutta joilla ei ole välitöntä yhteyttä alueen fyysiseen miljööseen. Port Arthurin kohdalla kaksi tällaista piirrettä ovat alueen historiallisuus ja yhteisöllisyys, jotka yhdessä muodostavat alueelle oman ”Portsan hengen”. Toisaalta, vaikka kummallakaan näistä ei kokemuksellisenä asiana ole välitöntä yhteyttä Port Arthurin fyysiseen miljööseen, ovat molemmat kyllä yhteydessä siihen. Näin ensinnäkin siksi, että kokemus historiallisuudesta ei lähtökohtaisesti ole mahdollinen ilman vanhaa asuinalueita. Toisaalta Port Arthurin yhteisöllisyys on myös riippuvainen alueen arkkitehtuurista: ilman tiiviitä sisäpihoja yhteisöllisyys ei todennäköisesti voisi olla samanlaista. Lisäksi pihat ovat tärkeitä yhteisöllisyyden kannalta siksi, että ne ovat sosiaalisen toiminnan keskuksia. Pihat voidaankin nähdä koko Port Arthurin kannalta merkityksellisenä symbolisena keskuksena, koska niissä yhdistyvät alueen materiaallinen järjestys (vanha puutalomiljö) sekä henkinen järjestys (historiallisuus ja yhteisöllisyys).

---

¹⁵⁷ TKU/A/14/44:23; TKU/A/14/49:22; TKU/A/14/51:19–20; ks. myös TKU/A/14/43:21–22.

¹⁵⁸ TKU/A/14/51:20.

¹⁵⁹ TKU/A/14/49:22.

7 ONKO PORTSALAISUUS IDENTITEETTI?

Tähän mennessä olen tarkastellut Port Arthuriin asuinalueena liittyviä asioita. Näillä on vahva liittymäkohta alueen asukkaiden kokemuksiin, mutta viimekädessä kyse on kuitenkin juuri asuinalueeseen liittyvistä merkityksistä. Tämän luvun keskeinen sisältö on Port Arthurin, sen asukkaiden ja identiteetin välinen suhde. Luvun keskeisenä sisältönä on kysymys siitä, voidaanko portsalaisuutta pitää identiteettinä, ja jos voidaan, niin mitä tämä oikeastaan tarkoittaa.

Koska Port Arthur on asuinalue ja siten lähtökohtaisesti maantieteellinen alue, on luonteva lähtökohta identiteetin tarkasteluun jako paikan identiteettiin ja paikkaidentiteettiin (Paasi 1984, 151–157). Tässä yhteydessä paikan identiteetti tarkoittaa Port Arthuria itsenäisenä ja muista Turun kaupunginosista ja asuinalueista erillisenä alueena. Paikkaidentiteetti taas viittaa Port Arthurin asukkaiden henkilökohtaiseen identifioitumiseen kyseiselle asuinalueelle.

Sekä paikan identiteetti että paikkaidentiteetti palautuvat edellisessä luvussa kuvaamaani portsalaiseen symboliseen järjestykseen. Näin ensinnäkin siksi, että järjestyksen avulla Port Arthur rajautuu – ja se rajataan – muusta Turusta erilliseksi asuinalueeksi. Näin Port Arthurille muodostuu oma paikan identiteetti. Tämän ytimessä on materiaalisen järjestyksen kannalta keskeinen vanha puutalomiljöö kaikkine asukkaiden arvostamine yksityiskohtineen. Näitä haastatellut pitivät keskeisinä tekijöinä alueen omaleimaisuuden kannalta.¹⁶⁰ Lisäksi henkiseen järjestykseen kuuluvat historiallisuus ja yhteisöllisyys olivat monen haastatellun mielestä vahvasti Port Arthuria määrittäviä piirteitä. Näin ollen paikan identiteetin kannalta myös symbolisen järjestyksen henkisellä puolella on merkitystä.¹⁶¹

---

¹⁶⁰ Ks. luku 6.1.

¹⁶¹ Ks. luku 6.2.

Paikkaidentiteetin kannalta tutkimusaineistoni on hieman ongelmallisempi. Tämä johtuu siitä, että tutkimushaastattelujen aikana en suoraan kysynyt haastateltujen identifioitumisesta alueelle. Tästä johtuen harva haastateltu kuvasi omaa suhdettaan Port Arthuriin identiteetin käsitteellä. Poikkeuksena olivat kaksi haastateltua naista ja toinen miehistä. Heistä molemmat naiset pitivät Port Arthuria osana omaa identiteettiään.¹⁶² Mies puolestaan näki, että identiteetin liittäminen Port Arthurissa asumiseen on ”liian vahvasti sanottu”.¹⁶³

Toisaalta, vaikka en kysynyt haastatelluilta suoraan heidän identifioitumisestaan Port Arthuriin, kysyin heiltä, paikantavatko he oman kotinsa ensisijaisesti Turkuun vai Port Arthuriin.¹⁶⁴ Haastatelluista ainoastaan yksi – edellä siteerattu mies – piti kotiaan selvästi Turussa.¹⁶⁵ Lopuista yhdeksästä haastatelluista viisi¹⁶⁶ piti kotiaan selvästi Port Arthurissa ja loput neljä¹⁶⁷ Turussa, mutta he kokivat tärkeäksi painottaa, että Turussa koti sijaitsee juuri Port Arthurissa. Tästä näkökulmasta suurin osa haastattelemistani portsalaisista identifioituvat ainakin jollain tavalla Port Arthuriin, mikä tukee ajatusta portsalaisesta paikkaidentiteetistä.

Toisaalta, ennemmin kuin asukkaiden konkreettisesta Port Arthuriin identifioitumisesta, olen kiinnostunut siitä, millä keinoin ajatusta Port Arthurista erityisenä alueena ja siihen perustuvaa portsalaisuutta tuotetaan ja ylläpidetään. Tästä näkökulmasta portsalaisuutta ja portsalaisista paikkaidentiteettiä on hedelmällistä tarkastella samankaltaisuuden ja eron tuottamisen prosessina (Jenkins 2008, 18).

---

¹⁶² TKU/A/14/46:2; TKU/A/14/51:10.

¹⁶³ TKU/A/14/50:5.

¹⁶⁴ Tein tämän siten, että pyysin haastateltuja kuvittelemaan palaavansa lomamatkalta kotiin ja tämän jälkeen kertomaan, onko tämä koti Port Arthurissa vai Turussa.

¹⁶⁵ TKU/A/14/50:4–5.

¹⁶⁶ TKU/A/14/43:9; TKU/A/14/46:2; TKU/A/14/47:11; TKU/A/14/48:8; TKU/A/14/52:11.

¹⁶⁷ TKU/A/14/44:12; TKU/A/14/45:12; TKU/A/14/49:6; TKU/A/14/51:9–10.

Jenkinsin mukaan identiteetin kannalta keskeiset samankaltaisuuden kokemukset ja erilaisuuden tiedostaminen perustuvat näiden molempien symboliseen ja rituaaliseen tuottamiseen (Jenkins 2008, 6). Port Arthurin paikan identiteetin kohdalla tämä palautuu – kuten yllä mainitsin – pääasiassa alueen materiaaliseen järjestykseen, mutta jossain määrin myös henkiseen järjestykseen. Portsalaisen paikakidentiteetin symbolis-rituaalisen tuottamisen kannalta keskeisessä asemassa ovat taas yhteisöllisyyttä luovat ja vahvistavat tapahtumat.¹⁶⁸ Näiden tapahtumien avulla tapahtuva yhteisöllisyyden vahvistaminen tuottaa ja ylläpitää käsitystä yhteisöllisyydestä ja yhdessä toimimisesta oleellisena osana portsalaisuutta. Tämä puolestaan vahvistaa asukkaiden – ja erityisesti niiden, jotka kokevat yhteisöllisyyden tärkeäksi – identifioitumista alueelle. Lisäksi katu- ja pihamarkkinat ovat tapahtumista erityisasemassa siksi, että niiden aikana myös ne ihmiset, jotka eivät asu Port Arthurissa voivat tutustua alueeseen ja etenkin puutalo-yhtiöiden pihoihin. Tällä tavalla muualla ja Port Arthurissa asuvien välinen ero tulee konkreettisesti esille, mikä tuottaa ja ylläpitää ajatusta Port Arthurista muusta Turusta erillisenä ja erityisenä asuinalueena.

Lisäksi taloyhtiöiden nimien julkituominen voidaan ymmärtää portsalaisen paikakidentiteetin tuottamiseksi. Osa haastatelluista toikin tämän esille. Esimerkiksi Port Arthurissa haastatteluhetkellä 13 vuotta asunut nainen sanoi, että taloyhtiöiden nimikyltit ovat ”myöskin sitä semmosta niinko identiteettiä että -- tämä on nyt -- ei mikä tahansa vaan -- Tiera tai -- Rauhala tai joku muu”.¹⁶⁹ Port Arthuriin yhdeksän kuukautta ennen haastattelua muuttanut mies totesi samassa hengessä, että nimikyltit ovat ”identiteetin rakentamista -- ja -- oman historiansa tuntemista”.¹⁷⁰ Kyse on siitä, että nimien julkituominen liittyy erilliset taloyhtiöt symboli-

---

¹⁶⁸ Ks. TKU/A/14/43:15; TKU/A/14/45:7; TKU/A/14/46:4; TKU/A/14/47:6; TKU/A/14/48:4–5; TKU/A/14/51:6; TKU/A/14/52:7.

¹⁶⁹ TKU/A/14/44:19.

¹⁷⁰ TKU/A/14/49:18; ks. myös TKU/A/14/43:26–27; TKU/A/14/45:22, 28; TKU/A/14/48:14–15; TKU/A/14/51:17; TKU/A/14/52:21.

sesti yhteen ja näin ylläpitää ajatusta Port Arthurista historiallisesti merkittävänä ja erityisenä asuinalueena. Tällä tavalla ylläpidetään ajatusta asuinalueesta, jossa asuminen historiallisessa puutalossa on kaikille alueen asukkaille yhteistä.

Erilaiset yhteiset tapahtumat ja taloyhtiöiden nimikyltit voidaan siis ymmärtää kollektiivisina symbolis-rituaalisina keinoina herättää Port Arthurin asukkaissa yhteenkuuluvuuden ja samankaltaisuuden kokemuksia ja näin ylläpitää portsalaisuutta. Lisäksi näiden avulla tuotetaan eroa suhteessa muihin Turun asuinalueisiin ja erityisesti uusiin kerrostaloihin.¹⁷¹ Eron tuottaminen tapahtui joidenkin haastateltujen kohdalla myös subjektiivisella tasolla heidän verratessaan Port Arthuria aikaisempaan tai aikaisempiin asuinpaikkoihinsa.¹⁷² Esimerkiksi alueella 13 vuotta asunut nainen totesi, että muuttaessaan Port Arthuriin hän nimenomaan halusi ”kerrostalosta poijes”.¹⁷³ Vastaavalla tavalla Port Arthuriin 2010-luvun alussa muuttanut nainen halusi muuttaa Port Arthuriin, koska hän oli ”kyllästynyt kerrostaloelämään”, ja koska hänen aikaisemmassa talossa ”ei kauheesti tunnettu naapureit ja tuli tosi semmonen anonyymiolo”.¹⁷⁴ Molemmille naisille Port Arthurissa asuminen on siis erilaista verrattuna kerrostalossa asumiseen. Jälkimmäinen nainen liittyy tämän erilaisuuden myös eksplisiittisesti Port Arthurin yhteisöllisyyteen. Tähän yhteisöllisyyteen liittyvää eroa korosti myös alueella vuodesta 2008 asti asunut nainen. Hänen mukaansa ero aikaisemman asuinpaikan ja Port Arthurin välillä tuli esille taloyhtiön talkoiden kohdalla:

V: ...et kyllähän niinku entisessäki paikassa oli talkoita mut se oli -- aika paljonki erilaista et siel kyllä niinku väkeä tuli mutta se oli enempi sitä kaljan juontia ja -- hyvissä ajoin oli alotettu et -- edellisviikonloppu-

---

¹⁷¹ Ks. luku 6.1.

¹⁷² TKU/A/14/44:1; TKU/A/14/46:10; TKU/A/14/48:5; TKU/A/14/49:1; TKU/A/14/50:3; TKU/A/14/51:1; yleisemmin Port Arthurin erilaisuudesta suhteessa muihin asuinalueisiin ja kerrostaloasumiseen ks. esim. TKU/A/14/43:13-14; TKU/A/14/45:10-15; TKU/A/14/47:18-19; TKU/A/14/52:10.

¹⁷³ TKU/A/14/44:1.

¹⁷⁴ TKU/A/14/51:1.

na jotkut parhaimmillaan oli alottanu -- täällä se -- toimii silleen vähän niinku paremmalla meiningillä...¹⁷⁵

Kyse on siis siitä, että Port Arthurin asukkaat pyrkivät luomaan ja ylläpitämään tietynlaista käsitystä Port Arthurista, minkä avulla Port Arthur saa oman paikan identiteettinsä.¹⁷⁶ Tämä käsitys Port Arthurista toimii myös asukkaiden mahdollisen portsalaisen paikkaidentiteetin taustana. Lisäksi kerrostalojen ja muiden aluetta uhkaavien asioiden mahdollinen leviäminen alueelle voi vahvistaa asukkaiden identifioitumista alueelle (ks. Douglas & Wildavsky 1982, 127). Se, kuinka moni asukkaista varsinaisesti kokee paikkaidentiteetin mukaista vahvaa asuinalueelle identifioitumista on oman näkökulmani kannalta toissijaista. Oleellista on, että tällaista toimintaa ja rajanvetoa tapahtuu. Stuart Hallin mukaan identifioituminen ei ole koskaan automaattista, koska "identiteetti vaihtelee sen mukaan, kuinka subjektia puhutellaan" (Hall 1999a, 28). Näin ne Port Arthurin asukkaat, joita Port Arthurissa ja sen asukkaiden keskuudessa ilmenevä symbolis-rituaalinen toiminta puhuttelee, omaksuvat todennäköisesti myös portsalaisen paikkaidentiteetin. Tässä suhteessa tärkeää on myös se, kuinka suuressa määrin yksilö kokee Port Arthurin henkilökohtaisesti merkitykselliseksi paikaksi.¹⁷⁷

Port Arthurin paikan identiteettiä ja portsalaista paikkaidentiteettiä voidaan tarkastella myös identiteetin muutoksen näkökulmasta (Jenkins 2008, 5, 17; Hall 1999a, 23, 39). Tästä näkökulmasta keskeinen tekijä Port Arthurin paikan identiteetin kohdalla on aikaisemmin kuvattu alueen gentrifikoituminen.¹⁷⁸ Aikaisemmin Port Arthur oli ensisijaisesti työläiskaupunginosa, jonka maine ja identiteetti

---

¹⁷⁵ TKU/A/14/48:5.

¹⁷⁶ Paikallisella kaupunginosayhdistyksellä on eittämättä merkittävä osuus Port Arthuria koskevien käsitysten tuottamisessa ja muokkaamisessa. Tässä tutkielmassa kuitenkin sivuutan Ports ry:n roolin, sillä olen kiinnostunut juuri asukkaiden käsityksistä. Lisäksi, Ports ry koostuu yhtäläillä alueen asukkaista.

¹⁷⁷ Ks. luku 5.

¹⁷⁸ Ks. luvut 1.2.1 ja 3.

oli hyvin toisenlainen. Tämän moni haastateltu myös tiedosti.¹⁷⁹ Esimerkiksi alueelle 2000-luvun alussa muuttanut nainen sanoi, että

V: ...täs on varmaan niinku tapahtunu aikamoinen -- arvostuksen muutos et jotkut niinku meijän -- isovanhemman ikäsille niille tää Portsa on ollu vähän niinku semmosta epämäärästä seutua mis asuu vähän epämääräsiä ihmisiä -- ja sit taas -- nykyään se arvostus on aikamoista...¹⁸⁰

Sen lisäksi, että Port Arthurin maine ja asema osana Turkua on muuttunut arvostetummaksi, gentrifikaation mukanaan tuoma muutos näkyy Port Arthurin yhteisöllisyyden luonteen muutoksessa. Pitkään Port Arthurissa asuneiden kommentaateista käy nimittäin selväksi, että yhteisöllisyys oli aikaisemmin suuressa määrin välttämättömyys, mitä ilman arjessa ei olisi pärjätty. Esimerkiksi Port Arthurin 1950-luvun alussa muuttanut nainen kertoi, miten ennen sisävessoja pihalla sijainneen ulkovessan siivous hoidettiin vuoroviikoin taloyhtiössä asuvien perheiden toimesta.¹⁸¹ Nykyisin yhteisöllisyys ilmenee erilaisina yhteisinä juhlina ja vapaa-ajanviettona. Tällä tavalla yhteisöllisyys liittyy välttämättömyyden sijasta ennemminkin eräänlaiseen elämäntapaan, jota monet alueelle muuttavat kaipaavat.

Identiteetin muutos ei kuitenkaan tarkoita pelkästään uuden identiteetin omaksumista vaan myös vanhan mahdollista menettämistä (Hall 1999a, 28). Yi-Fu Tuan on todennut, että ihmisillä "on taipumus sekoittaa [paikan] stabiliteetti integriteettiin" (Tuan 2006, 16). Tämä tarkoittaa sitä, että ihmiset yleensä kokevat heille tärkeiden paikkojen pysyvyyden riippuvan tämän paikan eheydestä. Mikäli paikka muuttuu riittävän merkittävällä tavalla, myös sen asema yksilön kannalta merkityksellisenä paikkana muuttuu.

---

¹⁷⁹ TKU/A/14/44:11; TKU/A/14/46:8; TKU/A/14/47:1-2, 4; TKU/A/14/49:3-4; TKU/A/14/50:2; TKU/A/14/52:3; ks. myös TKU/A/14/43:19, 34.

¹⁸⁰ TKU/A/14/44:11.

¹⁸¹ TKU/A/14/47:4-5.

Kuten olen tuonut esille, Port Arthur on ymmärrettävissä haastatelluille tärkeäksi paikaksi.¹⁸² Keskeisiä asioita tässä suhteessa olivat alueen historiallinen puutalomiljö ja yhteisöllisyys, sekä haastateltujen elämänhistoriat ja niihin liittyvät kokemukset. Koska kerrostalot uhkaavat miljöötä kokonaisuudessaan, uhkaavat ne samalla haastatelluille merkityksellistä paikkaa. Tässä kohtaa Tuanin huomio paikan pysyvyyden ja identiteetin välisestä suhteesta on tärkeä. Hänen mukaansa paikan hävittäminen – tai radikaali muutos – tuntuu kuin ”osa omaa itseä pyyhkäistäisiin pois” (Tuan 2006, 18). Näin merkityksellisen paikan – jonka varaan paikkaidentiteetti rakentuu – muutos vaikuttaa myös yksilön paikkaidentiteettiin. Koska symbolisella järjestyksellä ja sen tuottamisella on oleellinen merkitys portsalaisen paikkaidentiteetin synnyttämisessä ja ylläpitämisessä, Port Arthurin puutalomiljöön muuttuminen ja kerrostaloistuminen uhkaa paitsi tätä järjestystä, myös alueella asuvien mahdollista paikkaidentiteettiä. Näin siksi, että Port Arthur ei olisi muutoksen jälkeen enää kokemuksellisesti sama paikka, johon osa alueella asuvista ihmisistä on identifioitunut.

Yksiselitteistä vastausta kysymykseen, onko portsalaisuus identiteetti, ei voida antaa. Kyse on identiteetistä, mikäli ihminen kokee niin. Nähdäkseni oleellisempaa on kuitenkin ymmärtää, että – riippumatta siitä, kuinka moni Port Arthurin asukas tosiasiallisesti identifioituu alueelle – Port Arthuriin ja siellä asuvien ihmisten kollektiiviseen toimintaan liittyy piirteitä, jotka tarjoavat mahdollisuuden portsalaisen paikkaidentiteetin omaksumiseen. Voidaankin todeta, että Port Arthurin paikan identiteetti määrittyy vahvasti symbolisen järjestyksen pohjalta: järjestys rajaa ja erottaa alueen symbolisesti muusta Turusta erilliseksi kokonaisuudeksi. Portsalainen paikkaidentiteetti puolestaan tarkoittaa yksilön (vahvaa) henkilökohtaista suhdetta Port Arthuriin. Kyse on siis henkilökohtaisesti merkityksellisen paikan ja Port Arthurin symbolisen järjestyksen yhdistymisestä yksilön kokemuksessa.

---

¹⁸² Ks. luku 5.

8 LOPUKSI

Asuinalue voidaan ymmärtää symbolijärjestelmäksi, jota ylläpidetään säätelemällä alueelle kuuluvia ja kuulumattomia asioita. Tämä symbolijärjestelmä koostuu sekä materiaalisista että ei-materiaalisista tai kokemuksellisista (henkisistä) asioista ja se liittyy edelleen niihin mekanismeihin, joiden pohjalta asuinalueesta muodostuu asukkaalle merkityksellinen paikka. Luvuissa 5–7 olen kuvannut tätä prosessia kolmen käsitteen, tilan ja paikan, symbolisen järjestyksen sekä identiteetin avulla. Olen esittänyt nämä toisistaan erillisinä, mutta todellisuudessa kyse on prosessista, jossa jokainen osa-alue on vuorovaikutuksessa toisten kanssa. On tärkeää ymmärtää, että asuinalueen symbolinen järjestys on analyyttinen konstruktio, ei asuinalueen asukkaiden tiedostetusti luoma ja ylläpitämä asuinaluetta määrittävä yhtenäinen kokonaisuus.

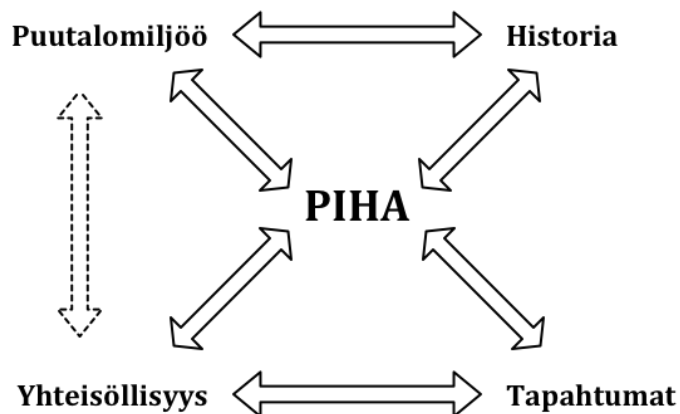
Tekemäni analyysin pohjalta Port Arthur näyttäytyy asukkaille merkityksellisenä paikkana, jonka keskeinen osa on alueen puutalomiljö. Tämä pitää sisällään myös alueen mukulakivikadut. Yhteistä molemmille on niiden pitkä ikä ja se, että molemmat rajaavat Port Arthuria muusta Turusta erilliseksi maantieteelliseksi kokonaisuudeksi. Molemmat myös tekevät alueesta haastateltujen mielestä miellyttävän ja näin osaltaan vaikuttavat asukkaiden alueelle kiinnittymiseen. Jon Andersonin käsittein kyse on siis paikkaa määrittävistä ja siihen liittyvistä merkityksiä välittävistä jäljistä. Samankaltainen funktio on myös alueen yhteisillä tapahtumilla. Lisäksi tärkeä merkitys on yksilön omilla henkilökohtaisilla kokemuksilla, koska juuri ne muuttavat abstraktin tilan merkitykselliseksi paikaksi. Hyvä esimerkki tästä oli haastateltujen tapa suhtautua kahteen Port Arthurin alueella sijaitsevaan puistoon. Niille haastatelluille, joille puistot olivat merkityksellisiä (esimerkiksi lasten leikkipaikkoina) kokivat puistot tärkeiksi koko Port Arthurin kannalta. Vastaavasti ne haastatellut, joiden kohdalla puistoihin ei liittynyt henkilökohtaisesti merkityksellisiä tapahtumia eivät myöskään kokeneet puistoja yleisellä tasolla merkityksellisiksi.

Tämä maantieteellisen rajaamisen ja kulttuurisen järjestämisen prosessi voidaan nähdä myös symbolisena toimintana. Tällöin Port Arthur näyttäytyy järjestyksenä, jota alueen asukkaat pyrkivät ylläpitämään joko suojelemalla tärkeäksi kokemiaan asioita tai puolustautumaan uhkaaviksi kokemiltaan asioilta. Symbolinen järjestys voidaan edelleen jakaa kahteen osaan: materiaaliseen ja henkiseen järjestykseen. Molempien kohdalla alueen puutalot ovat keskeisessä asemassa: koska Port Arthur on haastateltujen mielestä juuri puutaloalue, voidaan kerrostalot nähdä tätä aluetta uhkaavana anomaliana. Samalla tavalla myös mukulakivikatujen korvaamista asfalttipäällysteisillä teillä pidettiin negatiivisena asiana, sillä tämä uhkasi alueen historiallista henkeä. Lisäksi historiallisuutta voidaan pitää merkittävänä myös siksi, että sen avulla muutoin anomaliset kivi- ja kerrostalot voidaan lukea alueelle sopiviksi, kuten haastateltujen tapa suhtautua Wuorelan taloon osoittaa.

Historiallisuus on osalle haastatelluista merkityksellinen myös kokemuksellisesta näkökulmasta. Tuolloin historiallisuus ei tarkoita alueen rakennusten ikää vaan kokemuksellista historiassa elämistä. Nämä haastatellut saattoivat kokea, että heidän asuntonsa tai taloyhtiönsä edelliset asukkaat olivat edelleen jollain tasolla läsnä, minkä vuoksi puutaloja haluttiin myös kunnioittaa ja suojella liian radikaaleilta muutoksilta. Historiallisuus onkin Port Arthurin henkisen järjestyksen keskeinen elementti. Historiallisuuden lisäksi Port Arthurin henkiseen järjestykseen kuuluu yhteisöllisyys, jonka monet haastatellut liittivät juuri alueen puutaloihin ja tiiviisiin sisäpihoihin. Yhteisöllisyyden liittyminen puutaloihin ja sisäpihoihin osoittaa, että symbolisen järjestyksen materiaalista ja henkistä puolta ei tule nähdä toisistaan irrallisiksi vaan molemmat ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Tästä johtuen materiaalsen järjestyksen ylläpitämiseen liittyvä talokannan suojeleminen ja puolustaminen on myös alueen henkisen järjestyksen ylläpitämistä. Lisäksi yhteisöllisyyden kannalta yhteiset tapahtumat ovat merkittävässä asemassa. Nämä voidaan nähdä alueen yhteisöllisyyttä ylläpitävinä rituaaleina. Erityisesti pihakirppis-tapahtuma on merkittävä, koska tuolloin myös ne ihmiset, jotka eivät asu alueella, pääsevät tutustumaan Port Arthuriin. Lisäksi tapahtumat mahdollistavat entisten ja nykyisten portsalaisten väliset kohtaamiset.

Port Arthurin symbolisen järjestyksen kannalta alueen pihoilla on suuri merkitys. Ensinnäkin niissä yhdistyvät alueen materiaallinen järjestys (vanha puutalomiljö) sekä henkinen järjestys (historiallisuus ja yhteisöllisyys). Tämän lisäksi pihoilla on keskeinen asema alueen symbolista järjestystä ylläpitävien tapahtumien areenana. Tästä johtuen pihoja voidaan pitää Port Arthurin symbolisena keskuksena (ks. kuva 2).

Kuva 2. Pihan merkitys symbolisena keskuksena Port Arthurin symbolisessa järjestyksessä. Piha on suoraan yhteydessä alueen puutalomiljöeseen, historiaan, yhteisöllisyyteen ja tapahtumiin. Lisäksi puutalomiljö ja historia sekä yhteisöllisyys ja alueen tapahtumat ovat yhteydessä toisiinsa. Pihan kautta myös puutalomiljö ja historia ovat yhteydessä alueen yhteisöllisyyteen ja tapahtumiin. Katkoviivanuoli tarkoittaa joidenkin haastateltujen kokemusta heidän ja talojen tai alueen aikaisempien asukkaiden välisestä yhteydestä.

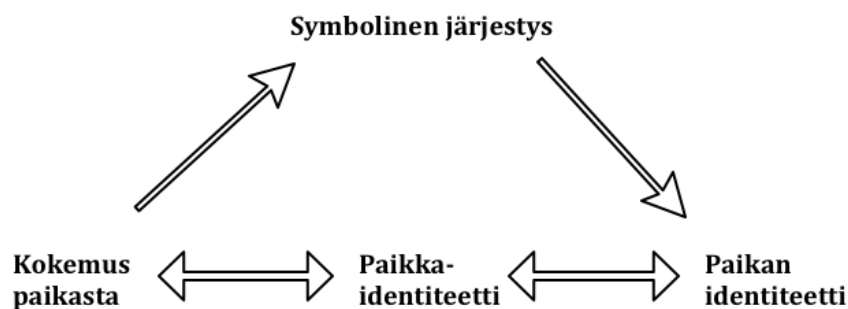
Symbolisen järjestyksen ylläpidon avulla Port Arthur rajataan muusta Turusta niin maantieteellisesti kuin kulttuurisestikin erilliseksi kokonaisuudeksi. Kyse on samanaikaisesta paikan identiteetin ja paikkaidentiteetin tuottamisesta ja ylläpitämisestä. On kuitenkin syytä korostaa, että alueelle identifioituminen on subjektiivista. Osa alueen asukkaista eittämättä identifioituu vahvasti alueelle, mutta osalle alue on asuinalue muiden joukossa. Kuitenkin myös ne, joilla ei ole vahvaa portsa-

laista paikkaidentiteettiä saattavat tiedostaa Port Arthurin paikan identiteetin. Näin oli esimerkiksi alueella vuodesta 2004 asuneen miehen kohdalla.¹⁸³

Tämän tutkielman kannalta kysymys siitä, kuinka moni Port Arthurin asukkaista omaa vahvan paikkaidentiteetin, on kuitenkin toissijainen. Oleellisempaa on huomioida ne mekanismit, joilla sekä paikan identiteettiä että paikkaidentiteettiä luodaan ja ylläpidetään. Tässä kohtaa paikan, symbolisen järjestyksen ja identiteetin välinen vuorovaikutussuhde tulee selvästi esille. Ylläpitämällä alueen symbolista järjestystä samalla ylläpidetään ja tuotetaan Port Arthurin paikan identiteettiä, eli käsitystä alueesta nimenomaan puutaloalueena. Lisäksi erilaisten paikan identiteettiä tuottavien mekanismien – kuten taloyhtiöiden nimikylttien ja erilaisten yhteisten tapahtumien – avulla tuotetaan myös portsalaista paikkaidentiteettiä. Mitä vahvemmin tällainen ”subjektin puhuttelemineen” (Hall 1999a, 28) onnistuu, sitä vahvempi portsalainen paikkaidentiteetti myös on. Tässä suhteessa tärkeää on myös se, kuinka merkitykselliseksi paikaksi asukas Port Arthurin kokee. Edelleen paikkaidentiteetti on symbolisen järjestyksen suhteen tärkeä, koska erilaisten Port Arthuriin kuulumattomien asioiden kokemineen anomalisineen perustuu ainakin osittain siihen, että niiden myötä alue ei enää ole sama, jonka varaan paikkaidentiteetti on rakentunut. (Ks. kuva 3.)

---

¹⁸³ TKU/A/14/50.

Kuva 3. Paikkakokemuksen, paikkaidentiteetin ja paikan identiteetin välinen suhde on kaksisuuntainen prosessi, jossa kokemus paikasta tuottaa/vahvistaa paikkaidentiteettiä, mikä edelleen tuottaa/vahvistaa paikan identiteettiä (ja sama toisinpäin). Kokemus paikasta saa myös ylläpitämään/puolustamaan alueen symbolista järjestystä (eli kokemuksellisesti ja symbolisesti tärkeitä asioita asuinalueella), mikä tuottaa/vahvistaa paikan identiteettiä, mikä edelleen tuottaa/vahvistaa paikkaidentiteettiä ja kokemusta paikasta.

Asumiseen liittyvien symbolirakenteiden ja -käyttäytymisen huomioiva näkökulma on paitsi tuore, myös hedelmällinen. Ensinnäkin koen, että säilyttääkseen elinvoimaisuutensa, uskontotieteen on voitava sanoa jotain myös sellaisista inhimillisen elämän osa-alueista, jotka eivät eksplisiittisesti liity uskontoihin ja uskonnollisiin ilmiöihin. Symbolisuus on ihmisyyteen perustavalla tavalla kiinnittynyt ominaisuus, minkä johdosta uskontotieteilijöillä on paljon sanottavaa hyvin monenlaisista asioista ja ilmiöistä. Asuminen on yksi esimerkki tällaisesta ilmiöstä. Tämän lisäksi perinteisempi uskonnon tutkimus voi myös hyötyä asuinalueisiin ja kaupunginosiin liittyvien kokemusten ja käsitysten tarkemmasta analyysistä. Näin siksi, että tällainen analyysi voi tarjota vahvemman pohjan esimerkiksi uskonnollisen yhteisön ja sen ympäristön välisen suhteen tarkasteluun.

Toisaalta hahmottelemani näkökulma on myös kaupunkitutkimuksen kannalta hedelmällinen. Uskon esimerkiksi, että erilaisten tilakiistojen analyysissä ja ratkaisussa kyseisen alueen symbolisen järjestyksen huomioiminen olisi hyödyllistä. Kuten oma tutkielmani osoittaa, asuinalueen muutoksen vastustaminen ei välttämättä perustu asukkaiden haluun suojella omia taloudellisia intressejään tai periaatteelliseen muutosvastarintaan. Näiden sijasta kyse on myös asukkaiden merkitykselliseksi kokeman paikan ja sen taustalla vaikuttavan järjestyksen muutokses-

ta, joka uhkaa asukkaiden asuinalueeseen liittyvää paikkaidentiteettiä.¹⁸⁴ Näkökulmaa voitaisiin hyödyntää myös kulttuurisia merkityksiä korostavassa gentrifikaation tutkimuksessa. Olisi esimerkiksi mielenkiintoista selvittää, onko olemassa yleisiä symbolisia merkityksiä, joita ”sosiaaliset säilyttäjät” (ks. Brown-Saracino 2009) arvostavat ja haluavat suojella. Tätä voitaisiin edelleen hyödyntää sen selvittämiseen, miksi tietyt alueet gentrifikoituvat ja toiset eivät.

Kolmanneksi asumiseen liittyvien symbolirakenteiden ja -käyttäytymisen voi mielestäni olla avuksi ihmis- ja asukaslähtöisessä kaupunkisuunnittelussa. Esimerkiksi Turun kaupunki korostaa omassa kaupunkistrategiassaan kaupungin asukkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa tärkeiksi kokemiinsa asioihin ja lähiympäristönsä kehittämiseen (Turun kaupunki 2014, 4–5). Olen kiinnittänyt huomioni portsalaisten tärkeiksi kokemiin asioihin heidän omassa lähiympäristössään. Mielestäni vastaavanlaiselle analyysille olisi tarvetta myös Turun muiden kaupunginosien kohdalla.

Lopuksi on syytä korostaa, että tekemääni tulkintaa Port Arthurista ja portsalaisuudesta symbolijärjestelmänä ei tule ymmärtää ehdottomana tai lopullisena. Tarkoitin tällä sitä, että esimerkiksi alueen puutalojen suojelemiselle ja kerrostalojen vastustamiselle voidaan antaa myös muunlaisia, yhtä perusteltuja selityksiä. Yksi tällainen vaihtoehtoinen selitys on taloudellinen. Tällöin puutalojen puolustamisen ja kerrostalojen vastustamisen pääasiallisena motiivina nähdään raha: asukkaat ovat sijoittaneet asuntoihinsa paljon rahaa ja muutos alueen miljöössä voisi uhata tätä sijoitusta. Kyse ei siis ole järjestyksen puolustamisesta vaan taloudellisen sijoi-

---

¹⁸⁴ Matti Kamppinen on esittänyt yhdessä Petri Raivolan, Pekka Jokisen ja Hasse Karlssonin kanssa vastaavanlaisia ajatuksia. Heidän mukaansa erilaiset ihmisiin ja heidän elinympäristöönsä kohdistuvat riskit ja haitat ymmärretään usein liian yksipuolisesti taloudellis-rationaalisista lähtökohdista käsin. Tällöin yksilön, yhteisön ja ympäristön välinen monimutkainen suhde jää huomiotta. Heidän mukaansa kulttuurintutkimukseen perustuva riskitutkimus ja -analyysi antaa täydemmän kuvan näistä riskeistä ottamalla huomioon niiden ihmisten kokemukset ja käsitykset, joita riskit koskevat. (Kamppinen & al. 1995, 59, 94–95, 171, 177–178; tarkemmin riskien sosiaalisesta konstruoinnista ks. myös Douglas & Wildavsky 1982; Rayner 1987; Fowlkes & Miller 1987; erilaisten tilakiistojen ratkaisusta ks. esim. Peltonen & Litmanen 2008.)

tuksen suojelemisesta ja voiton maksimoinnista. Nähdäkseni tällainen selitys on mahdollinen eikä tarkoitukseni ole kumota sitä. Toisaalta en myöskään koe, että oma symboliseen järjestykseen pohjaava selitys olisi ristiriidassa tällaisen selityksen kanssa.

Taloudellisen selityksen ongelma on kuitenkin se, että kukaan haastattelemistani portsalaisista ei edes vihjannut tähän suuntaan. Kukaan ei kertonut muuttaneensa Port Arthuriin taloudellisten intressien vuoksi tai siksi, että kyse on niin sanotusta arvoalueesta. Sen sijaan kaikki olivat muuttaneet alueelle joko sattumalta tai halusta asua puutalossa. Lisäksi alueen miljöön säilyttämisen puolesta puhuivat myös ne haastatellut, jotka asuivat vuokra-asunnossa. Heidän motiivinsa alueen miljöön säilyttämiseen tuskin on taloudellinen. Lisäksi, vaikka Port Arthurin miljöön muutosta vastustettaisiinkin taloudellisista intresseistä käsin, on perusteltua kysyä, mistä alueen asuntojen rahallinen arvo koostuu. Eittämättä Turun keskustan läheisyys nostaa asuntojen hintoja, mutta mielestäni olisi naiivia jättää historiallisen puutalomiljöön vaikutus asuntojen hintoihin huomiotta. Näin taloudellisista intresseistä käsin tapahtuva alueen miljöön puolustaminen olisi samalla alueen symbolisen järjestyksen puolustamista.

Lisäksi haluan korostaa sitä, että en väitä, että symbolinen järjestys on löydettävissä kaikilta asuinalueilta. Näin tietysti voi olla, mutta tämän tutkielman pohjalta tällaista yleistystä ei voida tehdä. En myöskään väitä, että niillä asuinalueilla, joilta tällainen järjestys voidaan löytää, kaikki sen asukkaat kokevat siihen liittyvät asiat samalla tavalla merkityksellisiksi. Näin ei ollut Port Arthurinkaan kohdalla. Jatko-tutkimuksen näkökulmasta olisikin kiinnostavaa tutkia, millaisilta asuinalueilta symbolinen järjestys on löydettävissä ja minkälaisia mahdollisia yleisiä tekijöitä (esimerkiksi alueen sosioekonominen asema tai gentrifikaatio?) sen taustalla on. Keskeinen selitystä vaativa kysymys tässä yhteydessä olisi, miksi joillakin asuinalueilla symbolinen järjestys on löydettävissä ja joillakin asuinalueilla taas ei.

LÄHTEET

Haastatteluaineisto

Aineisto on arkistoitu Turun yliopiston historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkiston TKU-kokoelmaan. Haastattelija Tatu Väyrynen.

- TKU/A/14/43: nainen; muuttanut Port Arthuriin 1978 (ei asunut haastatteluhetkellä alueella)
- TKU/A/14/44: nainen; muuttanut Port Arthuriin 2001
- TKU/A/14/45: nainen; muuttanut Port Arthuriin 1963
- TKU/A/14/46: nainen; muuttanut Port Arthuriin ensimmäisen kerran 1987 ja toisen kerran 2011
- TKU/A/14/47: nainen; muuttanut Port Arthuriin 1953 (ei asunut haastatteluhetkellä alueella)
- TKU/A/14/48: nainen; muuttanut Port Arthuriin 2008
- TKU/A/14/49: mies; muuttanut Port Arthuriin 2013
- TKU/A/14/50: mies; muuttanut Port Arthuriin 2004
- TKU/A/14/51: nainen; muuttanut Port Arthuriin 2010
- TKU/A/14/52: nainen; muuttanut Port Arthuriin 1982

Kirjallisuus

Anderson, Benedict

- 2007 *Kuvitellut yhteisöt. Nationalismin alkuperän leviämisen tarkastelua.* Tampere: Vastapaino. Englanninkielisestä alkuperäisteoksesta *Imagined communities. Reflections on the origin and spread of nationalism* (1983) suomentanut Joel Kuortti.

Anderson, Jon

- 2009 *Understanding cultural geography: places and traces.* Hoboken: Taylor and Francis.

Anttonen, Veikko

- 1996 *Ihmisen ja maan rajat: "pyhä" kulttuurisena kategoriana.* Helsinki: SKS.
- 2000 Sacred. Teoksessa Willi Braun & Russell T. McCutcheon (toim.), *Guide to the study of religion*, 271–282. Lontoo: Cassell.
- 2010 *Uskontotieteen maastot ja kartat.* Helsinki: SKS.

Beauregard, Robert A.

- 2010 Urban studies. Teoksessa Ray Hutchison (toim.), *Encyclopedia of urban studies*, 931–936. Thousand Oaks: Sage.

Becci, Irene

2013 Religious involvements in post-socialist urban space in Berlin. Teoksessa Irene Becci, Marian Burchardt & José Casanova (toim.), *Topographies of faith: religion in urban spaces*, 149–166. International studies in religion and society 17. Leiden: Brill.

Becci, Irene, Marian Burchardt & José Casanova (toim.)

2013 *Topographies of faith: religion in urban spaces*. International studies in religion and society 17. Leiden: Brill.

Brown-Saracino, Japonica

2004 Social preservationists and the quest for authentic community. *City & community* 3 (2), 135–156.

2009 *A neighborhood that never changes: gentrification, social preservation, and the search for authenticity*. Chicago: The University of Chicago Press.

Brubaker, Rogers

2013 Etnisyys ilman ryhmiä. Teoksessa Petri Ruuska & Jarno Valkonen (toim.), *Etnisyys ilman ryhmiä*, 27–54. Tampere: Vastapaino. Englanninkielisestä alkuperäisteoksesta *Ethnicity without groups* (2004) suomentanut Erkki Vainikkala ja David Kivinen.

Brubaker, Rogers & Frederic Cooper

2013 "Identiteetin" tuolle puolen. Teoksessa Petri Ruuska & Jarno Valkonen (toim.), *Etnisyys ilman ryhmiä*, 55–103. Tampere: Vastapaino. Englanninkielisestä alkuperäisteoksesta *Ethnicity without groups* (2004) suomentanut Erkki Vainikkala ja David Kivinen.

Burchardt, Marian & Irene Becci

2013 Introduction: religion takes place: producing urban locality. Teoksessa Irene Becci, Marian Burchardt & José Casanova (toim.), *Topographies of faith: religion in urban spaces*, 1–21. International studies in religion and society 17. Leiden: Brill.

Casey, Edward S.

2001 Between geography and philosophy: what does it mean to be in the place world? *Annals of the Association of American geographers* 91 (4), 683–693.

Coleman, Simon

2009 The Protestant ethic and the spirit of urbanism. Teoksessa Rik Pinxten & Lisa Dikomitis (toim.), *When God comes to town: religio-*

us traditions in urban contexts, 33–44. Culture and politics / Politics and culture 4. New York: Berghahn.

Collier, John & Malcolm Collier

1986 *Visual anthropology: photography as a research method*. Uusittu painos. Albuquerque: University of New Mexico Press.

Collins, Peter

2009 The ecology and economy of urban religious space: a socio-historical account of Quakers in town. Teoksessa Rik Pinxten & Liisa Dikomitis (toim.), *When God comes to town: religious traditions in urban contexts*, 45–62. Culture and politics / Politics and culture 4. New York: Berghahn.

Colobijn, Freek

1998 Canberra: a sheep in wolf's clothing. *International journal of urban regional research* 22 (4), 565–581.

Davis, Mike

1990 *City of quartz. Excavating the future in Los Angeles*. Lontoo: Verso.

Douglas, Mary

2000 *Puhtaus ja vaara. Rituaalisen rajanvedon analyysi*. Tampere: Vastapaino. Englanninkielisestä alkuperäisteoksesta *Purity and danger. An analysis of concepts of pollution and taboo* (1966) suomentanut Virpi Blom ja Kaarina Hazard.

Douglas, Mary & Aaron Wildavsky

1982 *Risk and culture. An essay on the selection of technological and environmental dangers*. Berkeley: University of California press.

Eenilä, Jukka

1974 *Port Arthur, turkulainen työväenkaupunginosa 1900–1920*. Turku: Turun kaupungin historiallinen museo.

Eriksen, Thomas Hylland & Finn Sivert Nielsen

2013 (2001) *A history of anthropology*. 2. painos. Lontoo: Pluto Press.

Flick, Uwe

2014 (1998) *An introduction to qualitative research*. 5. painos. Thousand Oaks: Sage.

Fowlkes, Martha R. & Patricia Y. Miller

1987 Chemicals and community at Love Canal. Teoksessa Branden B. Johnson & Vincent T. Covello (toim.), *The social and cultural const-*

ruction of risk: essays on risk selection and perception, 55–78. Dordrecht: D. Reidel.

Gale, Richard & Simon Nylor

2002 Religion, planning and the city. The spatial politics of ethnic minority expression in British cities and towns. *Ethnicities* 2 (3), 387–409.

Geertz, Clifford

2000 (1973) *The interpretation of cultures: selected essays*. 2. painos. New York: Basic Books.

Gottdiener, Mark & Leslie Budd

2005 *Key concepts in urban studies*. Thousand Oaks: Sage.

Haarni, Tuukka

1997 Joustavia tiloja: vallan ja ulossulkemisen urbaania tulkintaa. Teoksessa Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela & Sirpa Tani (toim.), *Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, 87–104. Tampere: Vastapaino.

Haarni, Tuukka, Marko Karvinen, Hille Koskela & Sirpa Tani

1997 Johdatus nykymaantieteeseen. Teoksessa Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela & Sirpa Tani (toim.), *Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, 9–34. Tampere: Vastapaino.

Hall, Stuart

1999a Kulttuurisen identiteetin kysymyksiä. Teoksessa Mikko Lehtonen & Juha Herkman (toim.), *Identiteetti*, 19–76. Tampere: Vastapaino. Englanninkielisestä alkuperäistekstistä The question of cultural identity (1992) suomentanut Mikko Lehtonen.

1999b Minimaaliset minät. Teoksessa Mikko Lehtonen & Juha Herkman (toim.), *Identiteetti*, 9–17. Tampere: Vastapaino. Englanninkielisestä alkuperäistekstistä Minimal selves (1988) suomentanut Mikko Lehtonen.

1999c Toisen spehtaakkeli. Teoksessa Mikko Lehtonen & Juha Herkman (toim.), *Identiteetti*, 139–222. Tampere: Vastapaino. Englanninkielisestä alkuperäistekstistä The spectacle of the 'other' (1997) suomentanut Juha Herkman.

1999d Kulttuurinen identiteetti ja diaspora. Teoksessa Mikko Lehtonen & Juha Herkman (toim.), *Identiteetti*, 223–243. Tampere: Vasta-

paino. Englanninkielisestä alkuperäistekstistä Cultural identity and diaspora (1990) suomentanut Juha Herkman.

2003 Kulttuuri, paikka, identiteetti. Teoksessa Mikko Lehtonen & Olli Löytty (toim.), *Erilaisuus*, 85–128. Tampere: Vastapaino. Englanninkielisestä alkuperäistekstistä New cultures for the old (1995) suomentanut Juha Koivisto.

Harouny, Elisa El

2002 Historiallinen puukaupunki – tulevaisuuden elävää kaupunkiympäristöä? Teoksessa Taina Syrjämaa & Janne Tunturi (toim.), *Eletty ja muistettu tila*, 257–276. Helsinki: SKS.

Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme

2008 *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes & Paula Sajavaara

2009 (1997) *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Jackson, Michael

1989 *Maps of meaning*. Lontoo: Unwin Hyman.

Jauhiainen, Jussi S.

1990 Asuminen Turun keskustassa. *Turun yliopiston maantieteen laitoksen julkaisuja* 129.

1995 Kaupunki uudistus, kaupunkisuunnittelu ja kaupunkipolitiikka: kolme eurooppalaista esimerkkiä. *Turun yliopiston maantieteen laitoksen julkaisuja* 146.

1997a Kaupunki uudistus ja gentrifikaatio. Teoksessa Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela & Sirpa Tani (toim.), *Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, 129–142. Tampere: Vastapaino.

1997b Urban development and gentrification in Finland: the case of Turku. *Scandinavian housing and planning research* 14 (2), 71–79.

Jauhiainen, Jussi & Susanna Harvio

2008 Kaupunkitutkimus Suomessa 2000-luvulla. *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, alueiden kehittäminen 27/2008*.

Jenkins, Richard

2008 (1996) *Social identity*. 3. painos. Key ideas. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.

2011 *Being Danish: paradoxes of identity in everyday life.* Kööpenhamina: Museum Tusculanum Press.

Jezernik, Božidar

1999 The old bridge of Mostar. Teoksessa Božidar Jezernik (toim.), *Urban symbolism and rituals: proceedings of the international symposium organized by the IUAES commission on urban anthropology, Ljubljana, June 23–25, 1997*, 53–68. Županičeva knjižnica 2. Ljubljana: Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, filozofska fakulteta.

Jokinen, Teppo

1975 *Port Arthur -75: raportti vanhasta puutalokaupunginosasta asuinalueena.* Turku: Turun kaupunki.

Jonas, Andrew E. G., Eugene McCann & Mary Thomas

2015 *Urban geography: a critical introduction.* Chichester: Wiley Blackwell.

Junnonaho, Martti

1981 Turun uskonnollinen tarjonta. *Uskontotieteen julkaisuja 2*, Turun yliopisto.

Kajander, Ismo

1983 *Portsa.* Helsinki: WSOY.

Kallio, Marja

1983 *Portsalaisia: muistelmia Mutavärkiltä Mikaelinkirkolle.* Turku: Turku-seura – Åbo-samfundet ry.

Kamppinen, Matti

2004 Kenttätyö ja kognitiivinen uskontoetnografia. Teoksessa Outi Fingeroos, Minna Opas & Teemu Taira (toim.), *Uskonnon paikka: kirjoituksia uskontojen ja uskontoteorioiden rajoista*, 183–205. Helsinki: SKS.

2009 *Systeemiajattelu, rationaalisuus ja uskonto: kriittisen uskontotieteen näkökulmia.* Turku: Turun yliopisto.

Kamppinen, Matti, Petri Raivola, Pekka Jokinen & Hasse Karlsson

1995 *Riskit yhteiskunnassa: maallikot ja asiantuntijat päätösten tekijöinä.* Helsinki: Gaudeamus.

Karjalainen, Pauli Tapani

2006 Topobiografinen paikan tulkinta. Teoksessa Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen & Ulla Piela (toim.), *Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu*, 83–92. Helsinki: SKS.

Klami, Hannu Tapani

1982 *Turun tauti: kansanvallan kriisi suomalaisessa ympäristöpolitiikassa*. Helsinki: WSOY.

Knott, Kim

1998 Issues in the study of religions and locality. *Method & theory in the study of religion* 10 (3), 279–290.

2005 *The location of religion: a spatial analysis*. Oakville: Equinox Pub.

2010 ”Pyhä” uskonnollisen ja maallisen välisen rajan haastavana työkaluna. Englanninkielisestä alkuperäistekstistä suomentanut Teemu Taira. Teoksessa Tiina Mahlamäki, Ilkka Pyysiäinen & Teemu Taira (toim.), *Pyhä: raja, kielto ja arvo kansanomaisessa uskonnossa*, 164–188. Helsinki: SKS.

Kong, Lily

2001 Mapping ’new’ geographies of religion: politics and poetics in modernity. *Progress in human geography* 25 (2), 211–233.

Koskela, Hille

1997 Tilapuoli sukupuoli. Teoksessa Tuukka Haarni, Marko Karvinen, Hille Koskela & Sirpa Tani (toim.), *Tila, paikka ja maisema: tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*, 73–86. Tampere: Vastapaino.

2009 *Pelkokierre: pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta*. Helsinki: Gaudeamus.

Koski, Kaarina, Minna Opas & Timo J. Virtanen

2015 Aineellinen ja aineeton. Teoksessa Jaana Kouri (toim.), *Askel kulttuurien tutkimukseen*, 103–118. Scripta Aboensia 3. Turku: Turun yliopisto.

Krippendorff, Klaus

2004 (1980) *Content analysis: an introduction to its methodology*. 2. painos. Thousand Oaks: Sage.

Kuula, Arja

2006 *Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino

Lakoff, George

1987 *Women, fire and dangerous things: what categories reveal about the mind.* Chicago: University of Chicago Press.

Lees, Loretta, Tom Slater & Elvin Wylie

2008 *Gentrification.* Lontoo: Routledge.

Löytynoja, Tanja

2006 Suomen keskipiste, vaarinkin valinta? Sijainti perinteenä ja perinteen kiinnittyminen paikkaan. Teoksessa Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen & Ulla Piela (toim.), *Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu*, 308–332. Helsinki: SKS.

Martikainen, Tuomas

1996 Moniarvoinen Turku: käsikirja uskonnollisista, maailmankatso-muksellisista ja etnisistä yhteisöistä. *Religionsvetenskapliga skrifter* 32. Turku: Åbo Akademi.

2002 Uskonto kaupunkimaisemassa. Teoksessa Lena Marander-Eklund, Maria Leppäkari, Monica Nerdrum, Lisen Sundqvist & Göran Torrkulla (toim.), *Kulturell miljö, natursyn och symboliskt landskap – några aspekter på kulturmiljöstudier*, 65–85. *Religionsvetenskapliga skrifter* 55. Turku: Åbo Akademi.

Massey, Doreen

1985 *New Directions in space.* Teoksessa Derek Gregory & John Urry (toim.), *Social relations and spatial structures*, 9–19. Houndmills: Macmillan.

1994 *Space, place and gender.* Cambridge: Polity Press.

2003 Paikan käsitteellistäminen. Teoksessa Mikko Lehtonen & Olli Löytty (toim.), *Erilaisuus*, 51–83. Tampere: Vastapaino. Englanninkielisestä alkuperäistekstistä The conceptualization of space (1995) suomentanut Juha Koivisto.

Nas, Peter J. M.

1993 Jakarta, city full of symbols: an essay in symbolic ecology. Teoksessa Peter J. M. Nas (toim.), *Urban symbolism*, 13–37. Studies in human society 8. Leiden: E. J. Brill.

1998 Introduction: congealed time, compressed place; roots and branches of urban symbolic ecology. *International journal of urban regional research* 22 (4), 545–549.

Nylor, Simon & James R. Ryan

2002 The mosque in the suburbs: negotiating religion and ethnicity in South London. *Social & cultural geography* 3 (1), 39–59.

Paasi, Anssi

1984 Aluetietoisuus ja alueellinen identiteetti ihmisen spatiaalisen sidoksen osana. *Suunnittelumaantieteen yhdistyksen julkaisu* 13. Helsinki: Suunnittelumaantieteen yhdistys.

1996 Alueellinen identiteetti ja alueellinen liikkuvuus: suomalaisten syntypaikat ja nykyiset asuinalueet. *Terra* 108 (4), 210–224.

Paddison, Ronan

2001 Studying cities. Teoksessa Ronan Paddison (toim.), *Handbook of urban studies*, 1–10. Thousand Oaks: Sage.

Paden, William E.

1996 Sacrality as integrity: "Sacred order" as a model of describing religious worlds. Teoksessa Thomas A. Idinopulos & Edward A. Yonan (toim.), *The sacred and its scholars. Comparative methodologies for the study of primary religious data*, 3–18. Leiden: E. J. Brill.

Parker, Simon

2004 *Urban theory and the urban experience: encountering the city*. Lontoo: Routledge.

Peltonen, Lasse & Tapio Litmanen

2008 Nimby-kiistojen ratkaisumallit. Sijoituspäätösten sanelusta kohti vuorovaikutteista suunnittelua. Teoksessa Timo Kopomaa, Lasse Peltonen & Tapio Litmanen (toim.), *Ei meidän pihallemme!: paikalliset kiistat tilasta*, 237–265. Helsinki: Gaudeamus.

Pinxten, Rik & Lisa Dikomitis (toim.)

2009 *When God comes to town: religious traditions in urban contexts*. Culture and politics / Politics and culture 4. New York: Berghahn.

Pyöli-Vainio, Marja-Liisa

1992 *Port Arthur: elämänmenoa*. Turku: Portsa.

Pärty, Juhani

2011 *Turun alueprofili 2011*. Turku: Turun kaupunginkanslian keskushallinto/Strategia ja viestintä.

Raatikainen, Panu

2004 *Ihmistieteet ja filosofia*. Helsinki: Gaudeamus.

Rasikangas, Jarkko

2013 Sosiaalinen eriytyminen Turun kaupunkiseudulla: tutkimus asu-
misen alueellisista muutoksista ja asumispreferensseistä. *Siirto-
laisinstituutin tutkimuksia* A 43.

Rayner, Steve

1987 Risk and relativism in science for policy. Teoksessa Branden B.
Johnson & Vincent T. Covello (toim.), *The social and cultural const-
ruction of risk: essays on risk selection and perception*, 5–23. Dor-
decht: D. Reidel.

Relph, Edward

1986 (1976) *Place and placelessness*. 3. painos. Lontoo: Pion Limited.

Ruusuvuori, Johanna & Liisa Tiittula

2005 Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Johanna Ruusu-
vuori & Liisa Tiittula (toim.), *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja
vuorovaikutus*, 22–56. Tampere: Vastapaino.

Schreier, Margit

2012 *Qualitative content analysis in practice*. Thousand Oaks: Sage.

Short, John Rennie

2006 *Urban theory: a critical assessment*. Basingstoke: Palgrave Macmil-
lan.

Smith, Neil

1979 Toward a theory of gentrification: a back to the city movement by
capital, not people. *Journal of the American planning association* 45
(4), 538–548.

1996 *The new urban frontier: gentrification and the revanchist city*. Lon-
too: Routledge.

Tiittula, Liisa & Johanna Ruusuvuori

2005 Johdanto. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula (toim.),
Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus, 9–21. Tampere:
Vastapaino.

Tuan, Yi-Fu

1974 *Topophilia: a study of environmental perception, attitudes and, va-
lues*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

1977 *Space and place: the perspective of experience*. Minneapolis: Uni-
versity of Minnesota Press.

2006 *Paikan taju: aika, paikka ja minuus.* Teoksessa Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen & Ulla Piela (toim.), *Paikka: eletty, kuviteltu, kerrottu*, 15–30. Helsinki: SKS. Englanninkielisestä alkuperäistekstistä *Sense of place: its relationship to self and time* (2004) suomentanut Liisa Kaski.

Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi

2009 (2002) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Turner, Victor

2007 (1969) *Rituaali: rakenne ja communitas*. Helsinki: Summa. Englanninkielisestä alkuperäisteoksesta *The ritual process: structure and anti-structure* (1969) suomentanut Maarit Forde.

Turner, Victor & Edith Turner

1978 *Image and pilgrimage in Christian culture: anthropological perspectives*. Oxford: Basil Blackwell.

Turun kaupunki

2014 *Turku 2029*. Turku: Turun kaupunki. [Luettavissa: <http://www.turku.fi/2029>, tarkistettu 28.9.2015].

Vakimo, Sinikka

2010 Periaatteista eettiseen toimijuuteen – tutkimusetiikka kulttuurintutkimuksessa. Teoksessa Jyrki Pöysä, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo (toim.), *Vaeltavat metodit*, 79–113. Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura.

Valins, Oliver

2003 *Stubborn identities and the construction of socio-spatial boundaries: ultra-orthodox Jews living in contemporary Britain*. *Transactions of the Institute of British geographers* 28 (2), 158–175.

Virtanen, Timo J.

2012 Etnologi(n)en kaupunki: urbaani arkielämä tutkimuskohteena. *Turun kaupungin kaupunkitutkimus- ja tietoyksikön julkaisuja* 3/2012.

Yhdistyneet kansakunnat

2015 *World urbanization prospects: the 2014 revision*, (ST/ESA/SER.A/366). [Luettavissa: <http://esa.un.org/unpd/wup/>, tarkistettu 28.9.2015].

Julkaisemattomat lähteet

Eskelinen, Tarja

2007 *Taistelu kaupunkitilasta: diskurssianalyysi kaupunginosan suojelepyrkimyksistä Vancouverin Strathconassa ja Turun Port Arthurissa.* Pro gradu -työ: Turun yliopisto, taidehistoria.

Korhonen, Ulla & Simo Paavilainen

1972 *Port Arthur – turkulainen työväen kaupunginosa.* Helsinki.

Lehtiö, Jaana

1985 *Muistelmatyyppinen arkikerronta Turun Portsasta tehtyjen haastattelujen valossa.* Pro gradu -työ: Turun yliopisto, folkloristiikka.

Tervaportti, Maria

2012 *American civil religion and Muslims: a discourse analytical study of Park51 controversy in the New York Times.* Pro gradu -työ: Turun yliopisto, uskontotiede.

Internetlähteet

Kultut-arkiston käytösäännöt

<http://www.utu.fi/fi/yksikot/hum/yksikot/hktl/palvelut/arkistot/kultut-arkisto/Sivut/home.aspx>, tarkistettu 28.9.2015.

Lounais-Suomen aluetietopalvelu

<http://www.lounaispaikka.fi>, tarkistettu 28.9.2015.

YLE

http://yle.fi/uutiset/raju_tulipalo_riehui_puutalossa_turussa_-_museokeskus_toiveikas_korjauksesta/5367193, tarkistettu 28.9.2015.

Työ- ja elinkeinoministeriö

https://www.tem.fi/alueiden_kehittaminen/kansallinen_alueiden_kehittaminen/kaupunkipolitiikka/kaupunkipolitiikan_tutkimus, tarkistettu 28.9.2015.

LIITTEET

Liite 1 - Haastatteluissa käytetyt kuvat

Kuva 1

Kuva2

Kuva 3

Kuva 4

Kuva 5

Kuva 6

Kuva 7

Kuva 8

Kuva 9

Kuva 10

Kuva 11

Kuva 12

Kuva 13

Kuva 14

Kuva 15

Kuva 16

Kuva 17

Kuva 18

Kuva 19

Kuva 20

Kuva 21

Kuva 22

Kuva 23

Kuva 24

Kuva 25

Kuva 26

Kuva 27

Kuva 28

Kuva 29

Kuva 30

Liite 2 - Haastattelukutsut

Haastattelukutsu Portsasta ry:lle

Hei!

Olen uskontotieteen opiskelija Turun yliopistosta ja olen tekemässä pro gradu - tutkielmaa Portsasta ja portsalaisuudesta. Tutkielmassa olen erityisesti kiinnostunut siitä, mitkä asiat alueen asukkaat kokevat Portsassa ja portsalaisuudessa kaikkein omaleimaisimmiksi ja tärkeimmiksi.

Otankin nyt teihin yhteyttä mahdollisten haastattelujen tiimoilta: Olisiko Portsasta ry:ssä halukkuutta osallistua haastatteluihin? Entä olisiko Portsasta ry:n kautta mahdollista levittää tietoa tutkielmastani, jotta mahdollisimman moni halukkaista asukkaista voisi osallistua haastatteluihin? Tarkoitukseni on jättää haastattelukutsu myös K-Market Portsan ilmoitustaululle.

Vastaan mielelläni mahdollisiin jatkokysymyksiin. Minuun voi ottaa yhteyttä niin puhelimitse kuin sähköpostillakin.

Ystävällisin terveisin

Tatu Väyrynen

040-5145722

tivayr@utu.fi

Haastattelukutsu K-Marketin ja Siwan ilmoitustaululle

Hei, portsalainen!

Olen uskontotieteen opiskelija Turun yliopistosta ja olen tekemässä **pro gradu - tutkielmaa Portsasta ja portsalaisuudesta**. Tutkielmani käsittelee sitä, miten portsalaiset kokevat oman asuinalueensa.

Etsin parhaillaan tutkielmaani varten **haastateltavia**. Olen kiinnostunut **kaikenlaisten portsalaisen** kokemuksista, olit sitten ”paljasjalkainen” portsalainen tai vasta myöhemmin alueelle muuttanut. Se, että olet mahdollisesti asunut Portsassa vasta vähän aikaa, ei siis ole este haastatteluihin osallistumiselle. Aikaa haastatteluihin kuluu noin tunnin verran.

Mikäli kiinnostuit ottamaan osaa asuinalueettasi koskevaan tutkimukseen (ja samalla auttamaan opiskelijaa valmistumaan tavoiteajassa), ota rohkeasti yhteyttä. Kerron mielelläni lisää tutkielmastani.

Ystävällisin terveisin

Tatu Väyrynen

040-5145722

tivayr@utu.fi

Tatu Väyrynen
040-5145722
tivayr@utu.fi

Tatu Väyrynen
040-5145722
tivayr@utu.fi

Tatu Väyrynen
040-5145722
tivayr@utu.fi

Tatu Väyrynen
040-5145722
tivayr@utu.fi

Tatu Väyrynen
040-5145722
tivayr@utu.fi

Tatu Väyrynen
040-5145722
tivayr@utu.fi

Tatu Väyrynen
040-5145722
tivayr@utu.fi

Tatu Väyrynen
040-5145722
tivayr@utu.fi

Liite 3 – Tiedote haastatelluille

TIEDOTE TUTKIMUSHAASTATTELUUN OSALLISTUVALLE

Tutkimuksen lähtökohdat

Olet osallistumassa Portsaa ja portsalaisuutta käsittelevään tutkimushaastatteluun. Haastattelut tehdään pro gradu -tasoista opinnäytetyötä varten. Työ tehdään Turun yliopiston uskontotieteen oppiaineeseen. Haastattelussa käsitellään sitä, miten haastateltava kokee Portsan ja portsalaisuuden. Tutkimuksen lähtökohtana on uskontotieteellinen kulttuurintutkimus.

Haastattelujen tallentaminen, säilytys ja arkistointi

Haastattelutilanne tallennetaan sanelimella. Tutkimuksen tekovaiheessa sekä tallennetut ääniraidat että niiden litteroidut versiot ovat tutkimuksen tekijän hallussa. Tämän lisäksi haastattelut arkistoidaan Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksen arkistoon. Kulttuurien tutkimuksen *arkistossa haastattelut säilytetään vain tieteellistä jatkokäyttöä varten*. Tutkimusaineiston käyttäjä sitoo *lainsäädännöllinen vaitiolovelvollisuus*. Tutkimuksen valmistuttua tutkimuksen tekijä huolehtii hallussaan olevan haastattelumateriaalin asianmukaisesta hävittämisestä.

Haastateltavien anonymiteetti

Haastatteluaineistoa arkistoidessa huolehditaan haastateltavien anonymiteetin turvaamisesta. Tämä tarkoittaa sitä, että haastatteluaineiston perusteella haastateltavan henkilöllisyys ei ole ilman suhteetonta vaivaa selvitettävissä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että haastattelutilanteessa mahdollisesti ilmenevät tarkat henkilö-, osoite- ja puhelintiedot muutetaan tai poistetaan arkistoitavasta materiaalista. Myös niin sanotut taustamuuttujat (esimerkiksi sukupuoli, ikä, koulutus, ammattiasema, kansallisuus, etninen tausta, kotitalouden koostumus, tulot, siviilisääty, kieli ja työpaikka tai koulu) tullaan esittämään siten, ettei niiden avulla ole mahdollista tunnistaa haastateltavaa. Edellä mainitusta poikkeuksen muodostavat asuinalueita koskevat muuttajat (haastateltavan asuinkunta ja kaupunginosa), joita ei tutkimuksen kohteen ja luonteen vuoksi voida muuttaa. *Tarkkoja osoitetietoja ei kuitenkaan säilytetä.*

Lopuksi

Tutkimushaastatteluun osallistuvalla on oikeus kieltää haastattelumateriaalin käyttö tutkimuksen valmistumiseen asti. Kaikissa tutkimukseen ja haastatteluihin liittyvissä kysymyksissä voit olla yhteydessä tutkimuksen tekijään.

Kiitos osallistumisestasi!

Tutkimuksen tekijä
Tatu Väyrynen
040-5145722
tivayr@utu.fi

Liite 4 – Kartta Port Arthurista ja sen paikoista

Karttaan on merkitty kaikki haastateltujen mainitsemat ja analyysin kannalta tärkeät paikat. Kartan tarkoitus on tarjota suuntaa antava kuva paikkojen sijainneista. Näin ollen mittakaava ei ole oikea. Kadut on merkitty punaisella, rakennukset sinisellä ja puistot vihreällä.

